

Vzdělanější učitelé pro vzdělanější společnost

Veřejné právo Soukromé právo Lidská práva

Materiály ke kurzům platného práva

Projekt „Vzdělanější učitelé pro vzdělanější společnost“ je spolufinancován Evropskou unií (reg. číslo CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000284).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Obsah

Obsah	2
Veřejné právo	1
1. PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY	2
2. PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY – <i>verze pro učitele</i>	3
3. LEGISLATIVNÍ PROCES V ČR	4
4. LEGISLATIVNÍ PROCES V ČR – <i>verze pro učitele</i>	5
5. MOC SOUDNÍ	6
6. MOC SOUDNÍ – <i>verze pro učitele</i>	7
7. MOC VÝKONNÁ – PREZIDENT	8
8. MOC VÝKONNÁ – PREZIDENT – <i>verze pro učitele</i>	9
9. Správní a soudní trestání - srovnávací tabulka pojmů	10
10. PŘESTUPKY	12
11. PŘESTUPKY – <i>verze pro učitele</i>	16
Soukromé právo	18
1. OBČANSKÝ ZÁKONÍK – ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ	19
1. OBČANSKÝ ZÁKONÍK – ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ – <i>verze pro učitele</i>	21
2. OSOBY SOUKROMÉHO PRÁVA	24
2. OSOBY SOUKROMÉHO PRÁVA – <i>verze pro učitele</i>	27
3. RODINNÉ PRÁVO	31
3. RODINNÉ PRÁVO – <i>verze pro učitele</i>	33
4. DĚDICKÉ PRÁVO (§ 1475- § 1720 OZ)	37
4. DĚDICKÉ PRÁVO (§ 1475- § 1720 OZ) – <i>verze pro učitele</i>	40
5. RELATIVNÍ MAJETKOVÁ PRÁVA	44
5. RELATIVNÍ MAJETKOVÁ PRÁVA – <i>verze pro učitele</i>	45
6. ČTENÍ PRÁVNÍCH DOKUMENTŮ	48
6. ČTENÍ PRÁVNÍCH DOKUMENTŮ – <i>verze pro učitele</i>	50
7. PRACOVNÍ SMLOUVA – vzor s chybami	52
7. PRACOVNÍ SMLOUVA – <i>verze pro učitele</i>	54
Lidská práva	56
1. Mimoszemšťani	57
1.1. Seznam lidských práv – základní verze	57
1.2. Seznam lidských práv – rozšířená verze:	58

1.3.	Listina základních práv a svobod – pracovní list	60
2.	Úvod do studia lidských práv.....	62
3.	Rošťák pošťák	63
3.1.	Rošťák pošťák - zadání.....	63
3.2.	Rošťák pošťák - řešení	64
3.3.	Listina základních práv a svobod	64
4.	Krok za krokem	69
4.1.	Role	69
4.2.	Postup	70
4.3.	Situace	70
4.4.	Zhodnocení.....	70
5.	Hate crimes.....	71
5.1.	Hate crimes – tváře.....	71
5.2.	Příběhy pro studenty.....	74
5.3.	Příběhy pro učitele.....	79
	§ 5 Přestupky proti veřejnému pořádku.....	83
	§ 7 Přestupky proti občanskému soužití.....	83
5.4.	Výňatky ze zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.....	84
	Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci.....	84
	Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob.....	84
	Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.....	84
	Genocidium	84
	Útok proti lidskosti.....	84
	Apartheid a diskriminace skupiny lidí	84
	Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka.....	84
	Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka.....	84
	Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia	85
	Perzekuce obyvatelstva	85
6.	Střet základních práv	86
6.1.	Zadání případu.....	86
6.2.	Dotčená základní práva	86
6.3.	Výtah ze zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů	87
6.4.	Poznámky pro učitele	88
6.5.	Možná kritéria poměrování základních práv	89
6.6.	Schéma případu	91

6.7.	Tisková zpráva	92
7.	Diskriminace?	93
7.1.	Příklady	93
7.2.	Vybraná ustanovení antidiskriminačního zákona.....	94
8.	Azylové právo – status uprchlíka	95
8.1.	Úvodní výroky – zadání:	95
8.2.	Úvodní výroky - správné řešení:	95
8.3.	Pracovní list pro studenty	96
8.4.	Řešení pro učitele:	99
9.	Antisystémové politické strany	100
9.1.	Zadání.....	100
9.2.	Popis aktivity.....	101
9.3.	Případné otázky v rámci debaty	102

Vzdělanější učitelé pro vzdělanější společnost

Veřejné právo

Materiály ke kurzu

Projekt „Vzdělanější učitelé pro vzdělanější společnost“ je spolufinancován Evropskou unií (reg. číslo CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000284).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

1. PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY

Článek 15 Ústavy:

(1) *Zákonodárná moc v České republice náleží Parlamentu.*

(2) *Parlament je tvořen dvěma komorami, a to Poslaneckou sněmovnou a Senátem.*

Úkol: Přiřadte do tabulky Poslanecké sněmovně a Senátu odpovídající údaj:

4, 40, 18, 81, 21, 200, 6

	POSLANECKÁ SNĚMOVNA	SENÁT
Počet členů	___	___
Způsob obsazení	Poměrný volební systém	Většinový volební systém
Volit může	Každý občan ČR, který dosáhl věku 18 let	Každý občan ČR, který dosáhl věku ___ let
Zvolen může být	Každý občan ČR, který dosáhl věku ___ let	Každý občan ČR, který dosáhl věku ___ let
Volební období (v letech)	___	___

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY

Článek 15 Ústavy:

(1) *Zákonodárná moc v České republice náleží Parlamentu.*

(2) *Parlament je tvořen dvěma komorami, a to Poslaneckou sněmovnou a Senátem.*

Úkol: Přiřadte do tabulky Poslanecké sněmovně a Senátu odpovídající údaj:

4, 40, 18, 81, 21, 200, 6

	POSLANECKÁ SNĚMOVNA	SENÁT
Počet členů	___	___
Způsob obsazení	Poměrný volební systém	Většinový volební systém
Volit může	Každý občan ČR, který dosáhl věku 18 let	Každý občan ČR, který dosáhl věku ___ let
Zvolen může být	Každý občan ČR, který dosáhl věku ___ let	Každý občan ČR, který dosáhl věku ___ let
Volební období (v letech)	___	___

2. PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY – verze pro učitele

Článek 15 Ústavy:

(1) Zákonodárná moc v České republice náleží Parlamentu.

(2) Parlament je tvořen dvěma komorami, a to Poslaneckou sněmovnou a Senátem.

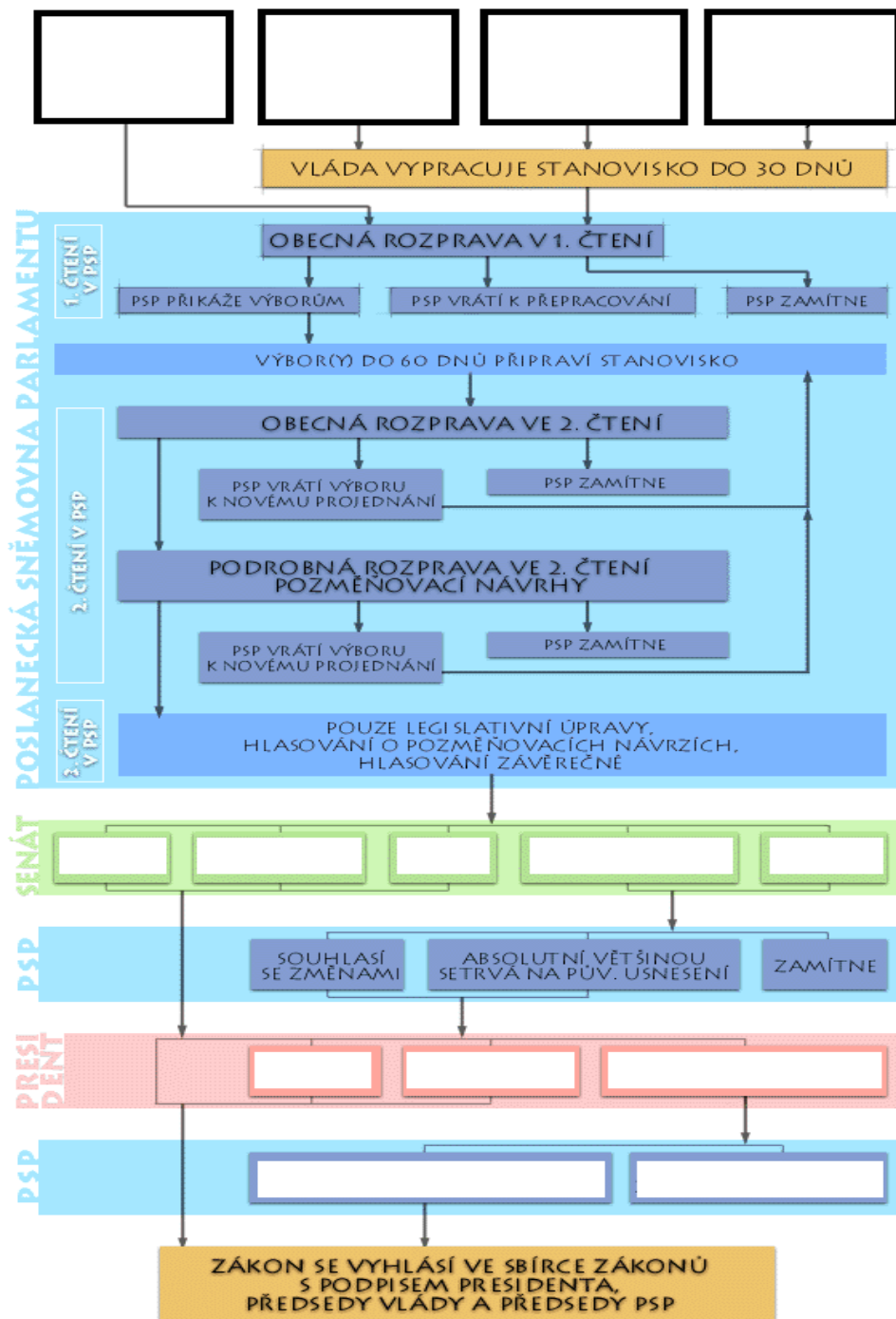
Úkol: Přiřadte do tabulky Poslanecké sněmovně a Senátu odpovídající údaj:

4, 40, 18, 81, 21, 200, 6

	POSLANECKÁ SNĚMOVNA	SENÁT
Počet členů	200	81
Způsob obsazení	Poměrný volební systém	Většinový volební systém
Volit může	Každý občan ČR, který dosáhl věku 18 let.	Každý občan ČR, který dosáhl věku 18 let.
Zvolen může být	Každý občan ČR, který dosáhl věku 21 let.	Každý občan ČR, který dosáhl věku 40 let.
Volební období (v letech)	4 roky	6 let

Minule jsme se bavili o dělbě moci a brzdách a rovnováze, ve které se vzájemně moci udržují. Dvoukomorový systém (tedy i ten náš) je vlastně svého druhou brzdou v rámci jedné moci – namísto všemocné jedné komory tu máme komory dvě, které na legislativním procesu spolupracují.

Senát má tedy Poslaneckou sněmovnu kontrolovat a být jí při přijímání zákonů pomocníkem. Má-li však plnit tuto funkci, musí se jeho složení od složení Poslanecké sněmovny lišit. Proto nacházíme v tabulce tolik rozdílností. Pro odlišnost složení je pak důležitý zejména volební systém a doba trvání volebního období. (Rozlišnost má pak zajistit pestrost diskuse a zastoupení co možná největšího počtu názorů.)

3. LEGISLATIVNÍ PROCES V ČR

Za pomoci znění Ústavy doplňte ve schématu chybějící údaje ve schématu legislativního procesu (zdroj schématu <http://mujweb.cz/jiri.payne/Legproc.htm>).

Výňatky z ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy ČR:

Článek 39

- (1) Komory jsou způsobilé se usnášet za přítomnosti alespoň jedné třetiny svých členů.
- (2) K přijetí usnesení komory je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců nebo senátorů, nestanoví-li Ústava jinak.

Článek 41

- (1) Návrhy zákonů se podávají Poslanecké sněmovně.
- (2) Návrh zákona může podat poslanec, skupina poslanců, Senát, vláda nebo zastupitelstvo vyššího územního samosprávného celku. ...

Článek 45

Návrh zákona, se kterým Poslanecká sněmovna vyslovila souhlas, postoupí Poslanecká sněmovna Senátu bez zbytečného odkladu.

Článek 46

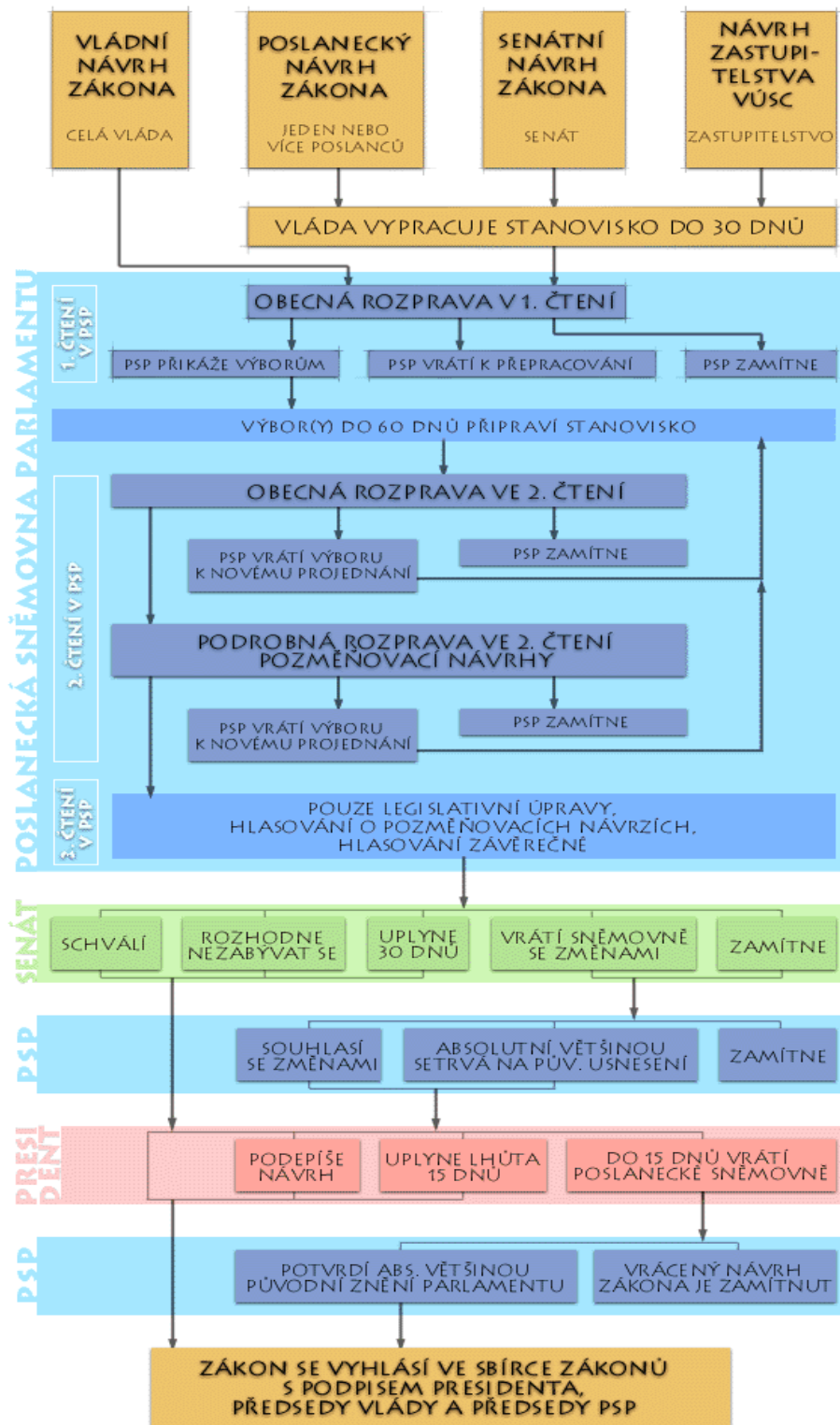
- (1) Senát projedná návrh zákona a usnese se k němu do třiceti dnů od jeho postoupení.
- (2) Senát svým usnesením návrh zákona schválí nebo zamítne nebo vrátí Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy anebo vyjádří vůli nezabývat se jím.
- (3) Jestliže se Senát nevyjádří ve lhůtě podle odstavce 1, platí, že je návrh zákona přijat.

Článek 47

- (1) Jestliže Senát návrh zákona zamítne, hlasuje o něm Poslanecká sněmovna znovu. Návrh zákona je přijat, jestliže je schválen nadpoloviční většinou všech poslanců.
- (2) Jestliže Senát návrh zákona vrátí Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy, hlasuje o něm Poslanecká sněmovna ve znění schváleném Senátem. Jejím usnesením je návrh zákona přijat.
- (3) Jestliže Poslanecká sněmovna neschválí návrh zákona ve znění schváleném Senátem, hlasuje znovu o návrhu zákona ve znění, ve kterém byl postoupen Senátu. Návrh zákona je přijat, jestliže je schválen nadpoloviční většinou všech poslanců. ...

Článek 50

- (1) Prezident republiky má právo vrátit přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního, s odůvodněním do patnácti dnů ode dne, kdy mu byl postoupen.
- (2) O vráceném zákonu hlasuje Poslanecká sněmovna znovu. Pozměňovací návrhy nejsou přípustné. Jestliže Poslanecká sněmovna setrvá na vráceném zákonu nadpoloviční většinou všech poslanců, zákon se vyhlásí. Jinak platí, že zákon nebyl přijat.

4. LEGISLATIVNÍ PROCES V ČR – verze pro učitele

Článek 39

- (1) Komory jsou způsobilé se usnášet za přítomnosti alespoň jedné třetiny svých členů.
- (2) K přijetí usnesení komory je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců nebo senátorů, nestanoví-li Ústava jinak.

Článek 41

- (1) Návrhy zákonů se podávají Poslanecké sněmovně.
- (2) Návrh zákona může podat poslanec, skupina poslanců, Senát, vláda nebo zastupitelstvo vyššího územního samosprávného celku. ...

A. 60% návrhů zákonů podává vláda, 30% poslanec neb skupina poslanců

B. 1. čtení = síto: hodnotí se kvalita, význam, účel (rozhoduje se především o tom, jestli se vůbec bude věcí zabývat)

C. 2. čtení = důkladná diskuse (nejen poslanci, ale zejména zprávy z výborů)

D. 3. čtení = hlasování o znění (zpravidla bez většiny prodlevy po 2. čtení; nejdříve však za 72 hodin)

Článek 45

Návrh zákona, se kterým Poslanecká sněmovna vyslovila souhlas, postoupí Poslanecká sněmovna Senátu bez zbytečného odkladu.

Článek 46

- (1) Senát projedná návrh zákona a usnese se k němu do třiceti dnů od jeho postoupení.
- (2) Senát svým usnesením návrh zákona schválí nebo zamítne nebo vrátí Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy anebo vyjádří vůli nezabývat se jím.
- (3) Jestliže se Senát nevyjádří ve lhůtě podle odstavce 1, platí, že je návrh zákona přijat.

Článek 47

- (1) Jestliže Senát návrh zákona zamítne, hlasuje o něm Poslanecká sněmovna znovu. Návrh zákona je přijat, jestliže je schválen nadpoloviční většinou všech poslanců.
- (2) Jestliže Senát návrh zákona vrátí Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy, hlasuje o něm Poslanecká sněmovna ve znění schváleném Senátem. Jejím usnesením je návrh zákona přijat.
- (3) Jestliže Poslanecká sněmovna neschválí návrh zákona ve znění schváleném Senátem, hlasuje znovu o návrhu zákona ve znění, ve kterém byl postoupen Senátu. Návrh zákona je přijat, jestliže je schválen nadpoloviční většinou všech poslanců....

Článek 50

- (1) Prezident republiky má právo vrátit přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního, s odůvodněním do patnácti dnů ode dne, kdy mu byl postoupen.
- (2) O vráceném zákonu hlasuje Poslanecká sněmovna znovu. Pozměňovací návrhy nejsou přípustné. Jestliže Poslanecká sněmovna setrvá na vráceném zákonu nadpoloviční většinou všech poslanců, zákon se vyhlásí. Jinak platí, že zákon nebyl přijat.

5. MOC SOUDNÍ

Soudy rozhodují ve třech druzích řízení:

- a) občanskoprávních, kde rozhodují, na čí straně je právo
- b) trestněprávních, kde rozhodují o vině, nevině a případně o výši a formě trestu
- c) správněprávních, kde rozhodují o nezákonnosti rozhodnutí nebo postupu orgánů veřejné moci (např. správních úřadů).

Úkol:

Rozliš, které následující případy jsou záležitostmi občanskoprávní, které trestněprávní a které správněprávní.

Vražda

Dědictví

Rozhodnutí o uložení pokuty

Ublížení na zdraví

Ochrana osobnosti

Rozvod

Nečinnost úřadu při vydávání stavebního povolení

Zpronevěra

6. MOC SOUDNÍ – verze pro učitele

Soudy rozhodují ve třech druzích řízení:

- a) občanskoprávních, kde rozhodují, na čí straně je právo
- b) trestněprávních, kde rozhodují o vině, nevině a případně o výši a formě trestu
- c) správněprávních, kde rozhodují o nezákonnosti rozhodnutí nebo postupu orgánů veřejné moci (např. správních úřadů).

Úkol:

Rozliš, které následující případy jsou záležitostmi občanskoprávní, které trestněprávní a které správněprávní.

Vražda – TREST

Dědictví – OBČ

Rozhodnutí o uložení pokuty – SPRÁV

Ublížení na zdraví - TREST

Ochrana osobnosti – OBČ

Rozvod – OBČ

Nečinnost úřadu při vydávání stavebního povolení – SPRÁV

Zpronevěra – TREST

7. MOC VÝKONNÁ – PREZIDENT

Sestav správně pravomoci prezidenta ČR. (Nápovědu můžeš najít v článku 62 a článku 63 Ústavy.):

přijímá	předsedu a další členy vlády
pověřuje a odvolává	Poslanecké sněmovny
může rozpustit	stát navenek
má právo udělit	mezinárodní smlouvy
jmenuje a odvolává	ozbrojených sil
jmenuje	tresty uložené soudem
je vrchním velitelem	Amnestii
svolává zasedání	vedoucí zahraničních zastupitelských misí
zastupuje	vedoucí zastupitelských misí ČR
propůjčuje a uděluje	státní vyznamenání
sjednává	soudce, generály a některé další funkcionáře ČR
může odpouštět a zmírňovat	Poslaneckou sněmovnu

8. MOC VÝKONNÁ – PREZIDENT – verze pro učitele

Sestav správně pravomoci prezidenta ČR. (Nápovědu můžeš najít v článku 62 a článku 63 Ústavy.):

přijímá	předsedu a další členy vlády
pověřuje a odvolává	Poslanecké sněmovny
může rozpustit	stát navenek
má právo udělit	mezinárodní smlouvy
jmenuje a odvolává	ozbrojených sil
jmenuje	tresty uložené soudem
je vrchním velitelem	Amnestii
svolává zasedání	vedoucí zahraničních zastupitelských misí
zastupuje	vedoucí zastupitelských misí ČR
propůjčuje a uděluje	státní vyznamenání
sjednává	soudce, generály a některé další funkcionáře ČR
může odpouštět a zmírňovat	Poslaneckou sněmovnu

Řešení:

Přijímá vedoucí zahraničních zastupitelských misí, pověřuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí ČR, může rozpustit Poslaneckou sněmovnu, má právo udělit amnestii, jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády, jmenuje soudce, generály a některé další funkcionáře ČR, je vrchním velitelem ozbrojených sil, svolává zasedání Poslanecké sněmovny, zastupuje stát navenek, propůjčuje a uděluje státní vyznamenání, sjednává mezinárodní smlouvy, může odpouštět a zmírňovat tresty uložené soudem.

9. Správní a soudní trestání - srovnávací tabulka pojmů

	Trestný čin	Přestupek
Hmotněprávní část		
Pojem	Formální – protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný čin a který vykazuje znaky stanovené zákonem	Materiální – společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin
Hlavní prameny práva	zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník zák. č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže	zák. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich zák. č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích
Podmínky odpovědnosti	Zavinění (úmysl, pokud nepostačí nedbalost)	Zavinění (nedbalost, pokud se nevyžaduje úmysl)
	Věk 15 let	
	Příčetnost	
Trestaná vývojová stádia	Příprava – pokus – dokonání	Pokus – dokonání
Účastenství	Organizátor, návodce, pomocník	
Okolnosti vylučující protiprávnost	Nutná obrana, krajní nouze, svolení poškozeného, přípustné riziko, oprávněné použití zbraně	
Tresty	Univerzální – odnětí svobody	Neděleny; např. napomenutí, pokuta, zákaz činnosti
	Alternativní – např. peněžitý trest, obecně prospěšné práce, domácí vězení	
Procesněprávní část		
Hlavní pramen práva	zák. č. 141/1961 Sb., trestní řád zák. č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže	zák. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
Subjekty na straně státu	Orgány činné v trestním řízení (policie, státní	Správní orgán (typicky obecní úřad)

	zástupce, soud)	
„Nestátní“ subjekty	Obviněný, poškozený, zúčastněná osoba	Obviněný, poškozený
Druhy rozhodnutí a opravné prostředky	Rozsudek (odvolání)	Rozhodnutí o přestupku (odvolání)
	Trestní příkaz (odpor)	Příkaz (odpor)
		Příkaz na místě (nelze podat odpor)
Řízení	Prověřování – vyšetřování – řízení před soudem – vykonávací řízení	Standardní řízení
		Zkrácené řízení
Rozhodující orgán	Soud	Správní orgán (úřad)

10. PŘESTUPKY

prameny:

co je to přestupek:

podmínky odpovědnosti fyzické osoby za přestupek:

-
-
-

okolnosti vylučující protiprávnost:

-
-
-
-
-

druhy správních trestů:

-
-
-
-

Při určení druhu a výměry správního trestu se přihlíží zejména ke skutečnostem uvedeným v § 37 a následujících (§ 39 a 40 – polehčující a přitěžující okolnosti).

ochranná opatření:

-
-

řízení o přestupcích

věcná příslušnost:

účastníci:

-
-
-

smysl:

příkazní řízení:

Ne vždy musí proběhnout ústní jednání před správním orgánem, kde má obviněný plné možnosti realizovat své právo na obhajobu, většina přestupků se vyřeší v příkazním řízení, kde se obviněný řádného projednání přestupku dobrovolně zříká.

příkaz

příkaz na místě

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich – výňatky

§ 5 Přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přešupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.

§ 15

K odpovědnosti fyzické osoby za přešupek se vyžaduje zavinění. Postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění.

§ 18

Za přešupek není odpovědný ten, kdo v době jeho spáchání nedovršil patnáctý rok svého věku.

§ 19

Za přešupek není odpovědný ten, kdo pro duševní poruchu v době jeho spáchání nemohl rozpoznat protiprávnost svého jednání nebo své jednání ovládat; odpovědnosti se však nezbujuje ten, kdo se do stavu nepřičetnosti přivedl, byť i z nedbalosti, užitím návykové látky; návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

Okolnosti vylučující protiprávnost (obdobné trestnímu právu)

§ 25 Nutná obrana

§ 26 Svolení poškozeného

§ 27 Přípustné riziko

§ 28 Oprávněné použití zbraně

§ 35

Za přešupek lze uložit správní trest

- a) napomenutí,
- b) pokuty,
- c) zákazu činnosti,
- d) propadnutí věci nebo náhradní hodnoty,
- e) zveřejnění rozhodnutí o přešupku.

§ 51

Ochranná opatření jsou

- a) omezující opatření a
- b) zabránění věci nebo náhradní hodnoty.

§ 52

(1) Omezující opatření spočívá v zákazu navštěvovat určená veřejně přístupná místa nebo místa, kde se konají sportovní, kulturní a jiné společenské akce, popřípadě v povinnosti zdržet se styku s určitou osobou...

§ 54

(1) Jestliže ten, komu náleží věc, která by mohla být zabráněna, ji před zabráněním zničí, poškodí, zcizí, zatají, učiní neupotřebitelnou nebo zúžitkuje, nebo jestliže jinak zabránění takové věci zmaří, může mu být uloženo zabránění náhradní hodnoty až do výše, která odpovídá hodnotě takové věci. ...

§ 60

(1) Nestanoví-li zákon jinak, je správním orgánem příslušným k řízení obecní úřad obce s rozšířenou působností....

§ 68

Účastníkem řízení je

- a) obviněný,
- b) poškozený v části řízení, která se týká jím uplatněného nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení, a
- c) vlastník věci, která může být nebo byla zabráná, v části řízení, která se týká zabrání věci nebo náhradní hodnoty.

§ 90

(1) Správní orgán může o přestupku rozhodnout příkazem. Příkazem lze uložit správní trest napomenutí, pokuty, zákazu činnosti, nebo propadnutí věci nebo náhradní hodnoty. ...

§ 91

(1) Správní orgán může příkazem na místě uložit pouze napomenutí nebo pokutu, pokud obviněný nebo osoba jednající za obviněného, který je právnickou nebo podnikající fyzickou osobou, souhlasí se zjištěným stavem věci, s právní kvalifikací skutku, s uložením pokuty a její výší a s vydáním příkazového bloku. Příkazem na místě lze uložit pokutu nejvýše 10000 Kč. Mladistvému obviněnému lze příkazem na místě uložit pokutu nejvýše 2500 Kč; to neplatí, je-li mladistvý podnikající fyzickou osobou.

§ 92

(1) Je-li příkazem na místě ukládána pokuta nebo peněžitá záruka za splnění povinnosti, obdrží obviněný příkazový blok. Podpisem příkazového bloku obviněným se příkaz na místě stává pravomocným a vykonatelným rozhodnutím. Nemůže-li obviněný peněžitou povinnost na místě splnit, vydá se mu příkazový blok na peněžitou povinnost na místě nezaplacenou s poučením o způsobu zaplacení, o lhůtě splatnosti a o následcích nezaplacení. ...

11. PŘESTUPKY – verze pro učitele

prameny:

- základním předpisem je *zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich* (250/2016 Sb.) – tento zákon upravuje podmínky odpovědnosti za přestupek, druhy správních trestů a ochranných opatření a zásady pro jejich ukládání a také postup v řízení o přestupku; sám však nevymezuje žádný konkrétní přestupek, řeší jen obecnou část hmotněprávní a část procesní
- zvláštní část hmotněprávní, tedy vymezení některých konkrétních přestupků, nalezneme v *zákoně o některých přestupcích* (251/2016 Sb.) – zde je upraveno např. rušení nočního klidu [§ 5 odst. 1 písm. d) a odst. 6], ublížení na zdraví [§ 7 odst. 1 písm. b)] či krádež [§ 8 odst. 1 písm. a) bod 1]
- skutkové podstaty většiny přestupků jsou jinak rozmístěny po jednotlivých zákonech, které upravují konkrétní oblast veřejné správy – např. *zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek* (65/2017 Sb.) a *zákon o silničním provozu* (361/2000 Sb.); celkem se hovoří až od 200 zákonů

co je to přestupek (§ 5):

Přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin (*materiální znak*), který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem (*formální znak*), nejde-li o trestný čin.

podmínky odpovědnosti fyzické osoby za přestupek:

- *zavinění* (§ 15) – postačí zavinění z nedbalosti, není-li stanoveno výslovně, že je třeba úmyslného zavinění (platí pro fyzické osoby; u právnických osob se uplatňuje tzv. objektivní odpovědnost, tj. zavinění se nezkoumá, právnická odpovědnost se může odpovědnosti zprostit tzv. liberací – prokázáním, že vyvinula veškeré spravedlivě očekávatelné úsilí k tomu, aby přestupek nebyl spáchán)
- *věk* (§ 18) – 15 let
- *příčetnost* (§ 19)

okolnosti vylučující protiprávnost:

- *krajní nouze* (§ 24) – někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, jestliže toto nebezpečí nebylo možné za daných okolností odvrátit jinak nebo následek tímto odvracením způsobený je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl-li ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet
- *nutná obrana* (§ 25) – někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok (rozuměj útok vedený člověkem) na zájem chráněný zákonem, přičemž tato obrana není zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku
- *svolení poškozeného* (§ 26)
- *přípustné riziko* (§ 27)
- *oprávněné použití zbraně* (§ 28)

druhy správních trestů (§ 35):

- *napomenutí*
- *pokuta* – rozpětí výše pokuty je stanoveno u každého přestupku zvlášť, v případě mladistvých (15-18 let) se výše snižuje na polovinu, přičemž však nesmí přesahovat 5.000 Kč
- *zákaz činnosti*
- *propadnutí věci nebo náhradní hodnoty*
- *zveřejnění rozhodnutí o přestupku*

Při určení druhu a výměry správního trestu se přihlíží zejména ke skutečnostem uvedeným v § 37 a následujících (§ 39 a 40 – polehčující a přitěžující okolnosti). Zvláštní zákony mohou pro konkrétní přestupek stanovit i jiný druh trestu (např. zákaz přijímat veřejnoprávní dotace)

ochranná opatření (§ 51):

- *omezující opatření* – např. zákaz vstupu na sportovní akce či zákaz styku s určitou osobou – lze uložit pouze společně se správním trestem
- *zabrání věci nebo náhradní hodnoty* – ukládá se tehdy, pokud to vyžaduje bezpečnost osob nebo majetku anebo pro jiný obdobný obecný zájem; pokud by byl pachatel v řízení o přestupku pravomocně uznán vinným, uloží se mu trest propadnutí věci – ochranné opatření zabrání věci je však možné uložit i tehdy, pokud se pachatel nevypátrá nebo jehož přestupek je již promlčen; stejně tak je možné zabrat věc, která patří někomu jinému než pachateli

řízení o přestupcích

věcná příslušnost (§ 60):

- ten orgán, v jehož správním obvodu a oboru působnosti byl přestupek spáchán (obecní úřady obcí s rozšířenou působností, orgány PČR, ČNB, finanční úřady...)

účastníci (§ 68):

- *obviněný* – podezřelý z přestupku se stává obviněným, jakmile vůči němu správní orgán učiní první procesní úkon (většinou jím bývá sdělení obvinění z přestupku); má právo vyjádřit se ke všemu, co je mu kladeno za vinu, podávat důkazy, navrhnout opravné prostředky...
- *poškozený* – FO/PO, které byla přestupkem učiněna škoda
- *vlastník věci, která může být zabráná*

smysl:

- zjistit, zda se přestupek, který je předmětem řízení stal a kdo je jeho pachatelem

příkazní řízení (nahradilo tzv. blokové řízení):

Ne vždy musí proběhnout ústní jednání před správním orgánem, kde má obviněný plné možnosti realizovat své právo na obhajobu, většina přestupků se vyřeší v příkazním řízení, kde se obviněný řádného projednání přestupku dobrovolně zříká.

příkaz (§ 90)

- správní orgán rozhodne o přestupku bez předchozího ústního projednání a dokazování příkazem; teprve pokud obviněný podá odpor, příkaz se zruší a proběhne řádné řízení (tento postup není možné použít u mladistvých a osob s omezenou svéprávností)

příkaz na místě (§ 91 a 92)

- správní orgán rozhodne přímo „na místě“ o uložení napomenutí nebo pokuty, pokud obviněný souhlasí se zjištěným stavem věci, s právní kvalifikací skutku, s uložení pokuty a její výší a vydáním příkazového bloku
- příkazem na místě lze uložit pokutu nejvýše 10.000 Kč (mladistvému 2.500 Kč)

obviněný obdrží při uložení pokuty příkazový blok, podpisem příkazového bloku obviněným se příkaz na místě stává pravomocným a vykonatelným rozhodnutím; obviněný může zaplatit na místě nebo ve lhůtě 30 dnů

Vzdělanější učitelé pro vzdělanější společnost

Soukromé právo

Materiály ke kurzu

Projekt „Vzdělanější učitelé pro vzdělanější společnost“ je spolufinancován Evropskou unií (reg. číslo CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000284).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

1. OBČANSKÝ ZÁKONÍK – ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ

Vybraná ustanovení občanského zákoníku

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

§ 3

ČÁST PRVNÍ OBECNÁ ČÁST HLAVA I PŘEDMĚT ÚPRAVY A JEJÍ ZÁKLADNÍ ZÁSADY

Díl 1 Soukromé právo

§ 1

(1) Ustanovení právního řádu upravující vzájemná práva a povinnosti osob vytvářejí ve svém souhrnu soukromé právo. Uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného.

(2) **Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona;** zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.

§ 2

(1) Každé ustanovení soukromého práva lze **vykládat jenom ve shodě s Listinou základních práv a svobod a ústavním pořádkem vůbec,** se zásadami, na nichž spočívá tento zákon, jakož i s trvalým zřetelem k hodnotám, které se tím chrání. Rozejde-li se výklad jednotlivého ustanovení pouze podle jeho slov s tímto příkazem, musí mu ustoupit.

(2) Zákonnému ustanovení nelze přikládat jiný význam, než jaký plyne z vlastního smyslu slov v jejich vzájemné souvislosti a z jasného úmyslu zákonodárce; nikdo se však nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu.

(3) Výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s dobrými mravy a nesmí vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění.

(1) Soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho **přírozené právo brát se o vlastní štěstí** a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.

(2) **Soukromé právo spočívá zejména na zásadách, že**

a) každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí,

b) rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany,

c) nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu; nikdo však také nesmí bezdůvodně těžit z vlastní neschopnosti k újmě druhých,

d) daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny,

e) vlastnické právo je chráněno zákonem a jen zákon může stanovit, jak vlastnické právo vzniká a zaniká, a

f) nikomu nelze odepřít, co mu po právu náleží.

(3) Soukromé právo vyvěrá také z dalších obecně uznaných zásad spravedlnosti a práva.

§ 4

(1) Má se za to, že každá svéprávná osoba má **rozum průměrného člověka** i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.

(2) Činí-li právní řád určitý následek závislým na něčí vědomosti, má se na mysli vědomost, jakou si důvodně osvojí osoba případu znalá při zvážení okolností, které jí musely být v jejím postavení zřejmé. To platí obdobně, pokud právní řád spojuje určitý následek s existencí pochybnosti.

§ 5

(1) Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k **odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu**, dává tím najevo, že je schopen jednat se **znalostí a pečlivostí**, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.

(2) Proti vůli dotčené strany nelze zpochybnit povahu nebo platnost právního jednání jen proto, že jednal ten, kdo nemá ke své činnosti potřebné oprávnění, nebo komu je činnost zakázána.

§ 6

(1) Každý má povinnost jednat v právním styku **poctivě**.

(2) Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu. Nikdo nesmí těžit ani z protiprávního stavu, který vyvolal nebo nad kterým má kontrolu.

§ 7

Má se za to, že ten, kdo jednal určitým způsobem, jednal **poctivě a v dobré víře**.

§ 8

Zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.

(...)

Díl 3

Ochrana soukromých práv

§ 12

Každý, kdo se cítí ve svém právu zkrácen, může se **domáhat ochrany u orgánu vykonávajícího veřejnou moc** (dále jen „orgán veřejné moci“). Není-li v zákoně stanoveno něco jiného, je tímto orgánem veřejné moci **soud**.

§ 13

Každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut **obdobně jako jiný právní případ**, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky.

Základní ustanovení občanského zákoníku

1. Jak chápete pravidlo v § 1 odst. 2 OZ?
2. Proč podle vás OZ vyjmenovává jednotlivé **zásady** a jaký mají **právní význam** (§3)?
3. Jak byste definovali **rozum průměrného člověka**? Proč o něm OZ hovoří? (§4)
4. Jaký je rozdíl mezi § 4 a § 5 OZ?
5. Vymyslete případ, kdy někdo **těží ze svého protiprávního činu** (což OZ v § 6 zakazuje).
6. V čem spočívá význam § 13?

1. OBČANSKÝ ZÁKONÍK – ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ – verze pro učitele

Vybraná ustanovení

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

§ 3

ČÁST PRVNÍ OBECNÁ ČÁST HLAVA I PŘEDMĚT ÚPRAVY A JEJÍ ZÁKLADNÍ ZÁSADY

Díl 1 Soukromé právo

§ 1

(1) Ustanovení právního řádu upravující vzájemná práva a povinnosti osob vytvářejí ve svém souhrnu soukromé právo. Uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného.

(2) **Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona;** zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.

§ 2

(1) Každé ustanovení soukromého práva lze **vykládat jenom ve shodě s Listinou základních práv a svobod a ústavním pořádkem vůbec,** se zásadami, na nichž spočívá tento zákon, jakož i s trvalým zřetelem k hodnotám, které se tím chrání. Rozejde-li se výklad jednotlivého ustanovení pouze podle jeho slov s tímto příkazem, musí mu ustoupit.

(2) Zákonnému ustanovení nelze přikládat jiný význam, než jaký plyne z vlastního smyslu slov v jejich vzájemné souvislosti a z jasného úmyslu zákonodárce; nikdo se však nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu.

(3) Výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s dobrými mravy a nesmí vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění.

(1) Soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho **přírozené právo brát se o vlastní štěstí** a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.

(2) **Soukromé právo spočívá zejména na zásadách, že**

a) každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí,

b) rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany,

c) nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu; nikdo však také nesmí bezdůvodně těžit z vlastní neschopnosti k újmě druhých,

d) daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny,

e) vlastnické právo je chráněno zákonem a jen zákon může stanovit, jak vlastnické právo vzniká a zaniká, a

f) nikomu nelze odepřít, co mu po právu náleží.

(3) Soukromé právo vyvěrá také z dalších obecně uznaných zásad spravedlnosti a práva.

§ 4

(1) Má se za to, že každá svéprávná osoba má **rozum průměrného člověka** i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.

(2) Činí-li právní řád určitý následek závislým na něčí vědomosti, má se na mysli vědomost, jakou si důvodně osvojí osoba případu znalá při zvážení okolností, které jí musely být v jejím postavení zřejmé. To platí obdobně, pokud právní řád spojuje určitý následek s existencí pochybnosti.

§ 5

(1) Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k **odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu**, dává tím najevo, že je schopen jednat se **znalostí a pečlivostí**, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.

(2) Proti vůli dotčené strany nelze zpochybnit povahu nebo platnost právního jednání jen proto, že jednal ten, kdo nemá ke své činnosti potřebné oprávnění, nebo komu je činnost zakázána.

§ 6

(1) Každý má povinnost jednat v právním styku **poctivě**.

(2) Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu. Nikdo nesmí těžit ani z protiprávního stavu, který vyvolal nebo nad kterým má kontrolu.

§ 7

Má se za to, že ten, kdo jednal určitým způsobem, jednal **poctivě a v dobré víře**.

§ 8

Zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.

(...)

Díl 3

Ochrana soukromých práv

§ 12

Každý, kdo se cítí ve svém právu zkrácen, může se **domáhat ochrany u orgánu vykonávajícího veřejnou moc** (dále jen „orgán veřejné moci“). Není-li v zákoně stanoveno něco jiného, je tímto orgánem veřejné moci **soud**.

§ 13

Každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut **obdobně jako jiný právní případ**, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky.

Základní ustanovení občanského zákoníku

1. Jak chápete pravidlo v § 1 odst. 2 OZ?

Jedná se o promítnutí Ústavy a Listiny. Platí zásada legální licence - co není zakázáno, je dovoleno. Dispozitivnost (tedy možnost odchýlit se od zákona) je základní pravidlo soukromého práva.

2. Proč podle vás OZ vyjmenovává jednotlivé **zásady** a jaký mají **právní význam** (§3)?

Tyto zásady mají význam pro aplikační praxi.

3. Jak byste definovali **rozum průměrného člověka**? Proč o něm OZ hovoří? (§4)

Dle ABGB „ten, kdo není šílený a blbý“, autoři OZ říkají, že jde o předpoklad „soudného intelektu“, předpokládá se, že každá osoba je schopná rozumět základním věcem (významu kupní smlouvy, významu čísel, peněz atd.). Zároveň máme právo soudný intelekt od každé svéprávné osoby požadovat. Dále např. pokud by ve smlouvě bylo něco neobvyklého (slovo, výraz), soud by posuzoval, co to znamená podle toho, jak takovému slovu obvykle rozumíme, tj. za pomoci fikce rozumu průměrného člověka.

4. Jaký je rozdíl mezi § 4 a § 5 OZ?

§ 5 již zvyšuje požadavek od průměrného rozumu po odbornost, pokud o sobě někdo tvrdí, že je odborník v nějakém oboru (lékař, zedník, instalatér, chemik...), pak má jednat jako odborník (i když to o sobě jen tvrdí a ve skutečnosti odborník není). Význam to má zejména při náhradě škody (budu-li ze sebe dělat lékaře a budu někoho ošetřovat a pokazím to, má odpovědnost bude vyšší než u laika).

5. Vymyslete případ, kdy někdo **těží ze svého protiprávního činu** (což OZ v § 6 zakazuje).

Například se uvádí příklad, který rozhodovaly i soudy v USA – vnuk zabil svého dědečka, následně se projednávalo dědictví. V tomto řízení soudy odmítly, aby vrah vnuk byl dědic a formulovaly pravidlo, že nikdo nesmí těžit ze svého protiprávního činu.

6. V čem spočívá význam § 13?

Jedná se o zásadu předvídatelnosti rozhodnutí, je tím posilována právní jistota.

2. OSOBY SOUKROMÉHO PRÁVA

Vybraná ustanovení občanského zákoníku

HLAVA II

OSOBY

Díl 1

Všeobecná ustanovení

§ 15

(1) **Právní osobnost** je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti.

(2) **Svéprávnost** je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).

§ 16

Právní osobnosti ani svéprávnosti se **nikdo nemůže vzdát ani zčásti**; učiní-li tak, nepřihlíží se k tomu.

§ 17

(1) Práva může mít a vykonávat jen osoba. Povinnost lze uložit jen osobě a jen vůči ní lze plnění povinnosti vymáhat.

(2) Zřídí-li někdo právo nebo uloží-li povinnost tomu, co osobou není, přičte se právo nebo povinnost osobě, které podle povahy právního případu náleží.

§ 18

Osoba je **fyzická**, nebo **právnícká**.

§ 19

(1) **Každý člověk** má vrozená, již samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva, a tudíž se považuje za osobu. Zákon stanoví jen meze uplatňování přirozených práv člověka a způsob jejich ochrany.

(2) Přirozená práva spojená s osobností člověka nelze zcizit a nelze se jich vzdát; stane-li se tak, nepřihlíží se

k tomu. Nepřihlíží se ani k omezení těchto práv v míře odporující zákonu, dobrým mravům nebo veřejnému pořádku

(...)

Díl 2

Fyzické osoby

Oddíl 1

Obecná ustanovení

§ 23

Člověk má právní osobnost od narození až do smrti.

§ 24

Každý člověk odpovídá za své jednání, **je-li s to posoudit je a ovládnout**. Kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná.

§ 25

Na **počaté dítě** se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům. Má se za to, že se dítě narodilo živé. Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo.

(...)

§ 30

Zletilost

(1) Plně svéprávným se člověk stává **zletilostí**. Zletilosti se nabývá dovršením **osmnáctého roku věku**.

(2) Před nabytím zletilosti se plně svéprávnosti nabývá **přiznáním svéprávnosti**, nebo **uzavřením manželství**. Svěprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.

Nezletilí

§ 31

Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je **způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.**

§ 32

(1) Udělil-li zákonný zástupce nezletilému, který nenabyl plné svéprávnosti, ve shodě se zvyklostmi soukromého života souhlas k určitému právnímu jednání nebo k dosažení určitého účelu, je nezletilý schopen v mezích souhlasu sám právně jednat, pokud to není zákonem zvláště zakázáno; souhlas může být následně omezen i vzat zpět.

(2) Je-li zákonných zástupců více, postačí, projeví-li vůči třetí osobě vůli alespoň jeden z nich. Jedná-li však vůči další osobě více zástupců společně a odporují-li si, nepřihlíží se k projevu žádného z nich.

§ 33

(1) Udělí-li zákonný zástupce nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti, **souhlas k samostatnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti**, stává se nezletilý způsobilý k jednáním, jež jsou s touto činností spojena. K platnosti souhlasu se vyžaduje přivolení soudu.

(2) Přivolení soudu nahrazuje podmínku určitého věku, je-li stanovena pro výkon určité výdělečné činnosti jiným právním předpisem.

(3) Souhlas může zákonný zástupce odvolat jen s přivolením soudu.

§ 34

Závislá práce nezletilých mladších než patnáct let nebo nezletilých, kteří neukončili povinnou školní docházku, je zakázána. Tito nezletilí mohou vykonávat jen uměleckou, kulturní, reklamní nebo sportovní činnost za podmínek stanovených jiným právním předpisem.

§ 35

Nezletilý, který dovršil patnáct let, se může zavázat k výkonu závislé práce podle jiného právního předpisu. Jako den nástupu do práce nesmí být sjednán den, který by předcházel dni, kdy nezletilý ukončí povinnou školní docházku.

(...)

§ 37

Přiznání svéprávnosti

(1) Navrhne-li nezletilý, který není plně svéprávný, **aby mu soud přiznal svéprávnost**, soud návrhu vyhoví, **pokud nezletilý dosáhl věku šestnácti let**, pokud je osvědčena jeho schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti a pokud s návrhem souhlasí zákonný zástupce nezletilého. V ostatních případech soud vyhoví návrhu, je-li to z vážných důvodů v zájmu nezletilého.

(2) Za podmínek stanovených v odstavci 1 soud přizná nezletilému svéprávnost i na návrh jeho zákonného zástupce, pokud nezletilý s návrhem souhlasí.

(...)

Oddíl 6

Osobnost člověka

Pododdíl 3

Právo na duševní a tělesnou integritu

(...)

§ 100

(1) Má-li **být zasaženo do integrity nezletilého**, který dovršil **čtrnáct let**, nenabyl plné svéprávnosti a který zákroku vážně odporuje, třebaže zákonný zástupce se zákrokem souhlasí, nelze zákrok provést bez **souhlasu soudu**. To platí i v případě provedení zákroku na zletilé osobě, která není plně svéprávná.

(2) Nesouhlasí-li zákonný zástupce se zásahem do integrity osoby uvedené v odstavci 1, ač si jej tato osoba přeje, lze zákrok provést na její návrh nebo na návrh osoby jí blízké jen se souhlasem soudu.

Osoby soukromého práva

1. Jaké **druhy osob** zná náš právní řád?
2. Definujte pojmy:
  - a) **fyzická osoba** =
  - b) **právní osoba** =
  - c) **právní osobnost** =
  - d) **svéprávnost** =
  - e) **právní jednání** =
3. Kdy člověk získává **právní osobnost**?
4. Kdy se člověk stává plně **svéprávným**?
5. Kdy je člověk **zletilý**?
6. Jakým způsobem je možné **nabýt svéprávnosti** před nabytím zletilosti? Uveďte oba způsoby.
7. Je nezletilý způsobilý k právním jednáním? Pokud ano, v jaké míře? Uveďte příklad.
8. Vysvětlete vlastními slovy obsah § 37.

2. OSOBY SOUKROMÉHO PRÁVA – verze pro učitele

Vybraná ustanovení

HLAVA II

OSOBY

Díl 1

Všeobecná ustanovení

§ 15

(1) **Právní osobnost** je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti.

(2) **Svéprávnost** je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).

§ 16

Právní osobnosti ani svéprávnosti se **nikdo nemůže vzdát ani zčásti**; učiní-li tak, nepřihlíží se k tomu.

§ 17

(1) Práva může mít a vykonávat jen osoba. Povinnost lze uložit jen osobě a jen vůči ní lze plnění povinnosti vymáhat.

(2) Zřídí-li někdo právo nebo uloží-li povinnost tomu, co osobou není, přičte se právo nebo povinnost osobě, které podle povahy právního případu náleží.

§ 18

Osoba je **fyzická**, nebo **právnícká**.

§ 19

(1) **Každý člověk** má vrozená, již samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva, a tudíž se považuje za osobu. Zákon stanoví jen meze uplatňování přirozených práv člověka a způsob jejich ochrany.

(2) Přirozená práva spojená s osobností člověka nelze zcizit a nelze se jich vzdát; stane-li se tak, nepřihlíží se k tomu. Nepřihlíží se ani k omezení těchto práv v míře

odporující zákonu, dobrým mravům nebo veřejnému pořádku

(...)

Díl 2

Fyzické osoby

Oddíl 1

Obecná ustanovení

§ 23

Člověk má právní osobnost od narození až do smrti.

§ 24

Každý člověk odpovídá za své jednání, **je-li s to posoudit je a ovládnout**. Kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná.

§ 25

Na **počaté dítě** se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům. Má se za to, že se dítě narodilo živé. Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo.

(...)

§ 30

Zletilost

(1) Plně svéprávným se člověk stává **zletilostí**. Zletilosti se nabývá dovršením **osmnáctého roku věku**.

(2) Před nabytím zletilosti se plně svéprávnosti nabývá **přiznáním svéprávnosti**, nebo **uzavřením manželství**. Svěprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.

Nezletilí

§ 31

Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je **způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.**

§ 32

(1) Udělil-li zákonný zástupce nezletilému, který nenabyl plné svéprávnosti, ve shodě se zvyklostmi soukromého života souhlas k určitému právnímu jednání nebo k dosažení určitého účelu, je nezletilý schopen v mezích souhlasu sám právně jednat, pokud to není zákonem zvláště zakázáno; souhlas může být následně omezen i vzat zpět.

(2) Je-li zákonných zástupců více, postačí, projeví-li vůči třetí osobě vůli alespoň jeden z nich. Jedná-li však vůči další osobě více zástupců společně a odporují-li si, nepřihlíží se k projevu žádného z nich.

§ 33

(1) Udělí-li zákonný zástupce nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti, **souhlas k samostatnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti**, stává se nezletilý způsobilý k jednáním, jež jsou s touto činností spojena. K platnosti souhlasu se vyžaduje přivolení soudu.

(2) Přivolení soudu nahrazuje podmínku určitého věku, je-li stanovena pro výkon určité výdělečné činnosti jiným právním předpisem.

(3) Souhlas může zákonný zástupce odvolat jen s přivolením soudu.

§ 34

Závislá práce nezletilých mladších než patnáct let nebo nezletilých, kteří neukončili povinnou školní docházku, je zakázána. Tito nezletilí mohou vykonávat jen uměleckou, kulturní, reklamní nebo sportovní činnost za podmínek stanovených jiným právním předpisem.

§ 35

Nezletilý, který dovršil patnáct let, se může zavázat k výkonu závislé práce podle jiného právního předpisu. Jako den nástupu do práce nesmí být sjednán den, který by předcházel dni, kdy nezletilý ukončí povinnou školní docházku.

(...)

§ 37

Přiznání svéprávnosti

(1) Navrhne-li nezletilý, který není plně svéprávný, **aby mu soud přiznal svéprávnost**, soud návrhu vyhoví, **pokud nezletilý dosáhl věku šestnácti let**, pokud je osvědčena jeho schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti a pokud s návrhem souhlasí zákonný zástupce nezletilého. V ostatních případech soud vyhoví návrhu, je-li to z vážných důvodů v zájmu nezletilého.

(2) Za podmínek stanovených v odstavci 1 soud přizná nezletilému svéprávnost i na návrh jeho zákonného zástupce, pokud nezletilý s návrhem souhlasí.

(...)

Oddíl 6

Osobnost člověka

Pododdíl 3

Právo na duševní a tělesnou integritu

(...)

§ 100

(1) Má-li **být zasaženo do integrity nezletilého**, který dovršil **čtrnáct let**, nenabyl plné svéprávnosti a který zákrokem vážně odporuje, třebaže zákonný zástupce se zákrokem souhlasí, nelze zákrok provést bez **souhlasu soudu**. To platí i v případě provedení zákroku na zletilé osobě, která není plně svéprávná.

(2) Nesouhlasí-li zákonný zástupce se zásahem do integrity osoby uvedené v odstavci 1, ač si jej tato osoba přeje, lze zákrok provést na její návrh nebo na návrh osoby jí blízké jen se souhlasem soudu.

Osoby soukromého práva

1. Jaké **druhy osob** zná náš právní řád?

Fyzické a právnické (§18).

2. Definujte pojmy:

- f) **fyzická osoba** = člověk (občanský zákoník dává přednost používání pojmu „člověk“ před výrazem „fyzická osoba“).
- g) **právnická osoba** = právnická osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná; je to osoba odlišná od člověka
- h) **právní osobnost** (dříve způsobilost k právům a povinnostem = právní subjektivita) = způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti (§15 odst. 1)
- i) **svéprávnost** (dříve způsobilost k právním úkonům) = svéprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat). (§15 odst. 2)
- j) **právní jednání** (dříve právní úkon) = jednání, kterým se zakládají, mění nebo ruší práva nebo povinnosti

3. Kdy člověk získává **právní osobnost**?

Narozením.

4. Kdy se člověk stává plně **svéprávným**?

Zletilostí.

5. Kdy je člověk **zletilý**?

Dosažením 18. roku věku.

6. Jakým způsobem je možné **nabýt svéprávnosti** před nabytím zletilosti? Uveďte oba způsoby.

- 1) *Uzavřením manželství – viz §30 odst. 2). Dle § 672 je možné manželství uzavřít až od 18 let, soud může ve výjimečných případech povolit uzavření manželství nezletilému, který není plně svéprávný a dovršil šestnácti let věku, jsou-li pro to důležité důvody (např. z důvodu těhotenství).*
- 2) *Přiznáním svéprávnosti (tzv. emancipací) dle § 37 – viz dále.*

7. Je nezletilý způsobilý k právním jednáním? Pokud ano, v jaké míře? Uveďte příklad.

Nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku. (§31) Tzn. čtrnáctiletý si může například koupit v obchodě tričko, desetiletý nebude moci koupit v elektru počítač.

8. Vysvětlete vlastními slovy obsah § 37.

Navrhne-li nezletilý, kterému je alespoň 16, soudu, aby mu přiznal svéprávnost (tedy možnost právně jednat sám za sebe ve všech případech, jakoby ho udělat dospělým), soud mu vyhoví, pokud:

- *Je osvědčena schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti*

- *Pokud s návrhem souhlasí zákonný zástupce*

S tím souvisí i § 33 – kdy může zákonný zástupce udělit souhlas k podnikání, když tomuto souhlasu přivolí soud, tak může pak nezletilý právně jednat v této oblasti.

3. RODINNÉ PRÁVO

1. Co **upravuje** rodinné právo? Které **prameny** práva v sobě rodině-právní problematiku obsahují?
2. Jaké **druhy sňatku** zná náš právní řád?
3. Jaký je, podle našeho právního řádu, hlavní **účel manželství**?
4. Můžete s daným partnerem uzavřít manželství? A pokud ne, je možné udělat něco pro to, aby to možné bylo?

Cecílie

Jmenuješ se Cecílie a před 20 lety ses vdala za Klimenta. S Klimentem už ale 5 let nežiješ a ani se s ním nestýkáš. Ráda by ses vdala znovu za svého nového přítele Šimona.

Viktorie

Jmenuješ se Viktorie a už od té doby, co jsi v 11 letech nastoupila na gymnázium, jsi zamilovaná do svého spolužáka Ondřeje. Vždy ses pilně učila a nikdy jsi nepropadla. Od kvarty už spolu chodíte a teď, když jste oba v sextě, byste se chtěli brát.

Miroslav

Jmenuješ se Miroslav, je ti 25 let, jako malý jsi žil v dětském domově a v 10 letech tě osvojil manželský pár. Od té doby žiješ s nimi. Jejich o pět let starší dcera Karolína tehdy odešla na internátní školu, takže jste se příliš nestýkali. Nyní jsi ji však poznal, velmi jste se do sebe zamilovali a chtěl by sis jí vzít.

Štěpán

Jmenuješ se Štěpán, je ti 28 let. Myslíš si, že na sňatek už máš nejvyšší čas a se svým přítelem už chodíš 5 let. Rádi byste spolu měli miminko.

Terezie

Jmenuješ se Terezie, se svým přítelem Tomášem chodíš už 5 let. Velmi ho miluješ i přesto, že mu psycholog loni diagnostikoval těžkou duševní chorobu, v důsledku které mu byla minulý měsíc omezena svéprávnost, a to včetně možnosti uzavírat manželství. Vy se ale už dva roky se chcete vzít a máte už vybrané i datum svatby.

5. Jaké jsou **překážky vzniku manželství**?
6. Jak **končí** manželství?
7. Co to je **společné jmění manželů** (tzv. SJM)? Co do něj patří?
8. Rozhodněte, zda se jedná o součást **SJM** či nikoliv:

- a. Byt, který si manželé společně koupili.
- b. Snubní prstýnek manželky.
- c. Zubní kartáček manžela.
- d. Výplata manžela.
- e. Dům, který manžel dostal od svých rodičů.
- f. Nájemné plynoucí z pronájmu výše uvedeného domu.
- g. Peníze z prodeje výše uvedeného domu.
- h. Nezaplacená faktura za mobilní služby.

9. Co je **registrované partnerství**? Jak vzniká?

10. Jak se podle našeho práva **určuje rodičovství** k dítěti?

11. Jaké jsou **povinnosti rodičů vůči dětem a dětí vůči rodičům**?

12. Co to je **výživné** a jaké druhy výživného musí kdo a komu platit?

13. Jaké jsou formy **náhradní rodinné péče**?

3. RODINNÉ PRÁVO – verze pro učitele

1. Co **upravuje** rodinné právo? Které **prameny** práva v sobě rodině-právní problematiku obsahují?

Rodinné právo upravuje problematiku vztahů mezi manželi (uzavírání manželství, zánik manželství, manželské majetkové právo..), vztahy mezi rodiči a dětmi (péče o dítě, výživné..) a náhradní rodinnou péči.

Jedná se především o problematiku občanského zákoníku (druhá část). Ten nahradil úpravu obsaženou dříve v zákoně o rodině (zákon č. 94/1963 Sb.). Dalšími právními předpisy jsou například zákon o registrovaném partnerství (č. 115/2006 Sb.), zákon o sociálně-právní ochraně dítěte, Úmluva o právech dítěte atd.

2. Jaké **druhy sňatku** zná náš právní řád?

Rozesnááváme občanský (civilní) a církevní (pozn. po uzavření občanského je možné uzavřít ještě církevní s účinky pouze pro církev, opačně to nejde, církevním sňatkem je zároveň uzavřen i občanský).

§ 657:

(1) Projeví-li snoubenci vůli, že spolu vstupují do manželství, osobně před orgánem veřejné moci provádějícím sňatečný obřad v přítomnosti matrikáře, jedná se o občanský sňatek.

(2) Projeví-li snoubenci vůli, že spolu vstupují do manželství, osobně před orgánem církve nebo náboženské společnosti oprávněné k tomu podle jiného právního předpisu (dále jen „oprávněná církev“), jedná se o církevní sňatek.

3. Jaký je, podle našeho právního řádu, hlavní **účel manželství**?

Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc (§655).

Možné otázky k diskusi: Je správné, aby zákon určoval účel manželství? Co páry, které nemohou mít děti, nebo páry, které uzavřou sňatek v pokročilém věku, nebo děti mít nechtějí?

4. Můžete s daným partnerem uzavřít manželství? A pokud ne, je možné udělat něco pro to, aby to možné bylo?

Cecílie

Jmenuješ se Cecílie a před 20 lety ses vdala za Klimenta. S Klimentem už ale 5 let nežiješ a ani se s ním nestýkáš. Ráda by ses vdala znovu za svého nového přítele Šimona.

-> *ne, nutné se nejdřív rozvést*

Viktorie

Jmenuješ se Viktorie a už od té doby, co jsi v 11 letech nastoupila na gymnázium, jsi zamilovaná do svého spolužáka Ondřeje. Vždy ses pilně učila a nikdy jsi nepropadla. Od kvarty už spolu chodíte a teď, když jste oba v sextě, byste se chtěli brát.

-> *ne, nutné počkat, než oba dosáhnou 18 let věku, nebo požádat soud o povolení (od 16 let, z důležitých důvodů)*

Miroslav

Jmenuješ se Miroslav, je ti 25 let, jako malý jsi žil v dětském domově a v 10 letech tě osvojil manželský pár. Od té doby žiješ s nimi. Jejich o pět let starší dcera Karolína tehdy odešla na internátní školu, takže jste se příliš nestýkali. Nyní jsi ji však poznal, velmi jste se do sebe zamilovali a chtěl by sis jí vzít.

-> *ne, manželství mezi sourozenci nemůže být uzavřeno, to platí i pro osoby, jejichž příbuzenství vzniklo osvojením*

Štěpán

Jmenuješ se Štěpán, je ti 28 let. Myslíš si, že na sňatek už máš nejvyšší čas a se svým přítelem už chodíš 5 let. Rádi byste spolu měli miminko.

-> *ne, možné uzavřít pouze registrované partnerství*

Terezie

Jmenuješ se Terezie, se svým přítelem Tomášem chodíš už 5 let. Velmi ho miluješ i přesto, že mu psycholog loni diagnostikoval těžkou duševní chorobu, v důsledku které mu byla minulý měsíc omezena svéprávnost, a to včetně možnosti uzavírat manželství. Vy se ale už dva roky se chcete vzít a máte už vybrané i datum svatby.

-> *ne, soud by musel změnit rozhodnutí o omezení svéprávnosti*

Aktivita v hodině: Každý ze studentů může dostat některou z rolí (ideálně natištěnou na lístečku) a musí rozhodnout, zda může nebo nemůže uzavřít manželství.

5. Jaké jsou překážky vzniku manželství?

• *Nedostatečný věk (min. 18 let, nebo od 16 let s přivolením soudu) - §672, • omezená svéprávnost k uzavření manželství - 673, • již existující manželství/registrované partnerství - §674, • manželství mezi předky a potomky a sourozenci, i když tento vztah vznikl osvojením - §675, • vztah mezi poručníkem a poručencem, mezi dítětem a osobou, do jejíž péče bylo dítě svěřeno, nebo pěstounem a svěřeným dítětem...*

6. Jak končí manželství?

• *smrtí jednoho z manželů, • rozvodem, • změnou pohlaví jednoho z manželů (automaticky ale nevznikne registrované partnerství ☺), • prohlášením za mrtvého*

7. Co to je společné jmění manželů (tzv. SJM)? Co do něj patří?

SJM= soubor majetku, který patří oběma manželům, je to ten majetek, který byl nabyt během manželství. Lze zúžit či rozšířit.

§ 709

(1) Součástí společného jmění je to, čeho nabyl jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství, s výjimkou toho, co

- a) slouží osobní potřebě jednoho z manželů,*
- b) nabyl darem, děděním nebo odkazem jen jeden z manželů, ledaže dárce při darování nebo zůstavitel v pořídění pro případ smrti projevil jiný úmysl,*
- c) nabyl jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech,*
- d) nabyl jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví,*
- e) nabyl jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku.*

(2) Součástí společného jmění je zisk z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů.

8. Rozhodněte, zda se jedná o součást **SJM** či nikoliv:

- a. Byt, který si manželé společně koupili. - *ano*
- b. Snubní prstýnek manželky. – *ne (§709 odst. 1), písm. b))*
- c. Zubní kartáček manžela. – *ne (§709 odst. 1), písm. a))*
- d. Výplata manžela. – *ano*
- e. Dům, který manžel dostal od svých rodičů. – *ne (§709 odst. 1), písm. b))*
- f. Nájemné plynoucí z pronájmu výše uvedeného domu. – *ano (§709 odst. 2))*
- g. Peníze z prodeje výše uvedeného domu. – *ne (§709 odst. 1), písm. b))*
- h. Nezaplacená faktura za mobilní služby. – *ano*

9. Co je **registrované partnerství**? Jak vzniká?

§ 1 ZRP: Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem.

§ 2 ZRP: (1) Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství (dále jen "prohlášení").

(2) Osoby vstupující do partnerství činí prohlášení osobně před matričním úřadem

10. Jak se podle našeho práva **určuje rodičovství** k dítěti?

Matka je žena, která porodila dítě (§ 775).

U určování otcovství se použijí domněnky otcovství (§ 776 a násl.):

- *otec je manžel matky (pozor, i když se dítě narodí do 300 dnů po rozvodu)*
- *není-li manžel – souhlasné prohlášení rodičů před matričním úřadem*
- *rozhodnutí soudu*

Otcovství lze i popřít (§ 785 a násl.).

11. Jaké jsou **povinnosti rodičů vůči dětem a dětí vůči rodičům**?

§ 855: (1) Rodiče a dítě mají vůči sobě navzájem povinnosti a práva. Těchto vzájemných povinností a práv se nemohou vzdát; učiní-li tak, nepřihlíží se k tomu.

(2) Účelem povinností a práv k dítěti je zajištění morálního a hmotného prospěchu dítěte.

*§ 856: Povinnosti a práva rodičů spojená s osobností dítěte a povinnosti a práva osobní povahy vznikají narozením dítěte a **zanikají nabytím jeho zletilosti.***

*§ 857: (1) Dítě je povinno **dbát svých rodičů.***

*(2) Dokud se dítě nestane svéprávným, mají **rodiče právo usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními, jak to odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem**, včetně omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte, jakož i práv jiných osob a veřejného pořádku. Dítě je povinno se těmto opatřením podříditi.*

§ 858: *Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud.*

12. Co to je **výživné** a jaké druhy výživného musí kdo a komu platit?

- částka, kterou je povinován platit člen rodiny jiné osobě (často známe pod pojmem alimenty, které platí jeden rodič druhému na výživu dítěte, ale druhů výživného je více)

§ 910 a násl.:

(1) *Předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost.*

(2) *Vyživovací povinnost rodičů vůči dítěti předchází vyživovací povinnosti prarodičů a dalších předků vůči dítěti.*

(3) *Vzdálenější příbuzní mají vyživovací povinnost, jen nemohou-li ji plnit bližší příbuzní.*

(4) *Nejedná-li se o poměr rodičů a dítěte, předchází vyživovací povinnost potomků vyživovací povinnosti předků.*

13. Jaké jsou formy **náhradní rodinné péče**?

- § 928 - § 975

- *poručenství (pokud se o dítě nemá kdo starat, soud jmenuje poručníka, ten nemá k dítěti vyživovací povinnost)*

- *opatrovnictví (např. při kolizi zájmů dítěte a rodiče, u soudu, pro správu jmění dítěte)*

- *pěstounství*

- *ústavní výchova – měla by být až tou nejzazší možností*

4. DĚDICKÉ PRÁVO (§ 1475- § 1720 OZ)

1. Na základě čeho lze dědit?

2. Přiřaďte pojmy k definicím:

zůstavitel	<i>nikdo není nucen přijmout dědictví, lze ho odmítnout</i>
pozůstalost	<i>automaticky ze zákona nedědí ten, kdo spáchá úmyslný TČ proti zůstaviteli, jeho osobám blízkým, ledaže mu to zůstavitel odpustí</i>
vydědění	<i>majetek, který se dědí</i>
dědická nezpůsobilost	<i>jen a pouze potomek, nikdo jiný, proto jen potomka můžu vydědit</i>
odmítnutí dědictví	<i>forma, kterou se zbavují nároku na dědění potomci, nutná listina a uvést důvody</i>
nepominutelný dědic	<i>automaticky ze zákona nedědí ten, kdo spáchá úmyslný TČ proti zůstaviteli, jeho osobám blízkým, ledaže mu to zůstavitel odpustí</i>
dědická smlouva	<i>ten, po kom se dědí (zemřelý)</i>

3. Co je **závěť**? Jak může být závěť zhotovena (jakou formou)? Od kolika let můžeme závěť pořádit?

4. **Příklad:** Pan Karel je velmi movitý, sám nemá žádné děti ani manželku. Rozhodl se proto odkázat vše dětem své sestry, se kterými si byl během života velmi blízký. Může svým dědicům ve své závěti platně stanovit následující podmínky a příkazy?

- a. Karolína bude dědit 1/5 pozůstalosti, pokud se ožení za vnuka mého nejlepšího přítele, Šimona. (Karolína se Šimonem nejsou partneři).

- b. Tereza bude dědit 1/5 pozůstalosti, pokud se vdá.
  - c. Pavel bude dědit 1/5 pozůstalosti, pokud vystuduje vysokou školu.
  - d. Kryštof bude dědit 1/5 pozůstalosti, pokud bude každý den chodit s kočkou pana Karla navštěvovat jeho hrob.
  - e. Vilma bude dědit 1/5 pozůstalosti, pokud se postará o to, aby byla opravena rodinná chata.
5. **Příklad:** Zůstavitel pan Josef byl rozvedený a měl dvě nezletilé děti, které žily u jeho první manželky. Nové manželství již neuzavřel a žil s přítelkyní Jiřinou. Protože se chystal na těžkou operaci, pořídil závěť, kterou odkázal veškerý svůj majetek družce Jiřině.
- a. Posuďte, jak se po případné smrti pana Šrámka bude jeho majetek dědit.
  - b. Situaci posuďte i pro případ, že by obě děti byly již zletilé.
6. Kolik existuje dědických tříd a kdo se v které nachází?
7. **Příklad:** Pan Vilém zemřel a neměl žádné žijící příbuzné. Komu připadne pozůstalost?
8. Posuďte, zda mohou být následující zákonní dědici vydědění:
- a. Manželka Tereza, která se od zůstavitele odstěhovala k milenci a neposkytuje mu potřebnou pomoc.
  - b. Dcera, která se nepostarala o otce v době, kdy byl v nouzi a kdy v důsledku nešťastných událostí skončil bez domova.
  - c. Syn, který v důsledku životních změn přerušil veškerý kontakt se svojí matkou a několik let se s ní neviděl, ani nereagoval na pokusy maminky o navázání nového kontaktu.
  - d. Syn z křesťanské rodiny, který konvertoval k judaismu, přestože s tím rodiče nesouhlasili.
  - e. Dcera, která nedostudovala medicínu a místo toho se začala živit podnikáním v oblasti IT.
  - f. Syn, který byl odsouzen za brutálně spáchanou vraždu.
  - g. Dcera, která je závislá na hracích automatech a veškerou hotovost vždy utratí za hru.
9. Na základě příkladů formulujte, kdy může dojít k vydědění. Jakým způsobem dochází k vydědění?

4. DĚDICKÉ PRÁVO (§ 1475- § 1720 OZ) – verze pro učitele

1. Na základě čeho lze dědit?

Tzv. dědickými tituly jsou:

- *dědická smlouva*
- *závěť*
- *zákon*

Pozor - pozn. dědí se majetek, ale i dluhy!

2. **Přiřad'te pojmy k definicím:**

- zůstavitel – ten, po kom se dědí (zemřelý)*
- pozůstalost – majetek, který se dědí*
- vydědění – forma, kterou se zbavují nároku na dědění potomci, nutná listina a uvést důvody*
- dědická nezpůsobilost – automaticky ze zákona nedědí ten, kdo spáchá úmyslný TČ proti zůstaviteli, jeho osobám blízkým, ledaže mu to zůstavitel odpustí*
- odmítnutí dědictví – nikdo není nucen přijmout dědictví, lze ho odmítnout*
- nepominutelný dědic – jen a pouze potomek, nikdo jiný, proto jen potomka můžu vydedít; nepominutelnými dědici jsou děti zůstavitele a nedědí-li, pak jsou jimi jejich potomci*
- dědická smlouva – dohoda (smlouva) 2 stran o tom, že jedna po druhé bude dědit, lze s ní zatížit max. 3/4 pozůstalosti*

3. Co je **závěť**? Jak může být závěť zhotovena (jakou formou)? Od kolika let můžeme závěť pořádit?

Závěť je odvolatelný projev vůle, kterým zůstavitel pro případ své smrti osobně zůstavuje jedné či více osobám alespoň podíl na pozůstalosti. (§1494)

Závěť vyžaduje písemnou formu (až na výjimky):

- *závěť porřizená veřejnou listinou – tzn. notářským zápisem (§1537)*
- *závěť sepsána vlastní rukou zůstavitele a podepsána (§1533)*
- *závěť nesepsána vlastní rukou zůstavitele (sepsal ji někdo jiný, nebo jsme ji sepsali např. na počítači) – v tom případě musí být podepsána a před dvěma svědky současně přítomnými výslovně prohlásit, že listina obsahuje jeho poslední vůli (ti pak připojí svůj podpis). (§1534)*
- *speciální pravidla a výjimky pro nevidomé a osoby se smyslovými postižením a pro situace, kdy je člověk v patrném a bezprostředním ohrožení života*

Nezletilý může závěť pořádit, jestliže dovršit 15 let věku. Do doby, než nabude plnou svéprávnost, může nezletilý bez souhlasu zákonného zástupce závěť sepsat pouze formou veřejné listiny.

4. **Příklad:** Pan Karel je velmi movitý, sám nemá žádné děti ani manželku. Rozhodl se proto odkázat vše dětem své sestry, se kterými si byl během života velmi blízký. Může svým dědicům ve své závěti platně stanovit následující podmínky a příkazy?

Občanský zákoník umožňuje zůstaviteli poměrně široce stanovovat různé podmínky a příkazy (tzv. vedlejší doložky). Pokud dědic takovouto doložku nesplní, dědictví nenabude.

- a. Karolína bude dědit 1/5 pozůstalosti, pokud se ožení za vnuka mého nejlepšího přítele, Šimona. (Karolína se Šimonem nejsou partneři). – *ne, toto je příliš obtěžující podmínka, k takovéto podmínce se nepřihlédne a Karolína bude dědit 1/5 pozůstalosti tak jako tak*
  - b. Tereza bude dědit 1/5 pozůstalosti, pokud se vdá. – *ano, takovouto podmínku zůstavitel stanovit může*
  - c. Pavel bude dědit 1/5 pozůstalosti, pokud vystuduje vysokou školu. – *ano, takovouto podmínku zůstavitel stanovit může*
  - d. Kryštof bude dědit 1/5 pozůstalosti, pokud bude každý den chodit s kočkou pana Karla navštěvovat jeho hrob. – *ne, toto je příliš obtěžující, k takovéto podmínce se nepřihlédne a Kryštof 1/5 zdědí tak jako tak*
  - e. Vilma bude dědit 1/5 pozůstalosti, pokud se postará o to, aby byla opravena rodinná chata. – *ano, takovouto podmínku zůstavitel stanovit může (za předpokladu, že dědictví dosahuje alespoň hodnoty opravované chaty)*
5. **Příklad:** Zůstavitel pan Josef byl rozvedený a měl dvě nezletilé děti, které žily u jeho první manželky. Nové manželství již neuzavřel a žil s přítelkyní Jiřinou. Protože se chystal na těžkou operaci, pořídil závěť, kterou odkázal veškerý svůj majetek družce Jiřině.
- a. Posuďte, jak se po případné smrti pana Šrámka bude jeho majetek dědit.
Nelze opomenout nepominutelné dědice, proto každé z dětí dostane $\frac{3}{4}$ ze své $\frac{1}{2}$ (dědí se v 1. dědické skupině a není manželka) tedy 37,5 % pozůstalosti, družka dostane ten zbytek (25 %), za starého OZ by nedostala nic, byly větší podíly nepominutelných dědiců
  - b. Situaci posuďte i pro případ, že by obě děti byly již zletilé.
Obdobně, jen mají nárok na menší podíly – $\frac{1}{4}$ z $\frac{1}{2}$ (tj. každé 12,5 %), zbytek družka (75%)
6. Kolik existuje dědických tříd a kdo se v které nachází?

§ 1635

První třída dědiců

- (1) V první třídě dědiců dědí zůstavitelovy **děti** a jeho **manžel**, každý z nich **stejným dílem**.
- (2) Nedědí-li některé dítě, nabývají jeho dědický podíl **stejným dílem jeho děti**; totéž platí o vzdálenějších potomcích téhož předka.

§ 1636

Druhá třída dědiců

- (1) **Nedědí-li zůstavitelovi potomci, dědí ve druhé třídě manžel, zůstavitelovi rodiče a dále ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele.**
- (2) Dědici druhé třídy dědí **stejným dílem, manžel však vždy nejméně polovinu pozůstalosti.**

§ 1637

Třetí třída dědiců

(1) *Nedědí-li manžel ani žádný z rodičů, dědí ve třetí třídě stejným dílem zůstaviteli sourozenci a ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele.*

(2) *Nedědí-li některý ze sourozenců zůstavitele, nabývají jeho dědický podíl stejným dílem jeho děti.*

§ 1638

Čtvrtá třída dědiců

Nedědí-li žádný dědic ve třetí třídě, dědí ve čtvrté třídě stejným dílem prarodiče zůstavitele.

§ 1639

Pátá třída dědiců

(1) *Nedědí-li žádný z dědiců čtvrté třídy, dědí v páté třídě jen prarodiče rodičů zůstavitele. Prarodičům zůstavitelova otce připadá polovina dědictví, prarodičům zůstavitelovy matky druhá polovina. Obě dvojice prarodičů se dělí rovným dílem o polovinu, která na ně připadá.*

(2) *Nedědí-li jednotlivý člen dvojice, připadne uvolněná osmina druhému členu. Nedědí-li dvojice, připadne tato čtvrtina druhé dvojici téže strany. Nedědí-li ani jedna dvojice téže strany, připadá dědictví dvojicím druhé strany ve stejném poměru, v jakém se dělí o polovinu dědictví, která jim připadá přímo.*

§ 1640

Šestá třída dědiců

(1) *Nedědí-li žádný z dědiců páté třídy, dědí v šesté třídě děti dětí sourozenců zůstavitele a děti prarodičů zůstavitele, každý stejným dílem.*

(2) *Nedědí-li některé z dětí prarodičů zůstavitele, dědí jeho děti.*

7. **Příklad:** Pan Vilém zemřel a neměl žádné žijící příbuzné. Komu připadne pozůstalost? *Jedná se o tzv. odúmrt' (§1634), dědictví případně státu. Ten však hraří dluhy jen do výše ceny nabytého dědictví.*
8. Posuďte, zda mohou být následující zákonní dědici vydědění:
- Manželka Tereza, která se od zůstavitele odstěhovala k milenci a neposkytuje mu potřebnou pomoc. – *ne, vydědit lze pouze děti; chce-li zůstavitel zařídit, aby manželka nedědila, musí pořídit závěť, kterou vše odkáže někomu jinému.*
  - Dcera, která se nepostarala o otce v době, kdy byl v nouzi a kdy v důsledku nešťastných událostí skončil bez domova. – *ano, neposkytnutí pomoci (§1646 písm. a)*
  - Syn, který v důsledku životních změn přerušil veškerý kontakt se svojí matkou a několik let se s ní neviděl, ani nereagoval na pokusy maminky o navázání nového kontaktu. – *ano, jedná se o neprojevení opravdového zájmu (§1646 písm. b)*
  - Syn z křesťanské rodiny, který konvertoval k judaismu, přestože s tím rodiče nesouhlasili. – *ne*
  - Dcera, která nedostudovala medicínu a místo toho se začala řešit podnikáním v oblasti IT. – *ne*
  - Syn, který byl odsouzen za brutálně spáchanou vraždu. – *ano, jedná se o odsouzení pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze (§1646 písm. c)*
  - Dcera, která je závislá na hracích automatech a veškerou hotovost vždy utratí za hru. – *ano, (§1647, místo ní budou dědit její děti)*

9. Na základě příkladů formulujte, kdy může dojít k vydědění. Jakým způsobem dochází k vydědění?

§ 1646

(1) Ze zákonných důvodů lze nepominutelného dědice vydědění z jeho práva na povinný díl vyloučit, anebo jej v jeho právu zkrátit. Zůstavitel může vydědit nepominutelného dědice, který

a) mu neposkytl potřebnou pomoc v nouzi,

b) o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevovat měl,

c) byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze nebo

d) vede trvale nezřízený život.

(2) Zůstavitel může vydědit i nepominutelného dědice, který je nezpůsobilý dědit, a proto je z dědického práva vyloučen.

(3) Přežije-li vyděděný potomek zůstavitele, nedědí ani potomci vyděděného potomka, ledaže zůstavitel projeví jinou vůli. Nedožije-li se vyděděný potomek smrti zůstavitele, pak jeho potomci dědí vyjma těch, kteří jsou samostatně vyloučeni z práva dědického.

§ 1647

Zůstavitel může vydědit i nepominutelného dědice, který je tak zadlužen nebo si počíná tak marnotratně, že tu je obava, že se pro jeho potomky nezachová povinný díl. Učinit to však může jen tak, že tento jeho povinný díl zůstaví dětem tohoto nepominutelného dědice, popřípadě, není-li jich, jejich potomkům.

Prohlášení o vydědění musí mít stejnou formu jako pořízení závěti (viz výše).

5. RELATIVNÍ MAJETKOVÁ PRÁVA

A) Obecně

1. Definujte pojem **závazek**.
2. Jak rozumíte § 1723 OZ: „Závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá.“

B) Smlouvy

3. Co je to **smlouva**?
4. U každého ze **způsobů uzavření smlouvy** uveďte příklad:
  - a. **ústně**
  - b. **písemně**
  - c. **konkludentně**
5. Které smlouvy musejí být uzavřeny **písemně**?
6. Vyjmenujte **smlouvy**, které znáte.
7. Dochází k uzavření **spotřebitelské smlouvy**?
  - a. Kupuji si v trafice časopis.
  - b. Ptám se v pekařství prodavačky, kolik stojí kobliha.
  - c. Prodávám zboží zákazníkovi.
  - d. Kupuji si na internetu mobilní telefon.
  - e. Nastoupím do MHD.
  - f. Podnikám a uzavřu o dodávce zboží s obchodním partnerem.
  - g. Kupuji si přes aukro.cz použitý počítač.

C) Náhrada škody a nemajetkové újmy

8. Za pomoci OZ vyjmenujte tzv. zvláštní skutkové podstaty způsobení škody (§ 2920 - § 2950).
9. Jak se **hradí škoda**? Podle čeho by se měla určovat její výše?
10. **Příklad:** Máte psa, který se vám vytrhne z vodítka, vběhne do obchodu a tam sní věnec buřtů. Kdo je za škodu, která vznikne, odpovědný a proč?
11. **Příklad:** Provozovatel restaurace má u věšáku napsáno, že za odložené věci neručí. Z věšáku, kam jste si odložil svůj kabát, vám jej někdo ukradl. Můžete se domáhat náhrady škody na provozovateli restaurace?

5. RELATIVNÍ MAJETKOVÁ PRÁVA – verze pro učitele

A) Obecně

1. Definujte pojem **závazek**.
  - širší pojem než smlouva – oprávnění i povinnost (pohledávka a dluh) někoho, závazek vznikne ze smlouvy nebo protiprávního činu
2. Jak rozumíte § 1723 OZ: „Závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá.“
  - **smlouva** – projev vůle, dohoda aspoň 2 stran o tom, že chtějí být vázány
  - **protiprávní čin** – způsobení škody někomu, škodu musím nahradit (rozbiji byt' omylem mobil, srazím někoho na lyžích a zlomím mu nohu) – ne vždy se jedná o trestný čin!
  - **jiná právní skutečnost** – např. bezdůvodné obohacení (na účet mi přijdou peníze, které někdo omylem poslal, protože si spletl číslo účtu – mám povinnost je vrátit)

B) Smlouvy

3. Co je to **smlouva**?
  - dvoustranný či vícestranný **právní úkon** (dle OZ právní jednání) spočívající ve vzájemných a obsahově shodných projevech **vůle** smluvních stran, směřujících ke vzniku, změně či zániku **práv a povinností**, které **právní předpisy** s takovými projevy vůle spojují.
  - **§ 1724 OZ:** (1) Smlouvou projevují strany vůli zřídit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy.
4. U každého ze **způsobů uzavření smlouvy** uveďte příklad:
  - a. **ústně** – např. při nákupu v obchodě, půjčení knihy od kamaráda
  - b. **písemně** – na listině (ale klidně i na jiném podkladu), opatřené podpisy, dle OZ písemně zřejmě i emailem (§ 562 - Písemná forma je zachována i při právním jednání učiněném elektronickými nebo jinými technickými prostředky umožňujícími zachycení jeho obsahu a určení jednající osoby.); např. smlouva s mobilním operátorem
  - c. **konkludentně** – jednáním (např. nastoupím do tramvaje)
5. Které smlouvy musejí být uzavřeny **písemně**?
  - § 560 OZ: Písemnou formu vyžaduje právní jednání, kterým se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovité věci, jakož i právní jednání, kterým se takové právo mění nebo ruší.
  - **důvod** – publicita majetkových práv k nemovitostem – nutný zápis do Katastru nemovitostí, katastr musí zapsat na základě smlouvy, ta musí být písemná, aby bylo jasné, že se strany opravdu tak dohodly. Nemovitosti jsou většinou hodnotné a drahé, písemná forma proto chrání obě strany – případné dokazování.
  - **písemné ještě např.** nájemní smlouva (OZ ale staví na autonomii formy, proto požadavek na písemnost u většiny smluv opouští, což není moc vhodné – co je psáno, se lépe prokazuje)
6. Vyjmenujte **smlouvy**, které znáte.
  - darování, koupě, dílo, pojištění, pracovní poměr, nájem, pacht, výprosa, půjčka, výpůjčka, licence, úschova, zájezd, účet.....
  - OZ neříká kupní smlouva atd., ale koupě – pojmenovává smlouvy podle výsledku

7. Dochází k uzavření **spotřebitelské smlouvy**?
- Kupuji si v trafice časopis. - ano
  - Ptám se v pekařství prodavačky, kolik stojí kobliha. – *ještě ne, ale už v tu chvíli jsem spotřebitel*
  - Prodávám zboží zákazníkovi. – *ne; ale zákazník možná spotřebitel je*
  - Kupuji si na internetu mobilní telefon. – *pravděpodobně ano, pokud si ho kupuju od podnikatele*
  - Nastoupím do MHD. - ano
  - Podnikám a uzavřu o dodávce zboží s obchodním partnerem. - ne
  - Kupuji si přes aukro.cz použitý počítač. – *těžko říci, záleží na tom, od koho si počítač kupuju...*

C) Náhrada škody a nemajetkové újmy

8. Za pomoci OZ vyjmenujte tzv. zvláštní skutkové podstaty způsobení škody (§ 2920 - § 2950).
Škoda způsobená tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání, Škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi, Škoda z provozní činnosti, Škoda způsobená provozem zvláště nebezpečným, Škoda na nemovité věci, Škoda z provozu dopravních prostředků, Škoda způsobená zvířetem, Škoda způsobená věcí, Škoda způsobená vadou výrobku, Škoda na převzaté věci, Škoda na odložené věci, Škoda na vnesené věci, Škoda způsobená informací nebo radou
9. Jak se **hradí škoda**? Podle čeho by se měla určovat její výše?
- *hradí se skutečná škoda a ušlý zisk, v některých případech se hradí i tzv. nemajetková újma – např. v případech škody na zdraví, nebo u některých zvláštních případech způsobení škody*
- § 2971 OZ:** *Odůvodňují-li to zvláštní okolnosti, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem, zejména porušil-li z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost, anebo způsobil-li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvláště zavrženíhodné, nahradí škůdce též nemajetkovou újmu každému, kdo způsobenou újmu důvodně pocítuje jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit.*
- § 2969 OZ:** *Poškodil-li škůdce věc ze svévole nebo škodolibosti, nahradí poškozenému cenu zvláštní obliby.*
10. **Příklad:** Máte psa, který se vám vytrhne z vodítka, vběhne do obchodu a tam sní věnec buřtů. Kdo je za škodu, která vznikne, odpovědný a proč?
- *odpovědný je vlastník zvířete, odpovídá, i kdyby za to fakticky „nemohl“, výjimky zná OZ, pokud by škodu způsobil pomocné zvíře osoby se zdravotním poškozením – ta by se vyvinila prokázáním, že škodě nemohla zabránit*
- § 2933 OZ:** *Způsobí-li škodu zvíře, nahradí ji jeho vlastník, ať již bylo pod jeho dohledem nebo pod dohledem osoby, které vlastník zvíře svěřil, anebo se zatoulalo nebo uprchlo. Osoba, které zvíře bylo svěřeno nebo která zvíře chová nebo jinak používá, nahradí škodu způsobenou zvířetem společně a nerozdílně s vlastníkem.*

11. **Příklad:** Provozovatel restaurace má u věšáku napsáno, že za odložené věci neručí. Z věšáku, kam jste si odložil svůj kabát, vám jej někdo ukradl. Můžete se domáhat náhrady škody na provozovateli restaurace?

- *odpovědnost za škodu je daná zákonem a nelze se jí cedulkou zprostit (§ 2945: (1) Je-li s provozováním nějaké činnosti zpravidla spojeno odkládání věcí a byla-li věc odložena na místě k tomu určeném nebo na místě, kam se takové věci obvykle ukládají, nahradí provozovatel poškození, ztrátu nebo zničení věci tomu, kdo ji odložil, popřípadě vlastníku věci. Stejně nahradí škodu provozovatel hlídaných garáží nebo zařízení podobného druhu, jedná-li se o dopravní prostředky v nich umístěné a o jejich příslušenství.).*
- *cedulka na věci nic nemění – stejně platí tzv. objektivní odpovědnost*

6. ČTENÍ PRÁVNÍCH DOKUMENTŮ

Poštou mi byly doručeny tyto dva dokumenty. Pomozte mi zodpovědět následující otázky:

1. O jaké dokumenty se jedná?
2. Kdo mi je posílá?
3. Co se stane, když nebudu nijak reagovat?

Dokument č. 1:

Jednací číslo: 16 C 704/2019

U S N E S E N Í

Obvodní soud pro Prahu 9 rozhodl

ve věci

Žalobce: **Jan Žirafa**, nar. 6.5.1989, Zoologická 7, Praha

Žalovaný: **Hana Nováková**, Luční 123, 190 00 Praha 9

o zaplacení částky 50.000,- Kč s příslušenstvím

t a k t o:

Soud ukládá žalovanému, aby se ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení tohoto usnesení písemně vyjádřil ve věci samé k žalobě, která je připojena. Ve vyjádření je žalovaný povinen uvést, zda nárok uplatněný v žalobě uznává, popřípadě, zda nárok uznává jen zčásti nebo co do základu. Uzná-li nárok, rozhodne soud na tomto základě o věci samé (o její části nebo o jejím základu) rozsudkem pro uznání (§ 153a odst. 1 o.s.ř.). Jestliže žalovaný nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, je povinen ve vyjádření vylíčit rozhodující skutečnosti o věci samé, na nichž staví svoji obranu proti žalobě, a označit důkazy k prokázání svých tvrzení. K vyjádření musí připojit listiny, na něž se ve svém vyjádření odvolává. Vyjádření je třeba předložit soudu ve 2 vyhotoveních. Nemůže-li žalovaný podat ve stanovené lhůtě písemné vyjádření ve věci samé, je povinna před uplynutím stanovené lhůty sdělit soudu, jaký vážný důvod mu v tom brání.

Jestliže se žalovaný bez vážného důvodu ve věci samé včas písemně nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod jí v tom brání, bude mít soud za to, že nárok, který je proti ní žalobou uplatňován, uznává. Soud proto ve věci samé rozhodne rozsudkem pro uznání (§ 153a odst. 1 o.s.ř.)

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení není odvolání přípustné.

V Praze dne 18.2.2019

JUDr. Karel Karel

soudce

Dokument č. 2:

Obvodní soud pro Prahu 9

Justiční areál Na Míčáncích

28. pluku 1533/29b

Žalobce: Jan Žirafa, nar. 6.5.1989, Zoologická 7, Praha

Žalovaný: Hana Nováková, nar. 1.1.1991, Luční 123, 190 00 Praha 9

Věc: Žaloba na zaplacení částky 50.000,- Kč s příslušenstvím

Soudní poplatek zaplacen.

Dne 4.5.2018 jsem žalované půjčil 50.000,-Kč, které slíbila vrátit do konce října roku 2018. Doteď mi je ale nevrátila. Žádám proto soud, aby vydal rozsudek, ve kterém uloží žalované povinnost mi 50.000,-Kč i s úroky s prodlení zaplatit.

V Praze dne 12.12.2018

Jan Žirafa

6. ČTENÍ PRÁVNÍCH DOKUMENTŮ – verze pro učitele

Poštou mi byly doručeny tyto dva dokumenty. Pomozte mi zodpovědět následující otázky:

1. O jaké dokumenty se jedná?
  - Dokument č. 1 je usnesení soudu – tzv. kvalifikovaná výzva k vyjádření, ke které je přiložen dokument č. 2 – žaloba.
2. Kdo mi je posílá?
  - Soud. Ten obdržel žalobu od pana Žirafy. Protože potřebuje znát názor žalované strany, vzal žalobu a zaslal ji společně s výzvou k vyjádření žalované straně.
3. Co se stane, když nebudu nijak reagovat?
  - Soud mi ukládá povinnost vyjádřit se písemně do 30 dnů k dané žalobě. Pokud se nevyjádřím, soud bude brát mlčení jako souhlas a nastane tzv. fikce uznání, soud proto vydá rozsudek pro uznání, proti kterému je velmi těžké se bránit opravnými prostředky.

Dokument č. 1:

Jednací číslo: 16 C 704/2019

U S N E S E N Í

Obvodní soud pro Prahu 9 rozhodl

ve věci

Žalobce: **Jan Žirafa**, nar. 6.5.1989, Zoologická 7, Praha

Žalovaný: **Hana Nováková**, Luční 123, 190 00 Praha 9

o zaplacení částky 50.000,- Kč s příslušenstvím

t a k t o:

Soud ukládá žalovanému, aby se ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení tohoto usnesení písemně vyjádřil ve věci samé k žalobě, která je připojena. Ve vyjádření je žalovaný povinen uvést, zda nárok uplatněný v žalobě uznává, popřípadě, zda nárok uznává jen zčásti nebo co do základu. Uzná-li nárok, rozhodne soud na tomto základě o věci samé (o její části nebo o jejím základu) rozsudkem pro uznání (§ 153a odst. 1 o.s.ř.). Jestliže žalovaný nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, je povinen ve vyjádření vylíčit rozhodující skutečnosti o věci samé, na nichž staví svoji obranu proti žalobě, a označit důkazy k prokázání svých tvrzení. K vyjádření musí připojit listiny, na něž se ve svém vyjádření odvolává. Vyjádření je třeba předložit soudu ve 2 vyhotoveních. Nemůže-li žalovaný podat ve stanovené lhůtě písemné vyjádření ve věci samé, je povinna před uplynutím stanovené lhůty sdělit soudu, jaký vážný důvod mu v tom brání.

Jestliže se žalovaný bez vážného důvodu ve věci samé včas písemně nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod jí v tom brání, bude mít soud za to, že nárok, který je proti ní žalobou uplatňován, uznává. Soud proto ve věci samé rozhodne rozsudkem pro uznání (§ 153a odst. 1 o.s.ř.)

P o u ě n í: Proti tomuto usnesení není odvolání přípustné.

V Praze dne 18.2.2019

JUDr. Karel Karel

soudce

Dokument č. 2:

Obvodní soud pro Prahu 9

Justiční areál Na Míčáncích

28. pluku 1533/29b

Žalobce: Jan Žirafa, nar. 6.5.1989, Zoologická 7, Praha

Žalovaný: Hana Nováková, nar. 1.1.1991, Luční 123, 190 00 Praha 9

Věc: Žaloba na zaplacení částky 50.000,- Kč s příslušenstvím

Soudní poplatek zaplacen.

Dne 4.5.2018 jsem žalované půjčil 50.000,-Kč, které slíbila vrátit do konce října roku 2018. Doteď mi je ale nevrátila. Žádám proto soud, aby vydal rozsudek, ve kterém uloží žalované povinnost mi 50.000,-Kč i s úroky s prodlení zaplatit.

V Praze dne 12.12.2018

Jan Žirafa

7. PRACOVNÍ SMLOUVA – vzor s chybami

PRACOVNÍ SMLOUVA

Dobrý podnik, s.r.o.

(dále jen „zaměstnavatel“) na straně jedné

a

Markéta Nováková

(dále jen „zaměstnanec“) na straně druhé

uzavírají tuto

pracovní smlouvu:

1. Zaměstnanec nastupuje do zaměstnání 1. 3. 2019.
2. Místem výkonu práce bude hlavní město Praha.
3. Pracovní poměr se sjednává na dobu určitou, a to na dobu jednoho roku. Zaměstnanec a zaměstnavatel se zavazují nejpozději 4 měsíce před uplynutím doby v uvedené v předcházející větě zahájit jednání o případné změně pracovní smlouvy za účelem změny doby trvání pracovní smlouvy na dobu neurčitou a s tím souvisejících změnách podmínek pracovní smlouvy. Zkušební doba se sjednává na šest měsíců.
4. Týdenní pracovní doba se stanovuje na 30 hodin týdně.
5. Za vykonanou práci přísluší zaměstnanci mzda ve výši 4 600 Kč (čtyři tisíce šest set korun) měsíčně. Mzda je splatná vždy do 15. dne následujícího měsíce. Mzda bude placena bezhotovostním převodem.
6. Zaměstnanec byl před uzavřením pracovní smlouvy seznámen s právy a povinnostmi a s pracovními a mzdovými podmínkami. Ode dne vzniku pracovního poměru je zaměstnavatel povinen přidělovat zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy, platit mu za vykonanou práci mzdu, vytvářet podmínky pro plnění pracovních úkolů a dodržovat ostatní podmínky stanovené právními předpisy a smlouvou.
7. Zaměstnanec je povinen podle pokynů zaměstnavatele konat osobně práci podle pracovní smlouvy v rozvržené týdenní pracovní době a dodržovat povinnosti vyplývající z pracovního poměru.
8. Zaměstnanec má nárok na 3 (tři) týdny dovolené v době stanovené zaměstnavatelem.
9. Výpovědní dobu upravuje ustanovení § 51 zákoníku práce (zákon č. 262/2006 Sb.).
10. Práva a povinnosti účastníků této smlouvy se řídí zákoníkem práce (zákon č. 262/2006 Sb.) a dalšími pracovněprávními předpisy.
11. Tato smlouva byla sepsána v jednom vyhotovení, které bude uloženo u zaměstnavatele.

V Praze dne

Dobrý podnik, s.r.o.

Markéta Bosáková

7. PRACOVNÍ SMLOUVA – verze pro učitele

PRACOVNÍ SMLOUVA

Dobrý podnik, s.r.o.

(pozn.1.: Je třeba dostatečně identifikovat, zpravidla sídlem a IČ, u FO pak místem bydliště nebo sídlem (a to i s ohledem na případnou žalobu) a datem narození či IČ. Toto platí nejenom pro pracovní smlouvu, ale pro jakoukoli dohodu.)

(dále jen „zaměstnavatel“) na straně jedné

a

Markéta Nováková

(pozn. 2 – Viz pozn. 1.)

(dále jen „zaměstnanec“) na straně druhé

uzavírají tuto

pracovní smlouvu:

1. Zaměstnanec nastupuje do zaměstnání 1. 3. 2019.
2. Místem výkonu práce bude hlavní město Praha. *(pozn. 3.: Místo výkonu by mělo být dostatečně určité, nejlépe určeno ulicí a ČP. Předejde se tak případným sporům mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, ve kterých je zaměstnanec poslán prodávat na pobočku do Kbel, zatímco se domníval, že bude prodávat na Zličíně. Existují ovšem i zaměstnání, kde jako dostatečné místo určení bude ČR (např. obchodní cestující). (pozn. 4: Chybí stanovení druhu práce př. asistentka kanceláře. Bez tohoto (a místa výkonu práce a data nástupu) nemůže smlouva vzniknout (§ 34 zákoníku práce)*
3. Pracovní poměr se sjednává na dobu určitou, *(pozn. 5.: Není-li ve smlouvě stanoveno jinak, má se za to, že je uzavřena na dobu neurčitou (§ 39))* a to na dobu jednoho roku. Zaměstnanec a zaměstnavatel se zavazují nejpozději 4 měsíce před uplynutím doby v uvedené v předcházející větě zahájit jednání o případné změně pracovní smlouvy za účelem změny doby trvání pracovní smlouvy na dobu neurčitou a s tím souvisejících změnách podmínek pracovní smlouvy. Zkušební doba se sjednává na šest měsíců. *(pozn. 6.: Max. 3 měsíce, další pravidla viz § 35.)*
4. Týdenní pracovní doba se stanovuje na 30 hodin týdně. *(pozn. 7.: V pořádku. § 79 – týdenní pracovní doba činní 40 hodin, ale § 80 – lze sjednat i pracovní dobu kratší).*
5. Za vykonanou práci přísluší zaměstnanci mzda ve výši 4 600 Kč (čtyři tisíce šest set korun) měsíčně. Mzda je splatná vždy do 15. dne následujícího měsíce. Mzda bude placena bezhotovostním převodem. *(pozn. 8.: Nízká: 4 600/120 hodin měsíčně= 38,333 (§ 111 zákoníku práce; nařízením vlády je minimální mzda stanovena na 13 350 Kč za měsíc nebo 79,80 Kč za hodinu základní sazba, pro různá povolání stanovena na základě nařízení vlády různě, ale základní sazba minimální mzdy stanovena zákonem – často se mění, tyto údaje jsou platné k březnu 2019); rozlišujeme mzdu (v soukromé sféře) a plat (ve veřejné sféře))*

6. Zaměstnanec byl před uzavřením pracovní smlouvy seznámen s právy a povinnostmi a s pracovními a mzdovými podmínkami. Ode dne vzniku pracovního poměru je zaměstnavatel povinen přidělovat zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy, platit mu za vykonanou práci mzdu, vytvářet podmínky pro plnění pracovních úkolů a dodržovat ostatní podmínky stanovené právními předpisy a smlouvou.
7. Zaměstnanec je povinen podle pokynů zaměstnavatele konat osobně práci podle pracovní smlouvy v rozvržené týdenní pracovní době a dodržovat povinnosti vyplývající z pracovního poměru.
8. Zaměstnanec má nárok na 3 (tři) týdny dovolené *(pozn. 9.: Nízká. Nejméně 4 týdny ročně (§ 213), může být stanoveno i více např. jako zaměstnanecký benefit. Učitelé mají ze zákona nárok na 8 týdnů, ve státní sféře je to 5 týdnů.)* v době stanovené zaměstnavatelem. *(pozn. 10 V pořádku, čerpání určuje primárně zaměstnavatel (§§ 217 a 218), ale omezen, např. v kuse alespoň 14 dní, nutno určit na čerpání v roce, ve kterém vznikl nárok na čerpání. ..)*
9. Výpovědní dobu upravuje ustanovení § 51 zákoníku práce (zákon č. 262/2006 Sb.). *(pozn. 11.: Nejenom výpovědní doba, ale celá úprava výpovědí a skončení pracovního poměru vůbec je u zákoníku práce upravena kogentně, tedy bez možnosti odchýlení se dohodou stran (§ 48 a násl.). Odkaz sám tak není právně relevantní, ale současně ničemu neškodí.)*
10. Práva a povinnosti účastníků této smlouvy se řídí zákoníkem práce (zákon č. 262/2006 Sb.) a dalšími pracovněprávními předpisy.
11. Tato smlouva byla sepsána v jednom vyhotovení, které bude uloženo u zaměstnavatele. *(pozn. 12.: Minimálně 2 vyhotovení, z nichž každá strana obdrží jedno (§ 34). (Klasický postup, který umožňuje oběma stranám dispozici s dokumentem. Zde speciálně stanoveno zákonem – zvýšená ochrana zaměstnance, u jiných, př. občanskoprávních smluv tato povinnost stanovena není, přesto, že v praxi bývají smlouvy vyhotovovány v počtu rovnajícím se počtu smluvních stran.)*

V Praze dne

_____

Dobrá podnik, s.r.o.

Markéta Nováková

Vzdělanější učitelé pro vzdělanější společnost

Lidská práva

Materiály ke kurzu

Projekt „Vzdělanější učitelé pro vzdělanější společnost“ je spolufinancován Evropskou unií (reg. číslo CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000284).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

1. Mimozemšťani

1.1. Seznam lidských práv – základní verze

svoboda slova	svoboda slova
svoboda tisku	svoboda tisku
právo na soukromí	právo na soukromí
svoboda vlastnictví	svoboda vlastnictví
svoboda shromažďování	svoboda shromažďování
volební právo	volební právo
právo na rodinný život	právo na rodinný život
rovnoprávnost mužů a žen	rovnoprávnost mužů a žen
právo na příznivé životní prostředí	právo na příznivé životní prostředí
právo na vzdělání	právo na vzdělání
svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání	svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání
svoboda pohybu	svoboda pohybu
právo na život a osobní svobodu	právo na život a osobní svobodu
právo na spravedlivý proces	právo na spravedlivý proces
právo na přiměřené hmotné zabezpečení v nouzi	právo na přiměřené hmotné zabezpečení v nouzi

1.2. Seznam lidských práv – rozšířená verze:

Číslo článku	Stručný obsah článků ústavního zákona č. 2/93 Sb., Listiny základních práv a svobod
Článek 1	Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i právech.
Článek 6	Každý má právo na život, nikdo nesmí být zbaven života, trest smrti se nepřipouští.
Článek 9	Nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám (zákaz otroctví a nevolnictví).
Článek 7	Nikdo nesmí být mučen ani podroben nelidskému nebo ponižujícímu zacházení.
Článek 3	Základní lidská práva se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy...(princip rovnosti)
Článek 8	Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon.
Článek 40	Nikdo nesmí být odsouzen pro nějaký čin nebo opomenutí, které v době, kdy byly spáchány, nebyly podle práva trestným činem (zákaz retroaktivity).
Článek 10	Každý má právo, aby byla zachována jeho čest, dobrá pověst. Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.
Článek 14	Svoboda pohybu a pobytu je zaručena.
Článek 32	Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů.
Článek 11	Každý má právo vlastnit majetek.
Článek 15	Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena.
Článek 17	Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny
Článek 19 a 20	Právo pokojně se shromažďovat a sdružovat je zaručeno.
Článek 28	Zaměstnanci mají právo na spravedlivou odměnu.
Článek 30	Občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele.
Článek 33	Občané mají právo na bezplatné vzdělávání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.
Článek 2	Státní moc lze uplatňovat jen v případech a mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který stanoví zákon. Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.
Článek 13	Nikdo nesmí porušit listovní tajemství, ani tajemství jiných písemností a záznamů.

Článek 21	Občané mají právo podílet se na správě věcí veřejných přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.
------------------	---

1.3. Listina základních práv a svobod – pracovní list

1. Úvod do Listiny základních práv a svobod

1.1 Listina základních práv a svobod je:

- a) ústavní zákon
- b) zákon
- c) mezinárodní smlouva
- d) vyhláška Ministerstva spravedlnosti

1.2 Listina se člení na _____ hlav a má celkem _____ článků.

2. Obsah Listiny základních práv a svobod

Hlava první:

Charakteristika:

Nejvýznamnější články:

Hlava druhá:

Hlava druhá - oddíl první:

Charakteristika:

Nejvýznamnější články:

Hlava druhá - oddíl druhý:

Charakteristika:

Nejvýznamnější články:

Hlava třetí:
Charakteristika:

Nejvýznamnější články:

Hlava čtvrtá:
Charakteristika:

Nejvýznamnější články:

Hlava pátá:
Charakteristika:

Nejvýznamnější články:

Hlava šestá:
Charakteristika:

Nejvýznamnější články:

2. Úvod do studia lidských práv

3. Rošťák pošťák

3.1. Rošťák pošťák - zadání

Najděte co nejvíce porušených lidských práv. Na jaká svá práva se může paní Kacgijev u soudu odvolat? Doložte své odpovědi konkrétními články LZPS.

Pošťák a příležitostný youtuber Filip při čtení cizích dopisů zjistil, že paní Kacgijev doma ve slonovinové krabičce uchovává celoživotní úspory a rozhodl se je ukrást. Vloupal se do jejího bytu, ale v dopise popsanou krabičku nemohl najít, a tak se rozhodl, že na paní Kacgijev počká a počká až se vrátí z práce. Aby si zkrátil dlouhou chvíli, tak se přihlásil na její počítač a začal jejím jménem na facebooku uveřejňovat rasistické příspěvky, jak bylo jeho zvykem. Krátce poté se paní Kacgijev vrátila domů a střetla se s Filipem. Ten využil jejího šoku a udeřil ji do čela tupým předmětem, čímž ji omráčil. Následně ji svázal šňůrou na prádlo a s cílem zjistit polohu ceněné krabičky ji začal vyslýchat. Při výslechu se jí nezdráhal ostříhat vlasy či užívat techniky waterboarding. Celé své počínání živě sdílel se svými fanoušky na Youtube. Po celé tři hodiny paní Kacgijev opakovala, že si krabičku odnesl její manžel. Filip se po svém marném snažení vzdal, vzal si pár šperků a cenností a odešel. U následného soudu pošťák Filip argumentoval, že se jednalo pouze o sociální experiment, tzv. prank, že to vše byla jen legrace. Soudce, Filipův strýc, celou legraci pochopil, ale současně přiznal, že k takovému případu nemá kompetenci a že celý případ má řešit policie, která rozhodne dle vlastního uvážení. Paní Kacgijev nebyla k řízení přizvána s tím, že moc dobře neovládá češtinu, takže by ani nerozuměla. Filip byl policií odsouzen k trestu odnětí svobody. Soudce však zasáhl a dle zásady presumpce nevinu výkon trestu pozastavil.

Seznam porušených práv:

3.2. Rošťák pošťák - řešení

Pošťák a příležitostný youtuber Filip při čtení cizích dopisů (listovní tajemství, čl. 13) zjistil, že paní Kacgijev doma ve slonovinové krabičce uchovává celoživotní úspory a rozhodl se je ukrást. Vloupal se do jejího bytu (nedotknutelnost obydlí, čl. 12), ale v dopise popsanou krabičku nemohl najít, a tak se rozhodl, že na paní Kacgijev počká a počká, až se vrátí z práce. Aby si zkrátil dlouhou chvíli, tak se přihlásil na její počítač a začal jejím jménem na facebooku uveřejňovat rasistické příspěvky (rovnost, čl. 3), jak bylo jeho zvykem. Krátce poté se paní Kacgijev vrátila domů a střetla se s Filipem. Ten využil jejího šoku a udeřil jí do čela (nedotknutelnost osoby, čl. 7 (1)) tupým předmětem, čímž ji omráčil. Následně ji svázal (osobní svoboda, čl. 8) šňůrou na prádlo s cílem zjistit polohu ceněné krabičky ji začal vyslýchat. Při výslechu se jí nezdráhal ostříhat vlasy či užívat techniky waterboarding (zákaz mučení, čl. 7 (2)). Celé své počínání živě sdílel se svými fanoušky na Youtube (právo na zachování lidské důstojnosti a cti, čl. 10). Po celé tři hodiny paní Kacgijev opakovala, že si krabičku odnesl její manžel. Filip se po svém marném snažení vzdal, vzal si pár šperků a cenností (právo vlastnictví, čl. 11) a odešel. U následného soudu pošťák Filip argumentoval, že se jednalo pouze o sociální experiment, tzv. prank, že to vše byla jen “sranda”. Soudce, Filipův strýc, celou legraci pochopil (nezávislý soud, čl. 36 (1)), ale současně přiznal, že k takovému případu nemá kompetenci a že celý případ má řešit policie, která rozhodne dle vlastního uvážení (jen soud rozhoduje o vině, čl. 40 (1)). Paní Kacgijev nebyla k řízení přizvána (právo vyjádřit se k důkazům, čl. 38 (2)), s tím, že moc dobře neovládá češtinu, takže by ani nerozuměla (právo na tlumočníka čl. 37 (4)). Filip byl policií odsouzen k trestu odnětí svobody. (správní přezkum, čl. 36 (2)) Soudce však zasáhl a dle zásady presumpce nevinný výkon trestu pozastavil.

3.3. Listina základních práv a svobod

(na další stránce)

Listina základních práv a svobod

Hlava první

Obecná ustanovení

Článek 1

Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcižitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.

Článek 2

(1) Stát je založen na demokratických hodnotách a nesmí se vázat ani na výlučnou ideologii, ani na náboženské vyznání.

(2) Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.

(3) Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

Článek 3

(1) Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

(2) Každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti. Zakazuje se jakékoli ovlivňování tohoto rozhodování a všechny způsoby nátlaku směřující k odnárodnování.

(3) Nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod.

Článek 4

(1) Povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.

(2) Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod (dále jen "Listina") upraveny pouze zákonem.

(3) Zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky.

(4) Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a

smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro jaké byla stanovena.

Hlava druhá

Lidská práva a základní svobody

Oddíl první

Základní lidská práva a svobody

Článek 5

Každý je způsobilý mít práva.

Článek 6

(1) Každý má právo na život. Lidský život je hoděn ochrany již před narozením.

(2) Nikdo nesmí být zbaven života.

(3) Trest smrti se nepřipouští.

(4) Porušením práv podle tohoto článku není, jestliže byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné.

Článek 7

(1) Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.

(2) Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.

Článek 8

(1) Osobní svoboda je zaručena.

(2) Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku.

(3) Obviněného nebo podezřelého z trestného činu je možno zadržet jen v případech stanovených v zákoně. Zadržaná osoba musí být ihned seznámena s důvody zadržení, vyslechnuta a nejpozději do 48 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu. Soudce musí zadržanou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě, nebo ji propustit na svobodu.

(4) Zatknout obviněného je možno jen na písemný odůvodněný příkaz soudce. Zatčená osoba musí být do 24 hodin odevzdána soudu. Soudce musí zatčenou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě nebo ji pustit na svobodu.

(5) Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu.

(6) Zákon stanoví, ve kterých případech může být osoba převzata nebo držena v ústavní zdravotnické péči bez svého souhlasu. Takové opatření musí být do 24 hodin oznámeno soudu, který o tomto umístění rozhodne do 7 dnů.

Článek 9

(1) Nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám.

(2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na:

a) práce ukládané podle zákona ve výkonu trestu odnětí svobody nebo osobám vykonávajícím jiný trest nahrazující trest odnětí svobody,

b) vojenskou službu nebo jinou službu stanovenou zákonem namísto povinné vojenské služby,

c) službu vyžadovanou na základě zákona v případě živelných pohrom, nehod, nebo jiného nebezpečí, které ohrožuje životy, zdraví nebo značné majetkové hodnoty,

d) jednání uložené zákonem pro ochranu života, zdraví nebo práv druhých.

Článek 10

(1) Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.

(2) Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života.

(3) Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

Článek 11

(1) Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje.

(2) Zákon stanoví, který majetek nezbytný k zabezpečování potřeb celé společnosti, rozvoje národního hospodářství a veřejného zájmu smí být jen ve vlastnictví státu, obce nebo určených právnických osob; zákon může také stanovit, že určité věci mohou být pouze ve

vlastnictví občanů nebo právnických osob se sídlem v České a Slovenské Federativní Republice.

(3) Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.

(4) Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.

(5) Daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.

Článek 12

(1) Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.

(2) Domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný odůvodněný příkaz soudce. Způsob provedení domovní prohlídky stanoví zákon.

(3) Jiné zásahy do nedotknutelnosti obydlí mohou být zákonem dovoleny, jen je-li to v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku. Pokud je obydlí užíváno také pro podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti, mohou být takové zásahy zákonem dovoleny, též je-li to nezbytné pro plnění úkolů veřejné správy.

Článek 13

Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.

Článek 14

(1) Svoboda pohybu a pobytu je zaručena.

(2) Každý, kdo se oprávněně zdržuje na území České a Slovenské Federativní Republiky, má právo svobodně je opustit.

(3) Tyto svobody mohou být omezeny zákonem, jestliže je to nevyhnutelné pro bezpečnost státu, udržení veřejného pořádku, ochranu zdraví nebo ochranu práv a svobod druhých a na vymezených územích též z důvodu ochrany přírody.

(4) Každý občan má právo na svobodný vstup na území České a Slovenské Federativní Republiky. Občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti.

(5) Cizinec může být vyhoštěn jen v případech stanovených zákonem.

Článek 15

(1) Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena. Každý má právo změnit své náboženství nebo víru anebo být bez náboženského vyznání.

(2) Svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby je zaručena.

(3) Nikdo nemůže být nucen vykonávat vojenskou službu, pokud je to v rozporu s jeho svědomím nebo s jeho náboženským vyznáním. Podrobnosti stanoví zákon.

Článek 16

(1) Každý má právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu.

(2) Církev a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech.

(3) Zákon stanoví podmínky vyučování náboženství na státních školách.

(4) Výkon těchto práv může být omezen zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu veřejné bezpečnosti a pořádku, zdraví a mravnosti nebo práv a svobod druhých.

Oddíl druhý Politická práva

Článek 17

(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.

(2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.

(3) Cenzura je nepřípustná.

(4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

(5) Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.

Článek 18

(1) Petiční právo je zaručeno; ve věcech veřejného nebo jiného společenského zájmu má každý právo sám nebo s jinými se obracet na státní orgány a orgány územní samosprávy s žádostmi, návrhy a stížnostmi.

(2) Petiči se nesmí zasahovat do nezávislosti soudu.

(3) Petičemi se nesmí vyzývat k porušování základních práv a svobod zaručených Listinou.

Článek 19

(1) Právo pokojně se shromažďovat je zaručeno.

(2) Toto právo lze omezit zákonem v případech shromáždění na veřejných místech, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, ochranu veřejného pořádku, zdraví, mravnosti, majetku nebo pro bezpečnost státu. Shromáždění však nesmí být podmíněno povolením orgánu veřejné správy.

Článek 20

(1) Právo svobodně se sdružovat je zaručeno. Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.

(2) Občané mají právo zakládat též politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich.

(3) Výkon těchto práv lze omezit jen v případech stanovených zákonem, jestliže je to v

demokratické společnosti nezbytné pro bezpečnost státu, ochranu veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestným činům nebo pro ochranu práv a svobod druhých.

(4) Politické strany a politická hnutí, jakož i jiná sdružení jsou odděleny od státu.

Článek 21

(1) Občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.

(2) Volby se musí konat ve lhůtách nepřesahujících pravidelná volební období stanovená zákonem.

(3) Volební právo je všeobecné a rovné a vykonává se tajným hlasováním. Podmínky výkonu voleného práva stanoví zákon.

(4) Občané mají za rovných podmínek přístup k voleným a jiným veřejným funkcím.

Článek 22

Zákonná úprava všech politických práv a svobod a její výklad a používání musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti.

Článek 23

Občané mají právo postavit se na odpor proti každému, kdo by odstraňoval demokratický řád lidských práv a základních svobod, založený Listinou, jestliže činnost ústavních orgánů a účinné použití zákonných prostředků jsou znemožněny.

Hlava třetí

Práva národnostních a etnických menšin

Článek 24

Příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu.

Článek 25

(1) Občanům tvořícím národnostní nebo etnické menšiny se zaručuje všestranný rozvoj, zejména právo společně s jinými příslušníky menšiny rozvíjet vlastní kulturu, právo rozšiřovat a přijímat informace v jejich mateřském jazyku a sdružovat se v národnostních sdruženích.

Podrobnosti stanoví zákon.

(2) Občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám se za podmínek stanovených zákonem zaručuje též

a) právo na vzdělání v jejich jazyku,

b) právo užívat jejich jazyka v úředním styku,

c) právo účasti na řešení věcí týkajících se národnostních a etnických menšin.

Hlava čtvrtá

Hospodářská, sociální a kulturní práva

Článek 26

(1) Každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost.

(2) Zákon může stanovit podmínky a omezení pro výkon určitých povolání nebo činností.

(3) Každý má právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací. Občany, kteří toto právo nemohou bez své viny vykonávat, stát v přiměřeném rozsahu hmotně zajišťuje; podmínky stanoví zákon.

(4) Zákon může stanovit odchylnou úpravu pro cizince.

Článek 27

(1) Každý má právo svobodně se sdružovat s jinými na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů.

(2) Odborové organizace vznikají nezávisle na státu. Omezovat počet odborových organizací je nepřijatelné, stejně jako zvýhodňovat některé z nich v podniku nebo v odvětví.

(3) Činnost odborových organizací a vznik a činnost jiných sdružení na ochranu hospodářských a sociálních zájmů mohou být omezeny zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu a bezpečnost státu, veřejného pořádku nebo práv a svobod druhých.

(4) Právo na stávkou je zaručeno za podmínek stanovených zákonem; toto právo nepřísluší soudcům, prokurátorům, příslušníkům ozbrojených sil a příslušníkům bezpečnostních sborů.

Článek 28

Zaměstnanci mají právo na spravedlivou odměnu za práci a na uspokojivé pracovní podmínky. Podrobnosti stanoví zákon.

Článek 29

(1) Ženy, mladiství a osoby zdravotně postižené mají právo na zvýšenou ochranu zdraví při práci a na zvláštní pracovní podmínky.

(2) Mladiství a osoby zdravotně postižené mají právo na zvláštní ochranu v pracovních vztazích a na pomoc při přípravě povolání.

(3) Podrobnosti stanoví zákon.

Článek 30

(1) Občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele.

(2) Každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.

(3) Podrobnosti stanoví zákon.

Článek 31

Každý má právo na ochranu zdraví. Občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon.

Článek 32

(1) Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.

(2) Ženě v těhotenství je zaručena zvláštní péče, ochrana v pracovních vztazích a odpovídající zdravotní podmínky.

(3) Děti narozené v manželství i mimo ně mají stejná práva.

(4) Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.

(5) Rodiče, které pečují o děti, mají právo na pomoc státu.

(6) Podrobnosti stanoví zákon.

Článek 33

(1) Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.

(2) Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a

možností společnosti též na vysokých školách.

(3) Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem; na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplaty.

(4) Zákon stanoví, za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu.

Článek 34

(1) Práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem. (2) Právo přístupu ke kulturnímu bohatství je zaručeno za podmínek stanovených zákonem.

Článek 35

(1) Každý má právo na příznivé životní prostředí.

(2) Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů.

(3) Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad mírou stanovenou zákonem.

Hlava pátá

Právo na soudní a jinou právní ochranu

Článek 36

(1) Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.

(2) Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanové-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.

(3) Každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem.

(4) Podmínky a podrobnosti stanoví zákon.

Článek 37

(1) Každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil

nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké.

(2) Každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení.

(3) Všichni účastníci jsou si v řízení rovni.

(4) Kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka.

Článek 38

(1) Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Příslušnost soudu i soudce stanoví zákon.

(2) Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.

Článek 39

Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.

Článek 40

(1) Jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy.

(2) Každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.

(3) Obviněný má právo, aby mu byl poskytnut čas a možnost k přípravě obhajoby a aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce. Jestliže si obhájce nezvolí, ačkoliv ho podle zákona mít musí, bude mu ustanoven soudem. Zákon stanoví, v kterých případech má obviněný právo na bezplatnou pomoc obhájce.

(4) Obviněný má právo odepřít výpověď; tohoto práva nesmí být žádným způsobem zbaven.

(5) Nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Tato zásada nevylučuje uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem.

(6) Trestnost činu se posuzuje a trest se ukládá podle zákona účinného v době, kdy byl čin

spáchán. Pozdějšího zákona se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější.

Hlava šestá

Ustanovení společná

Článek 41

(1) Práv uvedených v čl. 26, čl. 27 odst. 4, čl. 28 až 31, čl. 32 odst. 1 a 3, čl. 33 a 35 Listiny je možno se domáhat pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí.

(2) Kde se v Listině mluví o zákonu, rozumí se tím zákon Federálního shromáždění, jestliže z ústavního rozdělení zákonodárné pravomoci nevyplývá, že úprava přísluší zákonům národních rad.

Článek 42

(1) Pokud Listina používá pojmu "občan", rozumí se tím státní občan České a Slovenské Federativní Republiky.

(2) Cizinci používají v České a Slovenské Federativní Republice lidských práv a základních svobod zaručených Listinou, pokud nejsou přiznána výslovně občanům.

(3) Pokud dosavadní předpisy používají pojmu "občan", rozumí se tím každý člověk, jde-li o základní práva a svobody, které Listina přiznává bez ohledu na státní občanství.

Článek 43

Česká a Slovenská Federativní Republika poskytuje azyl cizincům pronásledovaným za uplatňování politických práv a svobod. Azyl může být odepřen tomu, kdo jednal v rozporu se základními lidskými právy a svobodami.

Článek 44

Zákon může soudcům a prokurátorům omezit právo na podnikání a jinou hospodářskou činnost a právo uvedené v čl. 20 odst. 2; zaměstnancům státní správy a územní samosprávy ve funkcích, které určí, též právo uvedené v čl. 27 odst. 4; příslušníkům bezpečnostních sborů a příslušníkům ozbrojených sil též práva uvedená v čl. 18, 19 a čl. 27 odst. 1 až 3, pokud souvisí s výkonem služby. Osobám v povoláních, která jsou bezprostředně nezbytná pro ochranu života a zdraví, může zákon omezit právo na stávku.

4. Krok za krokem

4.1. Role

transsexuál	mladý umělec, který je závislý na heroinu	Polák pracující v ČR, aby uživil rodinu	bývalý pracovník továrny na výrobu bot, který je nyní v důchodu
dcera manažera banky, která studuje vysokou školu	dvacetiletý gay studující vysokou školu	člověk trpící schizofrenií v ČR	lesba
HIV pozitivní prostitutka	třicetiletý bezdomovec	nezaměstnaná single matka	ilegální imigrant z Afriky
vozičkář	muslimka v ČR	uprchlík v uprchlickém táboru	devatenáctiletý syn farmáře
syn vietnamského obchodníka	uprchlík ze Sýrie, který získal azyl v Německu	Žid	neslyšící
Rom v ČR	černocho v ČR	praktikující křesťan	dcera amerického velvyslance
aktivní pravicový extremist	mladý dospělý, který právě opouští dětský domov	politik vládnoucí politické strany	soudce
průměrný český středoškolák	muslimka v ČR, která nosí hidžáb	muž, který byl 5 let ve vězení	ukrajinská uklízečka

4.2. Postup

- 1) Vytvořte klidnou atmosféru.
- 2) Rozdejte každému studentovi jednu kartičku s rolí. Student si kartičku přečte a nikomu ji neukazuje.
- 3) Požádejte studenty, aby se zkusili do své role vžít. Mohou vám pomoc následující otázky, které lze studentům postupně číst a nechávat jim pauzu na zamyšlení se.
Jaké bylo vaše dětství? V jakém domě jste pravděpodobně bydleli? S čím jste si hráli? Jaké povolání měli vaši rodiče? Jaký je dnes váš každodenní život? Co děláte ráno, odpoledne nebo večer? Kam se chodíte bavit? Jaký je váš životní styl? Kde bydlíte? Kolik peněz si měsíčně vyděláváte? Co děláte ve svém volném čase? Co vás baví? Čeho se bojíte?
- 4) Studenti se v tichosti stopnou do jedné řady vedle sebe.
- 5) Čtete jednotlivé situace (viz níže). Pokud student s konkrétní situací souhlasí, udělá krok vpřed. Pokud se situací nesouhlasí, zůstane stát na místě.
- 6) Na konci nechte studentům čas, aby se porozhlédli, kde se v rámci skupiny nachází, následně studenti prozradí svojí identitu. Pak vystoupím zpět ze svých rolí.
- 7) Zhodnoťte se studenty proběhlou aktivitu.

4.3. Situace

- 1) Nikdy ses necítil diskriminovaný kvůli svému původu.
- 2) Máš dostatečnou sociální a zdravotní ochranu v případě nouze.
- 3) Nebojíš se útoků na tvoji osobu na ulici nebo v médiích
- 4) Můžeš volit.
- 5) Víš, kam se obrátit o pomoc v případě nouze.
- 6) Tvůj jazyk, náboženství a kultura jsou respektovány ve společnosti, kde právě žiješ.
- 7) Tvé názory na sociální a politickou problematiku mají šanci být vyslyšeny.
- 8) Máš možnost studovat a věnovat se profesi, kterou si vybereš.
- 9) Nikdy ses nesetkal s vážnými finančními problémy.
- 10) Nebojíš se o budoucnost tvých dětí.
- 11) Můžeš být ve vztahu s tím, koho miluješ.
- 12) Nikdy jsi nebyl hladový, protože sis kvůli nedostatku peněz nemohl koupit jídlo.
- 13) Nebojíš se veřejně říct svůj názor na ulici.
- 14) Jsi spokojený s tím, jak tvoji kulturu vykreslují v médiích.

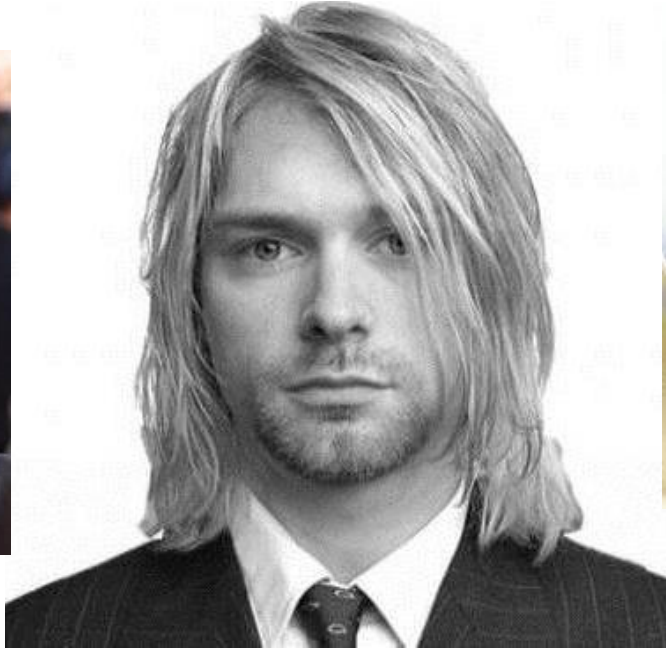
4.4. Zhodnocení

- a) Jak jste se cítili, když jste postupovali/nepostupovali dále?
- b) Jak se cítili ti z vás, kteří postupovali dopředu rychleji než ostatní? Kdy jste si uvědomili, že jste rychlejší?
- c) Jak jste se cítili, když jste poprvé nebyli na stejné úrovni s vaším sousedem?
- d) Na základě čeho jste se vcítili do vaší role? Máte nějakou osobní zkušenost, nebo jste vycházeli z jiných zdrojů (noviny, knihy...). Jste si jistí, že média vytváří pravdivý obraz těchto postav?
- e) Bylo snadné, nebo těžké hrát svoji roli? Dokázali jste se ponořit do nové role?
- f) Cítil někdo v nějakém okamžiku, že jeho lidská práva nejsou respektována nebo že k nim nemá stejný přístup jako ostatní?
- g) Která otázka vás přiměla nejvíce se zamyslet? Je nějaká otázka, kterou byste přidali?
- h) Zrcadlí tato aktivita nějakým způsobem dnešní společnost? Jak?

5. Hate crimes

5.1. Hate crimes – tváře

Zdroje:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Europoidn%C3%AD_rasa

<http://rasovety.py.wordpress.com/page/2/>

<http://21stoleti.cz/blog/2013/08/23/krev-odhaluje-sebevrazedne-sklony/>

<http://www.osetrenizubu.cz/detske-zuby/>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Negroidn%C3%AD_rasa

<http://zena-in.cz/clanek/mam-dite-cernouska-a-setkavam-se-s-predsudky>

<http://leccos.com/index.php/clanky/plemena-lidska>

http://revue.idnes.cz/james-bond-muze-byt-cernoch-sanci-ma-herec-idris-elba-fy0-/lidicky.aspx?c=A121027_084121_lidicky_ved

5.2. Příběhy pro studenty

Příběh 1

Titulek: _____

Okolo půl třetí v noci napadli dva mladíci ve věku 18 let dva súdánské studenty. Rasisticky na ně křičeli a vyhrožovali jim smrtí.

Útočníci se setkali v klubu U Dělové koule se dvěma súdánskými studenty Hassanem a Abdulem. Mladíci jim pod pohrůžkou násilí radili, ať klub opustí. Když Abdul hledal Hassana, aby společně vyhověli požadavku násilníků, narazil znovu na mladíky. Všiml si, že jeden z nich má v ruce řetěz a druhému se leskl v ruce nůž. Dal se tedy na útěk, ale upadl a v tu chvíli mu jeden z mladíků přerezal šlachy na pravé ruce. Abdul se zvedl a běžel se ukrýt na ubytovnu. Útočník po čase pronásledování vzdal, ale druhý z nich Abdula sledoval až do 5. patra ubytovny, kde se při pohledu na zkrvaveného, na zemi ležícího Abdula lekl a šel pryč. Při odchodu zřejmě narazil na vracejícího se Hassana, kterého dvakrát bodl. Jedna z ran byla smrtelná.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a zapište ho na linku nad textem.*
- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Příběh 2

Titulek: _____

Policie dnes obvinila dva mladé muže ze sobotního útoku na čtyřicetiletou ženu afroamerického původu. Informoval o tom ředitel policie. Žena byla napadena večer v restauraci, ve městě se před tím konal mítink příznivců extremistické Dělnické strany sociální spravedlnosti (DSSS).

„Policie zadržela oba muže v dnešních ranních hodinách," řekl ředitel policie. Podle něj jde o muže, kteří už v minulosti byli odsouzeni. Mimo jiné se prý také provinili propagací nacismu. Policisté se teprve rozhodnou, zda budou pro oba muže žádat kvůli sobotnímu incidentu vazební stíhání.

Žena už dříve řekla, že ji patrně přívrženci DSSS slovně i fyzicky napadli. Prý jí začali nadávat, tahat za vlasy a plivat na ni.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a zapište ho na linku nad textem.*
- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Příběh 3

Titulek: _____

Romské sdružení Roma Realia dnes poslalo protestní dopis na ministerstvo školství. Romové žádají, aby se nesměla jako učební pomůcka používat kniha Josefa Lady Mikeš, protože v ní kocourkovi ublížili „cikáni“. Jiná romská sdružení považují návrh za „úsměvný“.

„Dostali jsme informaci od jednoho našeho spolupracovníka, že se ve školách pracuje s knihou Mikeš. Autor v ní varuje před zlými cikány, to je šíření exodu,“ míní předseda sdružení. Romská sdružení se na poradě rozhodla, že budou po ministerstvu školství požadovat, aby učitelé s knížkou nepracovali.

Rozlítla je pasáž, v níž Lada popisuje, jak vystrašeného kocourka Mikeše strčili lidé do pytle a hodili na vůz. V textu se objevuje věta: „Milé děti, ti lidé byli cikáni!“

Předseda sdružení se domnívá, že Josef Lada byl rasista. „Podle mého názoru to musel být rasista, když něco takového napsal. Už není mezi námi, nelze po něm chtít opravu, ale já osobně bych zakázal všechny jeho knížky,“ říká předseda sdružení.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a запиšte ho na linku nad textem.*
- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Příběh 4

Titulek: _____

Na listopadové utkání prvoligových fotbalistů dorazilo tehdy zhruba sto padesát příznivců jednoho z týmů. Byl mezi nimi i tehdy ještě sedmnáctiletý mladík. Skupinový zpěv klubových chorálů však doprovázel hajlováním, navíc vylezl na oplocení oddělující sektor hostujících fanoušků od zbytku stadionu.

Ještě neplnoletý fanda své počínání vystupňoval po konzumaci několika piv během zápasu. Zřejmě i vinou zklamání z prohry jeho týmu vykřikoval po utkání z hostujícího sektoru na odcházející příznivce vítězného týmu: „Polští Židi!“ K tomu opět hajloval.

„Po chvílce hajlování nechal a začal na ostravské fanoušky vykřikovat rasistické urážky. Ty doprovodil plivanci a gestem na krku, kterým naznačoval, že je podřeže. Až skončil se svou „podporou“, tak od hrazení odešel,“ uvedl mluvčí policie.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a запиšte ho na linku nad textem.*
- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Příběh 5

Titulek: _____

Soud vzal do vazby dva ze čtyř neonacistů, které policisté zadrželi při koncertu skinheadských kapel. Jejich utajený koncert se podařilo v pátek v noci kriminalistům odhalit v jedné pražské restauraci.

Policisté zjistili pořádání neonacistického koncertu poté, co u dvou skinheadů na autobusové zastávce našli rasistické a nacistické časopisy. „Policisté tedy okamžitě vyjeli na místo. Tam je ale skinheadi odmítli pustit dovnitř. Uzamkli mříže a dveře,“ popsala páteční událost policejní mluvčí.

Kolem deváté hodiny však policisté do restaurace vstoupili s odůvodněním, že uvnitř je porušován zákon. Dveře jim odemkla sama majitelka podniku.

Skinheadi se ještě pokusili mužům zákona zabránit ve vstupu svými těly. V restauraci se v té době nacházelo třicet šest lidí. Při kontrole policisté u skinheadů našli fašistické symboly. Jeden z obviněných měl na ruce dvě repliky prstenů nacistických jednotek SS a na krku vytetovaný nápis RAHOWA, zkratku pro anglická slova svatá rasová válka.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a запиšte ho na linku nad textem.*

- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Příběh 6

Titulek: _____

V březnu 1943 bylo z budovy dnes už neexistujících brněnských městských jatek nákladními vagóny odvezeno do koncentračního a vyhlazovacího tábora Osvětim II – Březinka přes tisíc romských mužů, žen a dětí z Moravy. Většina z nich zde zahynula. Stalo se tak na základě rozkazu říšského ministra vnitra a vůdce SS Heinricha Himmlera z 16. prosince 1942, který nařizoval nucenou koncentraci všech rasových „cikánů a cikánských míšenců“ z Německem okupovaných území v osvětimském táborovém komplexu. Již od jara 1942 však byli Romové jako jednotlivci zařazováni do transportů tzv. asociálů, směřujících do koncentračního tábora Osvětim I. Tímto prvním transportem čítajícím 1038 romských žen, mužů a dětí, z nichž většina nepřežila, vstoupilo do své závěrečné fáze nacistické „konečné řešení cikánské otázky“ nejen v protektorátu Čechy a Morava, ale téměř v celé Evropě. Z celkového počtu asi 5500 protektorátních Romů deportovaných do Osvětimi, mezi nimiž bylo i více než 1 600 vězňů z tzv. cikánských táborů v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu, přežilo pouze 583. V českých zemích přežila nacistický teror asi jen desetina Romů. Plných 90 % naší předválečné romské populace bylo vyvražďeno.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a запиšte ho na linku nad textem.*

- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Příběh 7

Titulek: _____

Trojici Vietnamců přepadla dvojice mladíků. Po slovních útocích na ně začali házet kamení a každý pak začal pronásledovat jednoho z utíkajících Vietnamců. První mladík jednoho z nich dostihl, udeřil jej do obličeje a po pádu na zem ho bil do hlavy. Druhý mladík pak na jeho popud prohlédl jeho kapsy a odcizil mu 2000 korun. První poté cizince znovu srazil k zemi, kopl ho do hlavy a nakonec mu na hlavu také skočil. Napadený utrpěl těžká poranění. Druhého z Vietnamců dostihl nezletilý, vážně zraněného ho poté našel u přechodu pro chodce řidič projíždějícího kamionu. Třetímu se podařilo ukrýt.

První mladík se již dříve zpovídal z toho, že ve stejném roce napadl další lidi. Navíc měl před diskotékou použít nacistický pozdrav.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a запиšte ho na linku nad textem.*
- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Příběh 8

Titulek: _____

Neznámý střelec dnes před židovskou školou v Toulouse na jihu západě Francie zabil tři děti a jednoho dospělého. Útok, který prezident označil za „národní tragédii“, se odehrál před školou kolem osmé hodiny ráno, krátce před začátkem vyučování.

Pachatel přitom použil stejnou zbraň a stejný skútr jako při útocích v posledních osmi dnech na francouzské výsadkáře.

Při střelbě zemřel třicetiletý učitel, jeho dvě děti ve věku tři a šest let a desetiletá dcera ředitele školy, který podle svědků byl u smrti své dcery. Těžce zraněn byl sedmnáctiletý mladík.

Agentura AFP cituje zdroje vyšetřování, podle nichž se vyšetřovatelé zaměřují na možnosti, že pachatel buď patří k muslimským extremistům, nebo ke krajní pravici.

Prezident dále nařídil, aby žáci všech francouzských škol v úterý v 11:00 uctili oběti minutou ticha. „Barbarství, surovost a krutost nemohou zvítězit. Nenávist nesmí zvítězit. Národ je mnohem silnější,“ řekl prezident v emotivním projevu po svém příjezdu na místo tragédie.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a запиšte ho na linku nad textem.*
- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Příběh 9

Titulek: _____

Italský fotbal řeší rasistický skandál. Týká se fanoušků, kteří v neděli uráželi útočníka jednoho z týmů. Padaly nadávky a část publika napodobovala opičí skřeky či nad hlavou mávala nafukovacími banány.

„Rasismus nemůžu vystát, něco takového přece nemůžeme tolerovat. Jestli se něco stane, klidně odejdu ze hřiště a odjedu domů. A kdyby po mně někdo hodil banán, tak skončím ve vězení, protože bych toho člověka zabil.“ To jsou fotbalistova slova z června minulého roku, kdy v dresu Itálie bojoval na mistrovství Evropy. Teď si na ně vzpomněli fanoušci.

Mladého reprezentanta, který dřív působil i v jejich klubu, „přivítali“ podle italských médií nafukovacími banány nad hlavou. A přidali opičí skřeky či peprné nadávky.

Fotbalistova reakce? Jen dal prst před pusou na znamení, že by diváci měli být zticha. Nic víc. Šikovný útočník se vyprovokovat nenechal a soustředil se na svůj výkon.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a запиšte ho na linku nad textem.*
- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Příběh 10

Titulek: _____

Kroměřížský soud potrestal pět Romů, kteří podle obžaloby „vymlátili“ hospodu. Opilí muži ve věku od 20 do 56 let vtrhli do podniku a vyvolali rvačku. Na skupinku asi dvaceti lidí křičeli: „Vy ku... bílé, my vás podřežeme!“ Jeden z hostů skončil se zlomeným žebrem a nosem, další neviděl na oko.

„Dvěma mužům se podařilo prokázat rasově motivovaný útok. Skupině hostů vyhrožovali usmrcením pro jejich skutečnou rasu,“ podotkl státní zástupce.

Romové, v minulosti už několikrát soudně trestaní, přišli do hospody po oslavě narozenin. Opilí bezdůvodně napadli hosty a rozbíjeli zařízení podniku. Řádění trvalo patnáct minut.

Obžalovaní většinou nechtěli vypovídat a popřeli, že by křičeli rasistické výroky. Uvedli, že byli opilí a že si rvačku kvůli tomu nepamatují.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a запиšte ho na linku nad textem.*
- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

5.3. Příběhy pro učitele

Učitelská verze

Příběh 1

Titulek: _____

Okolo půl třetí v noci napadli dva mladíci ve věku 18 let dva súdánské studenty. Rasisticky na ně křičeli a vyhrožovali jim smrtí.

Útočníci se setkali v klubu U Dělové koule se dvěma súdánskými studenty Hassanem a Abdulem. Mladíci jim pod pohrůzkou násilí radili, ať klub opustí. Když Abdul hledal Hassana, aby společně vyhověli požadavku násilníků, narazil znovu na mladíky. Všiml si, že jeden z nich má v ruce řetěz a druhému se leskl v ruce nůž. Dal se tedy na útěk, ale upadl a v tu chvíli mu jeden z mladíků přeřezal šlachy na pravé ruce. Abdul se zvedl a běžel se ukrýt na ubytovnu. Útočník po čase pronásledování vzdal, ale druhý z nich Abdula sledoval až do 5. patra ubytovny, kde se při pohledu na zkrvaveného, na zemi ležícího Abdula lekl a šel pryč. Při odchodu zřejmě narazil na vracejícího se Hassana, kterého dvakrát bodl. Jedna z ran byla smrtelná.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a zapište ho na linku nad textem.*
- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Rasově motivovaná vražda, respektive ublížení na zdraví

Příběh 2

Titulek: _____

Policie dnes obvinila dva mladé muže ze sobotního útoku na čtyřicetiletou ženu afroamerického původu. Informoval o tom ředitel policie. Žena byla napadena večer v restauraci, ve městě se před tím konal mítink příznivců extremistické Dělnické strany sociální spravedlnosti (DSSS).

„Policie zadržela oba muže v dnešních ranních hodinách," řekl ředitel policie. Podle něj jde o muže, kteří už v minulosti byli odsouzeni. Mimo jiné se prý také provinili propagací nacismu. Policisté se teprve rozhodnou, zda budou pro oba muže žádat kvůli sobotnímu incidentu vazební stíhání.

Žena už dříve řekla, že ji patrně přívrženci DSSS slovně i fyzicky napadli. Prý jí začali nadávat, tahat za vlasy a plivat na ni.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a zapište ho na linku nad textem.*
- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Výtržnictví a hanobení národa, rasy, etnické skupiny nebo osob

Učitelská verze

Příběh 3

Titulek: _____

Romské sdružení Roma Realia dnes poslalo protestní dopis na ministerstvo školství. Romové žádají, aby se nesměla jako učební pomůcka používat kniha Josefa Lady Mikeš, protože v ní kocourkovi ublížili „cikáni“. Jiná romská sdružení považují návrh za „úsměvný“.

„Dostali jsme informaci od jednoho našeho spolupracovníka, že se ve školách pracuje s knihou Mikeš. Autor v ní varuje před zlými cikány, to je šíření exodu,“ míní předseda sdružení. Romská sdružení se na poradě rozhodla, že budou po ministerstvu školství požadovat, aby učitelé s knížkou nepracovali.

Rozlítla je pasáž, v níž Lada popisuje, jak vystrašeného kocourka Mikeše strčili lidé do pytle a hodili na vůz. V textu se objevuje věta: „Milé děti, ti lidé byli cikáni!“

Předseda sdružení se domnívá, že Josef Lada byl rasista. „Podle mého názoru to musel být rasista, když něco takového napsal. Už není mezi námi, nelze po něm chtít opravu, ale já osobně bych zakázal všechny jeho knížky,“ říká předseda sdružení.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a запиšte ho na linku nad textem.*
- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Z hlediska práva nezávadné. Možná zavést diskusi o tom, jestli by se měla umělecká díla zpětně modifikovat.

Příběh 4

Titulek: _____

Na listopadové utkání prvoligových fotbalistů dorazilo tehdy zhruba sto padesát příznivců jednoho z týmů. Byl mezi nimi i tehdy ještě sedmnáctiletý mladík. Skupinový zpěv klubových chorálů však doprovázel hajlováním, navíc vylezl na oplocení oddělující sektor hostujících fanoušků od zbytku stadionu.

Fanda své počínání vystupňoval po konzumaci několika piv během zápasu. Zřejmě i vinou zklamání z prohry jeho týmu vykřikoval po utkání z hostujícího sektoru na odcházející příznivce vítězného týmu: „Polští Židi!“ K tomu opět hajloval.

„Po chvílce hajlování nechal a začal na ostravské fanoušky vykřikovat rasistické urážky. Ty doprovodil plivanci a gestem na krku, kterým naznačoval, že je podřeže. Až skončil se svou „podporou“, tak od hrazení odešel,“ uvedl mluvčí policie.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a запиšte ho na linku nad textem.*
- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*
Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, z projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka a z výtržnictví

Učitelská verze

Příběh 5

Titulek: _____

Soud vzal do vazby dva ze čtyř neonacistů, které policisté zadrželi při koncertu skinheadských kapel. Jejich utajený koncert se podařilo v pátek v noci kriminalistům odhalit v jedné pražské restauraci.

Policisté zjistili pořádání neonacistického koncertu poté, co u dvou skinheadů na autobusové zastávce našli rasistické a nacistické časopisy. „Policisté tedy okamžitě vyjeli na místo. Tam je ale skinheadi odmítli pustit dovnitř. Uzamkli mříže a dveře,“ popsala páteční událost policejní mluvčí.

Kolem deváté hodiny však policisté do restaurace vstoupili s odůvodněním, že uvnitř je porušován zákon. Dveře jim odemkla sama majitelka podniku.

Skinheadi se ještě pokusili mužům zákona zabránit ve vstupu svými těly. V restauraci se v té době nacházelo třicet šest lidí. Při kontrole policisté u skinheadů našli fašistické symboly. Jeden z obviněných měl na ruce dvě repliky prstenů nacistických jednotek SS a na krku vytetovaný nápis RAHOWA, zkratku pro anglická slova svatá rasová válka.

➤ *Vymyslete pro tento text název/titulek a zapište ho na linku nad textem.*

➤ *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod občanů.

Příběh 6

Titulek: _____

V březnu 1943 bylo z budovy dnes už neexistujících brněnských městských jatek nákladními vagóny odvezeno do koncentračního a vyhlazovacího tábora Osvětim II – Březinka přes tisíc romských mužů, žen a dětí z Moravy. Většina z nich zde zahynula. Stalo se tak na základě rozkazu říšského ministra vnitra a vůdce SS Heinricha Himmlera z 16. prosince 1942, který nařizoval nucenou koncentraci všech rasových „cikánů a cikánských míšenců“ z Německem okupovaných území v osvětimském táborovém komplexu. Již od jara 1942 však byli Romové jako jednotlivci zařazováni do transportů tzv. asociálů, směřujících do koncentračního tábora Osvětim I. Tímto prvním transportem čítajícím 1038 romských žen, mužů a dětí, z nichž většina nepřežila, vstoupilo do své závěrečné fáze nacistické „konečné řešení cikánské otázky“ nejen v protektorátu Čechy a Morava, ale téměř v celé Evropě. Z celkového počtu asi 5500 protektorátních Romů deportovaných do Osvětimi, mezi nimiž bylo i více než 1 600 vězňů z tzv. cikánských táborů v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu, přežilo pouze 583. V českých zemích přežila nacistický teror asi jen desetina Romů. Plných 90 % naší předválečné romské populace bylo vyvražďeno.

➤ *Vymyslete pro tento text název/titulek a zapište ho na linku nad textem.*

➤ *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Genocidium

Učitelská verze

Příběh 7

Titulek: _____

Trojici Vietnamců přepadla dvojice mladíků. Po slovních útocích na ně začali házet kamení a každý pak začal pronásledovat jednoho z utíkajících Vietnamců. První mladík jednoho z nich dostihl, udeřil jej do obličeje a po pádu na zem ho bil do hlavy. Druhý mladík pak na jeho popud prohledal jeho kapsy a odcizil mu 2000 korun. První poté cizince znovu srazil k zemi, kopl ho do hlavy a nakonec mu na hlavu také skočil. Napadený utrpěl těžká poranění. Druhého z Vietnamců dostihl nezletilý, vážně zraněného ho poté našel u přechodu pro chodce řidič projíždějícího kamionu. Třetímu se podařilo ukrýt.

První mladík se již dříve zpovídal z toho, že ve stejném roce napadl další lidi. Navíc měl před diskotékou použít nacistický pozdrav.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a запиšte ho na linku nad textem.*
- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Prvnímu z mladíků soud uložil trest za pokus o těžké ublížení na zdraví, výtržnictví, pokus loupeže a projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka. Druhý mladík je obviněn z loupeže.

- ne každý útok na „jinou rasu“ je shledán jako rasově motivovaný

Příběh 8

Titulek: _____

Neznámý střelec dnes před židovskou školou v Toulouse na jihozápadě Francie zabil tři děti a jednoho dospělého. Útok, který prezident označil za „národní tragédii“, se odehrál před školou kolem osmé hodiny ráno, krátce před začátkem vyučování.

Pachatel přitom použil stejnou zbraň a stejný skútr jako při útocích v posledních osmi dnech na francouzské výsadkáře.

Při střelbě zemřel třicetiletý učitel, jeho dvě děti ve věku tři a šest let a desetiletá dcera ředitele školy, který podle svědků byl u smrti své dcery. Těžce zraněn byl sedmnáctiletý mladík.

Agentura AFP cituje zdroje vyšetřování, podle nichž se vyšetřovatelé zaměřují na možnosti, že pachatel buď patří k muslimským extremistům, nebo ke krajní pravici.

Prezident dále nařídil, aby žáci všech francouzských škol v úterý v 11:00 uctili oběti minutou ticha. „Barbarství, surovost a krutost nemohou zvítězit. Nenávist nesmí zvítězit. Národ je mnohem silnější,“ řekl prezident v emotivním projevu po svém příjezdu do místa tragédie.

- *Vymyslete pro tento text název/titulek a запиšte ho na linku nad textem.*
- *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Asi opět rasově motivovaná vražda.

Učitelská verze

Příběh 9

Titulek: _____

Italský fotbal řeší rasistický skandál. Týká se fanoušků, kteří v neděli uráželi útočníka jednoho z týmů. Padaly nadávky a část publika napodobovala opičí skřeky či nad hlavou mávala nafukovacími banány.

„Rasismus nemůžu vystát, něco takového přece nemůžeme tolerovat. Jestli se něco stane, klidně odejdu ze hřiště a odjedu domů. A kdyby po mně někdo hodil banán, tak skončím ve vězení, protože bych toho člověka zabil.“ To jsou fotbalistova slova z června minulého roku, kdy v dresu Itálie bojoval na mistrovství Evropy. Teď si na ně vzpomněli fanoušci.

Mladého reprezentanta, který dřív působil i v jejich klubu, „přivítali“ podle italských médií nafukovacími banány nad hlavou. A přidali opičí skřeky či peprné nadávky.

Fotbalistova reakce? Jen dal prst před pusou na znamení, že by diváci měli být zticha. Nic víc. Šikovný útočník se vprovokovat nenechal a soustředil se na svůj výkon.

Pravděpodobně by jednání nemělo intenzitu trestného činu, zřejmě by šlo uvažovat o některém z přestupků (z. č. 251/2016 Sb.)

§ 5 Přestupky proti veřejnému pořádku

(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že...e) vzbudí veřejné pohoršení

§ 7 Přestupky proti občanskému soužití

(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že...a) jinému ublíží na cti tím, že ho zesměšní nebo ho jiným způsobem hrubě urazí.

Příběh 10

Titulek: _____

Kroměřížský soud potrestal pět Romů, kteří podle obžaloby „vymlátili“ hospodu. Opilí muži ve věku od 20 do 56 let vtrhli do podniku a vyvolali rvačku. Na skupinku asi dvaceti lidí křičeli: „Vy ku... bílé, my vás podřezeme!“ Jeden z hostů skončil se zlomeným žebrem a nosem, další neviděl na oko.

„Dvěma mužům se podařilo prokázat rasově motivovaný útok. Skupině hostů vyhrožovali usmrcením pro jejich skutečnou rasu,“ podotkl státní zástupce.

Romové, v minulosti už několikrát soudně trestaní, přišli do hospody po oslavě narozenin. Opilí bezdůvodně napadli hosty a rozbíjeli zařízení podniku. Řádění trvalo patnáct minut.

Obžalovaní většinou nechtěli vypovídat a popřeli, že by křičeli rasistické výroky. Uvedli, že byli opilí a že si rvačku kvůli tomu nepamatují.

➤ *1-3 slovy pojmenujte čin, ke kterému v textu došlo. Napište ho výrazně a velkými písmeny.*

Těžké ublížení na zdraví ve stádiu pokusu, výtržnictví, ublížení na zdraví, poškozování cizí věci a násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci.

5.4. Výňatky ze zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

§ 352

Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci

(1) ...

(2) Kdo užije násilí proti skupině obyvatelů nebo jednotlivci nebo jim vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

§ 355

Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob

(1) Kdo veřejně hanobí

a) některý národ, jeho jazyk, některou rasu nebo etnickou skupinu, nebo

b) skupinu osob pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

...

§ 356

Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod

(1) Kdo veřejně podněcuje k nenávisti k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo k omezování práv a svobod jejich příslušníků, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

...

§ 400

Genocidium

(1) Kdo v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou, třídní nebo jinou podobnou skupinu lidí

a) uvede příslušníky takové skupiny do takových životních podmínek, které mají

přivodit jejich úplné nebo částečné fyzické zničení,

b) provede opatření směřující k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí,

c) násilně převádí děti z jedné takové skupiny do druhé, nebo

d) způsobí příslušníkovi takové skupiny těžkou újmu na zdraví nebo smrt,

bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let nebo výjimečným trestem.

...

§ 401

Útok proti lidskosti

(1) Kdo se v rámci rozsáhlého nebo systematického útoku zaměřeného proti civilnímu obyvatelstvu dopustí..

e) perzekuce skupiny obyvatelstva na politickém, rasovém, národnostním, etnickém, kulturním nebo náboženském základě, z důvodu pohlaví nebo z jiného podobného důvodu,

...

§ 402

Apartheid a diskriminace skupiny lidí

(1) Kdo uplatňuje apartheid nebo rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou nebo třídní segregaci nebo jinou podobnou diskriminaci skupiny lidí, bude potrestán odnětím svobody na pět až dvanáct let.

...

§ 403

Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka

(1) Kdo založí, podporuje nebo propaguje hnutí, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod člověka, nebo hlásá rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

...

§ 404

Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka

Kdo veřejně projevuje sympatie k hnutí uvedenému v § 403 odst. 1, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

§ 405

Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia

Kdo veřejně popírá, zpochybňuje, schvaluje nebo se snaží ospravedlnit nacistické, komunistické nebo jiné genocidium nebo nacistické, komunistické nebo jiné zločiny proti lidskosti nebo válečné zločiny nebo zločiny proti míru, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

§ 413

Perzekuce obyvatelstva

(1) Kdo za války nebo jiného ozbrojeného konfliktu uplatňuje apartheid nebo páchá jiné nelidské činy vyplývající z rasové, etnické, národnostní, náboženské, třídní nebo jiné podobné diskriminace nebo terorizuje civilní obyvatelstvo násilím nebo hrozbou jeho užití, bude potrestán odnětím svobody na pět až patnáct let.

6. Střet základních práv

6.1. Zadání případu

Ukradené kolo

Pan Jaromír Kovář vlastní obchod s elektrickými koly. V obchodě má nainstalovanou kameru, která snímá vystavené zboží. Jednoho dne pan Kovář zjistil při příchodu do práce, že mu bylo ukradeno jedno z kol. Naštěstí kamera nainstalovaná v prodejně zachytila pachatele, jak kolo odcizuje. Pachatel neměl kapuci ani čepici a z kamerového záznamu byl poměrně dobře zřetelný jeho obličej.

Pan Kovář kontaktoval Policii ČR a ohlásil krádež kola. Policejní hlídce, která přijela sepsat záznam, sdělil, že má v obchodě nainstalovanou kameru, jež zloděje nahrála, a policistům poskytl kamerový záznam. Policisté si vše zapsali, pořídili fotografie místa činu, vzali si kamerový záznam, kontakt na pana Kováře a odjeli.

Po příchodu domů nahrál pan Kovář na facebookovou stránku svého obchodu snímek z kamerového záznamu, na kterém byl patrný obličej pachatele. V komentáři ke snímku popsal pan Kovář incident, který se mu přihodil, a připojil dotaz, zda je někdo schopen osobu na snímku identifikovat, a žádost o sdílení příspěvku. Příspěvek byl sdílen stovkami lidí, a nakonec se panu Kováři ozval neznámý člověk, že osobu poznal, a sdělil panu Kováři jméno a příjmení dotyčného. Tyto informace předal pan Kovář policii, která na jejich základě pachatele dopadla.

Podrobně si přečtete zadání případu a identifikujte, jaká základní práva jsou v něm dotčena.

6.2. Dotčená základní práva

Právo na soukromí

čl. 7 odst. 1 LZPS: *Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.*

Právo vlastnit majetek

čl. 11 odst. 1 LZPS: *Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje.*

6.3. Výtah ze zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

§ 3 Působnost zákona

(1) Tento zákon se vztahuje na osobní údaje, které zpracovávají státní orgány, orgány územní samosprávy, jiné orgány veřejné moci, jakož i fyzické a právnické osoby.

(6) Ustanovení § 5 odst. 1 a (...) se nepoužijí pro zpracování osobních údajů nezbytných pro plnění povinností správce stanovených zvláštními zákony pro zajištění (...)

c) veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti,
d) předcházení, vyhledávání, odhalování trestné činnosti a stíhání trestných činů (...)

§ 4 Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

a) osobním údajem jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu, (...)

d) subjektem údajů fyzická osoba, k níž se osobní údaje vztahují,

e) zpracováním osobních údajů jakákoliv operace nebo soustava operací, které správce nebo zpracovatel systematicky provádějí s osobními údaji, a to automatizovaně nebo jinými prostředky. Zpracováním osobních údajů se rozumí zejména shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, úprava nebo pozměňování, vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace,

f) shromažďováním osobních údajů systematický postup nebo soubor postupů, jehož cílem je získání osobních údajů za účelem jejich dalšího uložení na nosič informací pro jejich okamžité nebo pozdější zpracování,

g) uchováváním osobních údajů udržování údajů v takové podobě, která je umožňuje dále zpracovávat, (...)

j) správcem každý subjekt, který určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů, provádí zpracování a odpovídá za něj. Zpracováním osobních údajů může správce zmocnit nebo pověřit zpracovatele, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak, (...)

l) zveřejněným osobním údajem osobní údaj zpřístupněný zejména hromadnými sdělovacími prostředky, jiným veřejným sdělením nebo jako součást veřejného seznamu, (...)

§ 5 Povinnosti správce

(1) Správce je povinen (...)

d) shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanového účelu, (...)

f) zpracovávat osobní údaje pouze v souladu s účelem, k němuž byly shromážděny. (...)

(2) Správce může zpracovávat osobní údaje pouze se souhlasem subjektu údajů. Bez tohoto souhlasu je může zpracovávat, (...)

e) pokud je to nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby; takové zpracování osobních údajů však nesmí být v rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života (...)

6.4. Poznámky pro učitele

Odlišnosti zadaného případu od případu *ekola*.

Zadaný případ je zjednodušený. V případě *ekola* byl majitel obchodu uznán vinným ze dvou různých přestupků – kromě nedovoleného zpracování osobních údajů podezřelého z krádeže vyvěšením snímku na Facebook, ještě z neregistrace kamerového systému (kamera byla tedy v obchodě nelegálně). Pro hlavní argumentaci to však není podstatné, pro soudy i Úřad byl tento přestupek jasný a neproblematický.

Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku nevycházel výslovně z testu proporcionality, neboť uvedl, že zákon je jasný a záznam z kamery nebylo možné uveřejnit na Facebooku způsobem, jakým to udělal majitel obchodu. I v argumentaci NSS a následně Ústavního soudu je však patrné poměrování základních práv, tj. test proporcionality. Zároveň i z toho, že Úřad měl potřebu po skončení celého případu uveřejnit tiskovou zprávu, ve které vysvětlil, že nyní by věc posoudil opačně, svědčí o tom, že bylo nutné práva poměřovat a výsledek jejich konfliktu není jednoznačný.

Test proporcionality

Testů proporcionality je více variant, uvedený případ je nejobecnější. Jednotlivá kritéria se zároveň mohou při poměrování základních práv překrývat.

U poměrování základních práv je nejdůležitější třetí krok testu, o kterém se někdy hovoří jako o proporcionalitě v užším smyslu. V něm se posuzuje, jak významná obě práva jsou obecně i v konkrétním případě. První dva kroky jsou typičtější pro případy, kdy nepoměřujeme dvě základní práva, ale zkoumáme, jestli je omezení jednoho základního práva např. novou zákonnou povinností ústavně akceptovatelné nebo ne.

- př. nový zákon vyžaduje, aby každý občan nosil na sobě kameru, která by sledovala všechno jeho pohyb. Důvodem nového zákona je snaha o snížení kriminality – pokud zaznamenán každý pohyb všech lidí v ČR, nebude možné páchat kriminalitu; argumentace Ústavního soudu by pak mohla vypadat takto: povinnost jistě umožňuje dosáhnout stanoveného cíle (krok 1), ale snížení kriminality lze dosáhnout i jiným méně invazivním způsobem (krok 2) a navíc je zde flagrantně zasaženo do soukromí lidí, což nemůže odůvodnit pouhá snaha o snížení kriminality (krok 3).

Základní argumenty pro a proti zveřejnění záznamu na Facebooku

Pro:

- Podle § 3 odst. 6 písm. d) ZOOÚ mohl majitel obchodu záznam zveřejnit, neboť tím odhaloval pachatele trestného činu.
- Policie je pomalá a pachatele by určitě nenašla.
- Díky tomu, že to zveřejnil, se nakonec povedlo pachatele dopadnout.
- Zloděj nemá právo na ochranu soukromí, když se rozhodl krást.
- Vstupem do obchodu, kde je kamera, dávám souhlas s tím, že záznam z kamery bude použit, pokud tam něco provedu.

Proti:

- K odhalování a stíhání trestné činnosti slouží policie; není možné brát spravedlnost do vlastních rukou.

- Majitel obchodu zveřejnil záznam ten samý den – nedal policii pořádně ani možnost pachatele dopadnout a hned se do toho pustil sám.
- I zloděj má základní lidská práva.
- Facebook je soukromá společnost a nahráním fotky na Facebook vznikají této společnosti práva k fotce; majitel obchodu tedy bez souhlasu třetí osoby (zloděje) předal práva na jeho fotku Facebooku.
- Umístěním na Internet hrozí, že fotografie zde bude žít svým životem již napořád. I poté, co si zloděj odpyká svůj „oficiální“ trest od státu, bude zde nadále existovat potrestání v podobě fotografie na Internetu, která jej bude označovat za zloděje – nebude moct začít s čistým štítem

Relevantní části ze soudních rozhodnutí

Rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 11A77/2012-38 – str. 9, druhý odstavec (*Žalovaný zastává názor...*), třetí odstavec a první odstavec na str. 10

Rozsudek NSS č.j. 3 As 118/2015 - 34 – str. 7, poslední odstavec (*V projednávané věci není sporu...*) a následující tři odstavce na str. 8

Usnesení ÚS III. ÚS 3565/16 – odst. 15 (str. 5) až 19

6.5. Možná kritéria poměrování základních práv

Vyberte ta z kritérií, která se uplatní:

1. **Pořadí základního práva v katalogu Listiny základních práv a svobod** – tj. zkoumáme, které právo je upraveno v Listině dřívě; to je vždy silnější (např. právo na zachování lidské důstojnosti je upraveno v čl. 10 LZPS, má tedy přednost před svobodou projevu, která je upravena v čl. 17 LZPS)
2. **Vhodnost omezení základního práva** – tj. zkoumáme, zda zásah do základního práva umožňuje dosáhnout stanoveného cíle (např. zda veřejné vystoupení, ve kterém vás někdo pomlouvá, může dosáhnout zamýšleného cíle – veřejně projevit názor na vás)
3. **Veřejnost/soukromost projevu základního práva** – tj. zkoumáme, jak jsou práva v kolizi projevována; přednost má to právo, které je projevováno veřejně před tím, které je projevováno vnitřně nebo soukromě (např. svoboda projevu uplatňovaná veřejně má přednost před právem na zachování důstojnosti, neboť důstojnost je pouze vnitřní pocit a není projevována navenek)
4. **Podrobnost zákonné úpravy** – tj. zkoumáme, zda jsou základní práva upravena i samostatným zákonem, nebo jsou pouze v Listině; pokud má právo i vlastní zákon, tak je automaticky silnější a má přednost.
5. **Potřebnost zásahu do základního práva** – tj. ptáme se, zda by zamýšleného cíle nebylo možné dosáhnout jiným způsobem, který by do druhého základního práva nezasahoval (např. zda by názor na vás nemohla osoba využívající svou svobodu projevu formulovat tak, aby do vašeho základního práva nezasáhla)
6. **Přiměřenost zásahu do základního práva** – tj. zkoumáme, jak razantně je do základního práva zvoleným prostředkem zasázeno, a zjišťujeme, zda je takový zásah přiměřený (např. zvolený prostředek je pomlouvačné a lživé veřejné vystoupení, tedy cílený zásah do důstojnosti a dobré pověsti jiné osoby; takový prostředek není přiměřený)

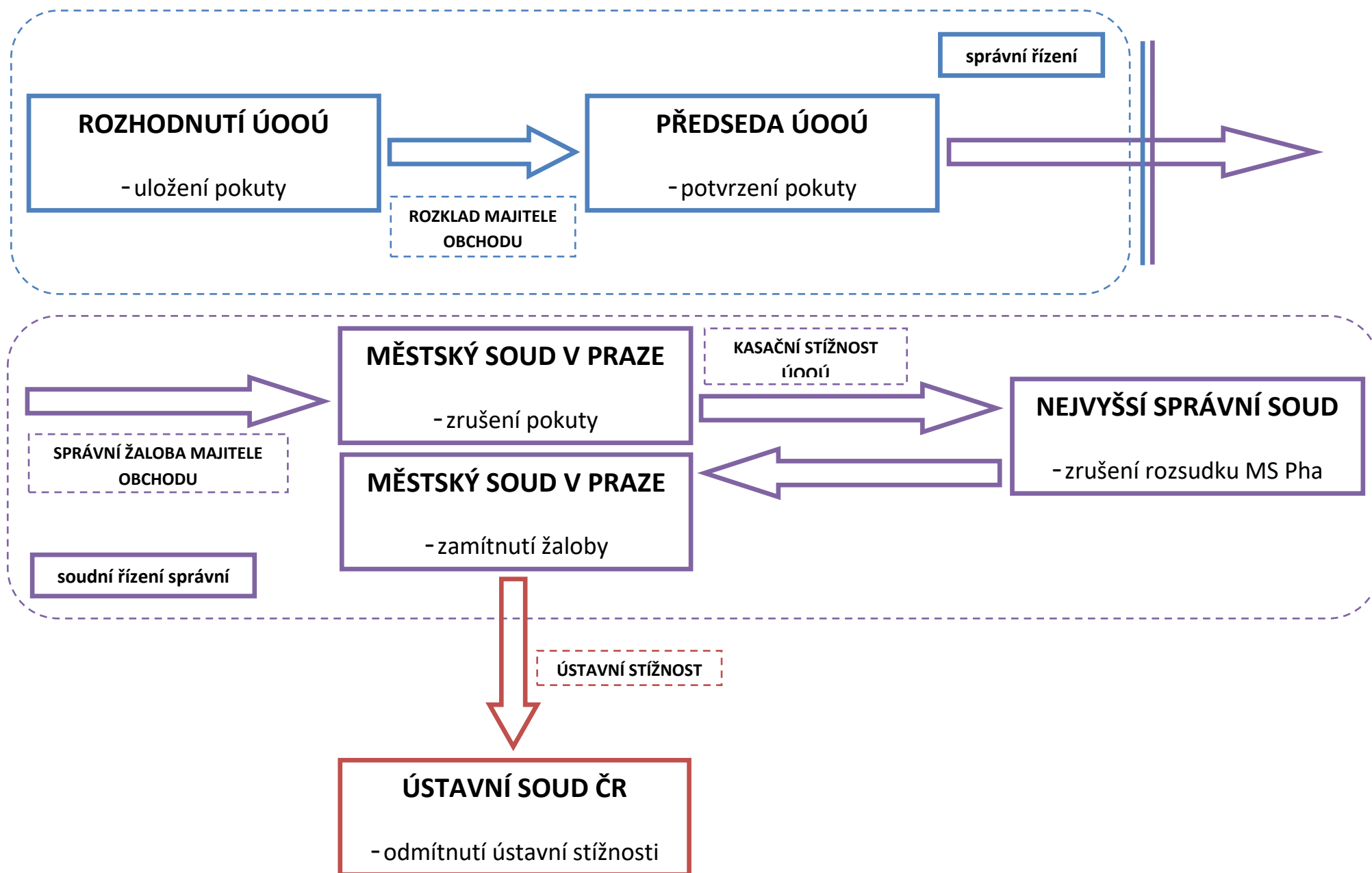
Správné řešení:

Kritéria testu proporcionality jsou 2, 5 a 6 (viz výše test proporcionality)

Ostatní kritéria nejsou relevantní z následujících důvodů:

- pořadí základních práv v LZPS – tuto možnost mohou studenti poměrně často volit; jakkoliv pořadí práv může být podpůrným argumentem (práva a svobody jsou seřazena do bloků plus minus podle toho, jak historicky vznikala – tzv. generace LP: v Hlavě druhé jsou v oddílu prvním základní lidská práva a svobody a v oddílu druhém později vzniklá politická práva; v Hlavě třetí jsou práva národnostních a etnických menšin a v Hlavě čtvrté nejpozději vzniklá práva hospodářská, sociální a kulturní; Hlava pátá pak upravuje právo na soudní a jinou ochranu, a to spíše z důvodu rozsáhlosti práv spadajících do této kategorie než kvůli významu); závěr o různém pořadí však rozhodně neznamená, že právu dřívějšímu je **vždy** dána přednost (to by jinak celý test proporcionality ztrácel smysl), různá práva mohou být v různých situacích různě silná (a k jejich poměrování v konkrétních individuálních případech test proporcionality právě slouží); opačný přístup by znamenal, že například právo na zachování lidské důstojnosti, osobní cti a dobré pověsti (čl. 10 LZPS) by mělo vždy přednost před svobodou projevu (čl. 17 LZPS), což by vedlo v extrému např. k nemožnosti veřejně kritizovat politiky (i Ústavní soud judikoval, že tato práva jsou si v zásadě rovna – nález ze dne 10. prosince 1997, sp. zn. II. ÚS 357/96)
- veřejnost/soukromost projevu základního práva – některá práva jsou typická veřejným projevem (svoboda projevu, shromažďovací právo, právo na stávkou), některá jsou naopak spíše záležitostí osobní (právo na zachování lidské důstojnosti, právo rozhodovat o své národnosti, svoboda myšlení, svědomí a náboženství); na základě tohoto charakteru nelze usuzovat na to, které právo má přednost.
- podrobnost zákonné úpravy – některá práva vyžadují podrobnější úpravu v zákoně (právo na stávkou), nicméně skutečnost, že je právo upravené v podrobnostech zákonem, z něj automaticky nečiní právo silnější; opačný závěr by umožňoval zákonodárci poměrně jednoduše možnost rozhodovat o tom, které právo bude zrovna silnější (tím, že jej upraví zákonem tu podrobněji, tu méně podrobněji).

6.6. Schéma případu

6.7. Tisková zpráva

ÚOOÚ by pokutu v případě ekolo.cz znovu neudělil

3. 10. 2017 - Úřad pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ) reaguje následujícím vyjádřením na zprávy v médiích v souvislosti s rozhodnutím Ústavního soudu v ukončeném případě ekolo.cz.

Za současného vedení Úřadu by k uložení pokuty společnosti ekolo.cz nedošlo. Jeho předsedkyně Ivana Janů je přesvědčena, že žádná interpretace jakéhokoli zákona nemůže být odtržena od vnímání spravedlnosti ve společnosti.

„Je třeba ctít také zásadu, že se každý může přiměřeným způsobem domoci svého práva, pokud bylo zasazeno do jeho zákonem chráněných zájmů. Důležité přitom je, aby to bylo přiměřeně a za podmínky, že je jasné, že zásah veřejné moci nepřijde včas. A to byl právě tento případ,“ vysvětlila předsedkyně Ivana Janů.

Zároveň je důležité připomenout, že posledním aktivním krokem Úřadu v této kauze bylo podání kasační stížnosti 1. června 2015 k Nejvyššímu správnímu soudu, což se stalo tři měsíce před nástupem předsedkyně Ivany Janů do čela instituce.

„Doufala jsem, že v rámci řízení před Ústavním soudem bude vzata v úvahu specifická okolnost případu ekolo.cz a že bude zvážen i praktický dopad rozhodnutí soudu,“ prohlásila předsedkyně Úřadu.

Současně upozorňuje na zavádějící tvrzení týkající se případu, která se objevila v médiích a která nejsou založena na úplném výkladu platného práva. Argument, že k pořízování, resp. zveřejnění záznamu byl údajně nutný souhlas osoby podezřelé z krádeže, není správný. V této věci totiž není pro konání okradeného nutný souhlas nahrávané osoby. Pro posouzení případu je důležitá skutečnost, že jednal v zájmu ochrany osob či majetku, na což pamatuje zákon o ochraně osobních údajů.

Úřad chce veřejnost ujistit, že v jeho rozhodovací praxi dochází k postupnému vývoji (viz Stanovisko č. 1/2016 - Umístění kamerových systémů v bytových domech). Takovéto změny však nemohou mít charakter jednorázové, rychlé kampaně, ale musí se naopak jednat o promyšlený proces, který je založen vždy na důkladném posuzování každé individuální kauzy tak, aby byla respektována zásada proporcionality při výkladu zákona o ochraně osobních údajů a ochrana práv a právem chráněných zájmů při zpracování osobních údajů správcem či dalšími osobami.

Vytvořeno / změněno: 3.10.2017 / 3.10.2017

zdroj: <https://www.uouu.cz/uouu-by-pokutu-v-nbsp-pripadu-ekolo-cz-znovu-neudelil/d-27149>

7. Diskriminace?

7.1. Příklady

Došlo v daných případech k diskriminaci?

Případ č. 1:

V kavárně ve středu města jsou na všech volných stolcích umístěny cedulky „Rezervace“. Když do kavárny přijde romský pár, servírka mu sdělí, že všechny stoly jsou rezervovány. Poté, co kavárnu opustí, přichází dvě kamarádky neromského původu a servírka jim sděluje, že si mohou sednout ke kterémukoliv z volných stolků.

Případ č. 2:

Alena se uchází o práci v továrně, je ale odmítnuta s tím, že součástí dané pozice je i práce s vysokozdvíhacím vozíkem a to není práce pro ženy vhodná.

Případ č. 3:

Provozovatel hotelu „Hvězda“ pan Novák rozhořčeně reagoval na události, které se odehrály na Krymu v roce 2014, a rozhodl, že v hotelu nebude možné ubytovávat občany Ruské federace. Služby hotelu mohly nadále využívat pouze ti občané Ruské federace, kteří podepsali prohlášení, ve kterém vyjádřili svůj nesouhlas s okupací Krymu.

Případ č. 4:

Kristýna ráda chodí na schůzky s chlapci. Výlučně si však vybírá ty chlapce, kteří jsou české národnosti.

Případ č. 5:

Karel dojíždí do 60 minut vzdáleného města za prací vlakem. Když se jeden den vrací z práce domů, jediné volné místo je v kupé, které je označeno jako „Dámské kupé“. Sedí v něm 4 ženy, Karel se rozhodne si přisednout. Následně je průvodčím na základě podnětu jedné z dam z kupé vykázan a zbytek cesty musí stát na chodbě.

Případ č. 6:

Zaměstnankyně neziskové organizace dostala řadu podnětů na jednání realitních kanceláří zprostředkovávajících pronájem bytů s tím, že zájemci o byty romského původu jsou automaticky odmítáni. Provedli proto tzv. situační testing, kdy zaměstnankyně neziskové kanceláře zavolala na jeden z daných inzerátů a představila se jako zájemkyně romského původu. Makléřka jí po telefonu sdělila, že majitelé bytu si nepřejí byt pronajímat Romům, z toho důvodu pro ní inzerát není aktuální.

7.2. Vybraná ustanovení antidiskriminačního zákona
Zákon č. 198/2009 Sb., zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

§ 2

(1) Pro účely tohoto zákona se právem na rovné zacházení rozumí právo nebýt diskriminován z důvodů, které stanoví tento zákon nebo přímo použitelný předpis Evropské unie v oblasti volného pohybu pracovníků.

(2) Diskriminace je **přímá** a **nepřímá**. Za diskriminaci se považuje i obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci.

(3) **Přímou diskriminací** se rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou **zachází méně příznivě**, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to **z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru**, a dále v právních vztazích, ve kterých se uplatní přímo použitelný předpis Evropské unie z oblasti volného pohybu pracovníků, i z důvodu státní příslušnosti.

(4) Za diskriminaci z důvodu pohlaví se považuje i diskriminace z důvodu těhotenství, mateřství nebo otcovství a z důvodu pohlavní identifikace.

(5) Diskriminací je také jednání, kdy je s osobou zacházeno méně příznivě na základě domnělého důvodu podle odstavce 3.

§ 3

(1) **Nepřímou diskriminací** se rozumí takové jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je z některého z důvodů uvedených v § 2 odst. 3 osoba znevýhodněna oproti ostatním. Nepřímou diskriminací není, pokud toto ustanovení, kritérium nebo praxe je objektivně

odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.

(2) Nepřímou diskriminací z důvodu zdravotního postižení se rozumí také odmítnutí nebo opomenutí přijmout přiměřená opatření, aby měla osoba se zdravotním postižením přístup k určitému zaměstnání, k výkonu pracovní činnosti nebo funkčnímu nebo jinému postupu v zaměstnání, aby mohla využít pracovního poradenství, nebo se zúčastnit jiného odborného vzdělávání, nebo aby mohla využít služeb určených veřejnosti, ledaže by takové opatření představovalo nepřiměřené zatížení.

§ 10

(1) Dojde-li k porušení práv a povinností vyplývajících z práva na rovné zacházení nebo k diskriminaci, má ten, kdo byl tímto jednáním dotčen, **právo se u soudu zejména domáhat**, aby bylo **upuštěno** od diskriminace, aby byly **odstraněny následky** diskriminačního zásahu a aby mu bylo dáno **přiměřené zadostiučnění**.

(2) Pokud by se nejevilo postačujícím zjednání nápravy podle odstavce 1, zejména proto, že byla v důsledku diskriminace ve značné míře snížena dobrá pověst nebo důstojnost osoby nebo její vážnost ve společnosti, má též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.

(3) Výši náhrady podle odstavce 2 určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.

8. Azylové právo – status uprchlíka

8.1. Úvodní výroky – zadání:

Rozhodněte, zda jsou dané výroky pravdivé, nebo nepravdivé.

Zadání:

1. Uprchlík a migrant je stejný pojem.
2. Stát má na základě mezinárodního práva povinnost přijmout každého migranta.
3. Přijatý uprchlík u nás může zůstat napořád.
4. Uprchlík může dostat azyl i kvůli tíživé finanční situaci ve své domovské zemi.
5. Přijatý uprchlík má podobná práva jako státní občan.
6. O přijímání či nepřijímání uprchlíků rozhoduje Evropská unie.

8.2. Úvodní výroky - správné řešení:

1. Uprchlík a migrant je stejný pojem.
  - *Nepravda - uprchlík je osoba, která prchá ze země z důvodu pronásledování; migrant je osoba, která odchází ze země z jakéhokoli důvodu.*
2. Stát má na základě mezinárodního práva povinnost přijmout každého migranta.
  - *Nepravda - stát má povinnost poskytnout mezinárodní ochranu jen těm osobám, u kterých se prokáže, že prchají ze země kvůli pronásledování.*
3. Přijatý uprchlík u nás může zůstat napořád.
  - *Nepravda - poskytnutí mezinárodní ochrany je dočasné (trvá jen do doby, kdy skončí pronásledování).*
4. Uprchlík může dostat azyl i kvůli tíživé finanční situaci ve své domovské zemi.
  - *Nepravda - uprchlík může dostat mezinárodní ochranu, jen pokud má odůvodněný strach z pronásledování.*
5. Přijatý uprchlík má podobná práva jako státní občan.
  - *Pravda - azylant má přístup ke zdravotní péči, vzdělání jako běžný státní občan; azylant ale nemůže volit.*
6. O přijímání či nepřijímání uprchlíků rozhoduje Evropská unie.
  - *Nepravda - o přijímání uprchlíků rozhoduje stát, konkrétně Ministerstvo vnitra.*

8.3. Pracovní list pro studenty

Vybraná ustanovení

Článek 2 kvalifikační směrnice EU 2011/95/EU

Definice

Pro účely této směrnice se rozumí:

(...)

- a) „**mezinárodní ochranou**“ postavení uprchlíka nebo status doplňkové ochrany ve smyslu písmen c) a d);
- b) „**uprchlíkem**“ státní příslušník třetí země, který se v důsledku **oprávněných obav** před **pronásledováním z důvodů rasových, náboženských** nebo **národnostních** nebo z důvodů příslušnosti k určitým **společenským vrstvám** nebo i zastávání určitých **politických názorů** nachází mimo zemi své státní příslušnosti a je **neschopen přijmout**, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám **odmítá ochranu** dotyčné země, nebo osoba bez státní příslušnosti, která se ze stejných shora uvedených důvodů nachází mimo zemi svého dosavadního pobytu, která vzhledem ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit a na kterou se nevztahuje článek 12;
- c) „**postavením uprchlíka**“ uznání státního příslušníka třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti členským státem za uprchlíka;
- d) „**statusem doplňkové ochrany**“ uznání státního příslušníka třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti členským státem za osobu, která má nárok na doplňkovou ochranu;

Z článku 9: Za **pronásledování** mohou být mimo jiné považována tato jednání:

- a) použití fyzického nebo psychického násilí, včetně sexuálního násilí;
- b) právní, správní, policejní nebo soudní opatření, která jsou sama o sobě diskriminační nebo jsou prováděna diskriminačním způsobem;
- c) nepřiměřené nebo diskriminační trestní stíhání nebo trestání;
- d) **odepření soudní ochrany**, které vede k nepřiměřenému nebo diskriminačnímu trestu;

Článek 15 kvalifikační směrnice EU 2011/95/EU

Podmínky pro získání nároku na doplňkovou ochranu

Vážná újma

Vážnou újmu se rozumí:

- a) uložení nebo vykonání trestu smrti nebo
- b) mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trest vůči žadateli v zemi původu nebo
- c) vážné a individuální ohrožení života nebo nedotknutelnosti civilisty v důsledku svévolného násilí během mezinárodního nebo vnitrostátního ozbrojeného konfliktu.

Článek 11 kvalifikační směrnice EU 2011/95/EU

Ukončení

1. Státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti pozbývají postavení uprchlíka, jestliže:
  - a) se dobrovolně znovu postavili pod ochranu země své státní příslušnosti nebo
  - b) potom, co ztratili státní příslušnost, znovu ji dobrovolně nabyli nebo
  - c) nabyli novou státní příslušnost a nacházejí se pod ochranou země své nové státní příslušnosti nebo
  - d) dobrovolně se znovu usadili v zemi, kterou opustili nebo do které se nevrátili z obav před pronásledováním, nebo L 337/16 Ú CS Úřední věstník Evropské unie 20.12.2011
  - e) nemohou dále odmítat ochranu země své státní příslušnosti, poněvadž okolnosti, pro které byli uznáni uprchlíkem, tam přestaly existovat, nebo
  - f) jsou-li osobami bez státní příslušnosti, jsou schopni vrátit se do země svého bývalého pobytu, **poněvadž okolnosti, pro které byli uznáni uprchlíkem, tam přestaly existovat.**
2. Při hodnocení podle odst. 1 písm. e) a f) přihlížejí členské státy k tomu, zda má změna okolností natolik významnou a trvalou povahu, že obavy uprchlíka z pronásledování již nelze považovat za odůvodněné.

Článek 12 kvalifikační směrnice EU 2011/95/EU

Vyloučení

1. Státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti jsou vyloučeni z postavení uprchlíka, existují-li závažné důvody se domnívat, že:
  - a) se dopustili zločinu proti míru, válečného zločinu nebo zločinu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto zločinech;
  - b) se dopustili vážného nepolitického zločinu mimo zemi svého azylu dříve, než byli uznáni uprchlíkem, tj. před vydáním povolení k pobytu na základě přiznání postavení uprchlíka. Za vážné nepolitické zločiny lze považovat zvláště kruté činy, přestože byly údajně spáchány s politickým cílem;
2. Odstavec 1 se vztahuje též na osoby, které podněcují k páčání zločinů v něm uvedených nebo se na jejich páčání jinak účastní.

Mohou osoby v následujících příbězích získat dle práva statut uprchlíka, případně doplňkovou ochranu?

1. Amir žil klidný život, měl běžnou práci a s nikým neměl problémy. Jednoho dne přišel o střechu nad hlavou při bombardování svého rodného města, před válkou utekl ze země i s celou rodinou.
2. Ngembe byl během občanské války velitelem ozbrojených sil separatistů, jeho jednotky měly otřesnou pověst. Po prohrané válce se před pronásledováním ze strany nového diktátora uchýlil do bezpečné Evropy.
3. Vasil se na sociálních sítích otevřeně stavil proti vládě. Brzy se mu dostalo vyhrožování ze strany tajné policie. Ze strachu o svoje bezpečí utekl z domova.
4. Mongo si nemůže sehnat peníze ani práci, aby zajistil pro svoji rodinu. Jeho země zmítá ekonomická krize způsobená hyperinflací a jeho region postihl hladomor. Do Evropy odchází, aby zabezpečil svoje děti.
5. Petr se zúčastnil demonstrace proti vládnoucímu režimu. Demonstranti byli tvrdě rozehnáni a policie začala stíhat a hledat všechny, kteří se protestu účastnili. Petr tak ze strachu dočasně utekl do sousedící země. Samotnému se mu ale stýskalo, a proto se tajně stavoval doma, aby se viděl s rodinou. Nakonec se v sousední zemi rozhodl požádat o azyl.
6. Luo-ti začal praktikovat meditace a cvičení dle odnože náboženského učení. Při jednom sezení se souvěrci se dozvěděl, že několik jeho přátel bylo kvůli veřejnému projevu své víry zatčeno a odsouzeno k pobytu ve vězení. Ze země utekl ze strachu o svou svobodu.
7. Nnenne nesouhlasí s bolestivou tradicí ženské obřízky. Radši než aby nechala své dcery tento rituál podstoupit, tak s dětmi z rodné vesnice utekla do Evropy.
8. Ahmed se svému otci svěřil, že je homosexuál. Místo toho, aby jej otec přijal, jej nahlásil policii za trestný čin sodomie. Ahmed se před vězením uchýlil do Evropy.
9. Ransan se jednoho rána probudil do otřesné občanské války. Jeho prvním instinktem bylo utéct ze země, protože s konfliktem vládních sil a revolucionářů nechtěl mít nic společného. Z odpovědnosti ke své rodině vzal děti a ze země utekl.
10. Abrahám si přečetl ranní noviny. Zjistil, že vláda přijala nový zákon o čisté a ctihodné rase. Dočetl se, že lidé jeho etnika budou speciálně označeni a zařazeni do zvláštních čtvrtí jim určených. Abrahám dostal strach a raději s rodinou opustil zemi.

8.4. Řešení pro učitele:

Mohou osoby v následujících případech získat dle práva statut uprchlíka, případně doplňkovou ochranu?

1. Amir žil klidný život, měl běžnou práci a s nikým neměl problémy. Jednoho dne přišel o střechu nad hlavou při bombardování svého rodného města, před válkou utekl ze země i s celou rodinou.
  - **statut uprchlíka získat nemůže, není individuálně stíhán, může však získat doplňkovou ochranu dle čl. 15 písm. c)**
2. Ngembe byl během občanské války velitelem ozbrojených sil separatistů, jeho jednotky měly otřesnou pověst. Po prohrané válce se před pronásledováním ze nového diktátora uchýlil do bezpečné Evropy.
  - **statut uprchlíka, ani doplňkovou ochranu nezíská, protože se dopouštěl válečných zločinů dle čl. 12 odst. 1. písm. a)**
3. Vasil se na sociálních sítích otevřeně stavil proti vládě. Brzy se mu dostalo vyhrožování ze strany tajné policie. Ze strachu o svoje bezpečí utekl z domova.
  - **statut uprchlíka získá, splňuje kritéria čl. 2 písm. b) - zastávání určitých politických názorů**
4. Mongo si nemůže sehnat peníze ani práci, aby zajistil pro svoji rodinu. Jeho země zmítá ekonomická krize způsobená hyperinflací a jeho region postihl hladomor. Do Evropy odchází, aby zabezpečil svoje děti.
  - **statut uprchlíka, ani doplňkovou ochranu nezíská, nesplňuje kritérium pronásledování dle čl. 9, ani kritérium vážné újmy dle čl. 15**
5. Petr se zúčastnil demonstrace proti vládnoucímu režimu. Demonstranti byli tvrdě rozehnáni a policie začala stíhat a hledat všechny, kteří se protestu účastnili. Petr tak ze strachu dočasně utekl do sousedící země, kde požádal o azyl. Samotnému se mu ale stýskalo, a proto se tajně stavoval doma, aby se viděl s rodinou.
  - **statut uprchlíka získá, splňuje kritéria čl. 2 písm. b) - zastávání určitých politických názorů - následně ale statut ztratí, a to kvůli návratu do země pronásledování dle čl. 11 odst. 1 písm. d)**
6. Luo-ti začal praktikovat meditace a cvičení dle odnože náboženského učení. Při jednom sezení se souvěrci se dozvěděl, že několik jeho přátel bylo kvůli veřejnému projevu své víry zatčeno a odsouzeno k pobytu ve vězení. Ze země utekl ze strachu o svou svobodu.
  - **statut uprchlíka získá, splňuje kritéria čl. 2 písm. b) - náboženské důvody**
7. Nnenne nesouhlasí s bolestivou tradicí ženské obřizky. Radši než aby nechala své dcery tento rituál podstoupit, tak s dětmi z rodné vesnice utekla do Evropy.
  - **statut uprchlíka získá, splňuje kritéria čl. 2 písm. b) - příslušnost ke společenským vrstvám**
8. Ahmed se svému otci svěřil, že je homosexuál. Místo toho, aby jej otec přijal, jej nahlásil policii za trestný čin sodomie. Ahmed se před vězením uchýlil do Evropy.
  - **statut uprchlíka získá, splňuje kritéria čl. 2 písm. b) - příslušnost ke společenským vrstvám**
9. Rangsang se jednoho rána probudil do otřesné občanské války. Jeho prvním instinktem bylo utéct ze země, protože s konfliktem vládních sil a revolucionářů nechtěl mít nic společného. Z odpovědnosti ke své rodině vzal děti a ze země utekl.
  - **statut uprchlíka získat nemůže, není individuálně stíhán, může však získat doplňkovou ochranu dle čl. 15 písm. c)**
10. Abrahám si přečetl ranní noviny. Zjistil, že vláda přijala nový zákon o čisté a ctihodné rase. Dočetl se, že lidé jeho etnika budou speciálně označeni a zařazeni do zvláštních čtvrtí jim určených. Abrahám dostal strach a raději s rodinou opustil zemi.
  - **statut uprchlíka získá, splňuje kritéria čl. 2 písm. b) - náboženské a národnostní důvody**

9. Antisystémové politické strany

9.1. Zadání

Strana Národní spravedlnosti

Strana Národní spravedlnosti (dále jen „SNS“) je ultrapravicovou politickou stranou, která se hlásí k idejím národního socialismu. K odkazu německého národního socialismu Adolfa Hitlera se nikdy otevřeně nepřihlásila, ale vyjádřila podporu jiným evropským nacionalistickým hnutím. Ostře odmítá jakékoliv trestněprávní postihy za vyjadřování sympatií k hnutím potlačující lidská práva s tím, že se jedná o porušování svobody slova. SNS nezpochybňuje, že v historii existovala nacistická ideologie, jejíž stoupenci se dopouštěli zločinů, má ovšem za to, že údaje o počtu obětí jsou vykonstruované a přehnané. Navíc poukazuje na to, že „židovský problém“ reálně existoval, stejně jako v současnosti existuje „cikánský problém“. SNS má ve znaku barevnou trojkombinaci černá-bílá-červená, tzv. „barevný akord“. Jde o barvy vlajky a trikolory vilémovského císařství, které od roku 1933 jako říšské barvy užívala i NSDAP. Členové SNS se pravidelně účastní celoevropských sjezdů ultrapravicových a neonacistických hnutí.

V rámci svého programu požaduje SNS zavedení národnosti a etnicity jako povinného údaje v registru obyvatel a na všech oficiálních dokladech (občanský průkaz, řidičský průkaz, cestovní pas, rodný list). Pravdivost těchto údajů by byla úředně přezkoumatelná. Součástí politického programu SNS je dále snaha postavit homosexuální vztahy mimo zákon. Představitelé strany považují homosexualitu za bezbožnou deviaci a žádají její tvrdé trestání. Proto navrhuje novelu trestního zákoníku, kde by přibyla skutková podstata trestného činu sodomie. SNS je také proti potratům, tedy umělým přerušování těhotenství, a to bezpodmínečně. SNS ve svém programu uvádí, že lidský život je posvátný již od početí a jeho zničení se rovná vraždě. Dále se SNS vymezuje proti přijímání uprchlíků, jelikož představují hrozbu pro naše hodnoty a náš způsob života. Navíc lidé ze zemí Afriky a Blízkého východu jsou známí svojí násilností, a pokud bychom je přijali, znamenalo by to bezesporu nárůst kriminality. Členové SNS prosazují zavedení kontrol na hranicích a speciální policejní hlídky, jejichž jediným úkolem by bylo zadržet a rovnou deportovat ilegální migranty. SNS odmítá jakoukoliv formu přistěhovalectví. Navrhuje proto zrušit institut azylu, jelikož akorát škodí českým občanům. Navrhuje také novelu zákona, která by znemožnila cizincům přijímat jakoukoliv formu státní podpory (např. bezplatnou základní zdravotnickou péči). V poslední řadě SNS navrhuje postavit islám mimo zákon, jelikož se jedná o radikální a nebezpečné náboženství neslučitelné s našimi společenskými hodnotami.

SNS často pořádá své sjezdy a demonstrace v problematických lokalitách, zejména v oblastech, kde bydlí převážně Romové. Těchto akcí se účastní i přívrženci dalších neonacistických hnutí. Ve většině případů došlo po skončení mítinku strany k násilným nepokojům. V rámci pochodů skrze romská sídliště dochází k výtržnostem (pokřikování nadávek, zastrašování, házení dlažebních kostek do oken apod.), které doprovázejí hesla jako „Nic než národ!“ nebo „Chceme zpátky náš stát!“. Těchto incidentů se neúčastnili žádní vedoucí představitelé SNS, ale účastníci shromáždění. Členové SNS na takových shromážděních hlásají, že je třeba vzít spravedlnost do vlastních rukou a že se občané musí nepřizpůsobivým bránit sami, jelikož Policie ČR je v této oblasti nečinná. Za účelem ochrany slušných občanů vytvořila SNS „národní sbor“. Jedná se o skupinu členů SNS s vlastní organizační strukturou, která má dohlížet na pořádek v ulicích a nahrazovat činnost Policie ČR a městské policie.

V současnosti má SNS 350 zapsaných a aktivních členů. Kandidáti SNS se již dvakrát ucházeli o mandáty v Poslanecké sněmovně Parlamentu. Ani jednou nezískali více než 2% hlasů.

9.2. Popis aktivity

Cílem aktivity je přimět studenty zamyslet se a debatovat nad tím, jak daleko sahá svoboda slova a svoboda vyjádření politického přesvědčení v demokratickém právním státě. Aktivita upozorňuje studenty na problematiku střetávání různých základních práv mezi členy společnosti. Studenti jsou vedeni k tomu, aby se zamýšleli nad vyvažováním jednotlivých práv.

Podstatou aktivity je skupinová práce, vymýšlení argumentů, práce s právními předpisy a společná debata.

Ve skupinové práci (soud ve třech nebo moot court) by studenti měli vymyslet argumenty pro svá tvrzení. V druhé části by měli v rámci debaty všichni společně pojmenovávat konkrétní práva, která jsou na jedné či druhé straně ohrožována či potlačována (např. svoboda slova členů SNS, svoboda vyznání náboženských menšin, ochrana soukromí a rodinného života apod.).

Alternativní formy provedení

- Navrhovatelé – zástupci vlády, která požaduje zrušení Strany národní spravedlnosti
- Odpůrci – zástupci Strany národní spravedlnosti
- Právní předpisy
  - Listina základních práv a svobod
  - Ústava České republiky
  - Evropská úmluva o ochraně lidských práv (European Convention on Human Rights)
  - Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, zejm. § 4 a § 13 odst. 5 tohoto zákona
  - *Případně k procesu rozpouštění politických stran v ČR – zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, § 94 a násl.*

1. **soud ve třech** – celkem cca 45 minut

- a. studentům se zadá popis politické strany níže
- b. nejprve se rozdělí na tři skupiny – navrhovatelé (vláda), odpůrci (zástupci strany), soudci – cca 10 minut
  - i. každá skupinka podle jednotlivých rolí má za úkol společně vymýšlet různé argumenty na podporu svých tvrzení
  - ii. soudci mohou zvažovat argumenty pro a proti
- c. potom se studenti rozdělí do skupinek po třech – vždy jeden navrhovatel, jeden odpůrce, jeden soudce (pokud to nevychází, lepší je přidat soudce) – cca 15 minut (pokud studenti debatují, je možné limity o trochu prodloužit)
  - i. navrhovatel má 2 minuty na přednes svých argumentů
  - ii. odpůrce má taktéž 2 minuty
  - iii. 1 minuta replika navrhovatele
  - iv. 1 minuta duplika odpůrce
  - v. Soud má 3 minuty na otázky
- d. Debata v celé třídě – cca 15 minut
  - i. Jaké byly argumenty pro a proti
  - ii. Soudci postupně sdělí, jak rozhodli – proč? Co byl nejsilnější argument?

2. **zjednodušený moot court – 45–90 minut (podle počtu skupin a písemných podání)**

- a. studenti se rozdělí na dvě skupiny cca po třech – navrhovatelé a odpůrci
  - i. při větším počtu studentů je možné udělat dvě a více skupin (skupina A navrhovatelé a odpůrci, skupina B navrhovatelé a odpůrci apod.)
- b. cca tři soudci – studenti nebo jeden učitel

- c. obdobně jako soud ve třech, akorát je možné aktivitu posílit tím, že se studentům zadá písemné vypracování podání
- d. připravená podání prezentují obě strany před soudem – cca 20–30 minut
  - i. podání navrhovatele – 5 minut
  - ii. podání odpůrce – 5 minut
  - iii. replika (odpověď navrhovatele)
  - iv. duplika (odpověď odpůrce)
  - v. otázky soudu, případně otázky mezi stranami navzájem
- e. pokud studenti zpracovali písemná podání, lze očekávat, že jejich přednesy budou delší
- f. následně opět debata v celé třídě

9.3. Případné otázky v rámci debaty

1. Která lidská práva ohrožuje program SNS? Odkážte na konkrétní ustanovení Listiny základních práv a svobod, případně Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. (*např. svoboda vyznání, právo na soukromí, rodinný život, svoboda pobytu a pohybu, zákaz diskriminace*)
2. Která práva členů a příznivců SNS budou potlačena, jestliže bude SNS zrušena? Odkážte na konkrétní ustanovení. (*především svoboda slova, sdružovací právo, svoboda politického přesvědčení, sdružování v politických stranách, volná soutěž stran*)
3. Lze lidská práva omezit (zrušit) demokratickým procesem – např. novelou Listiny v rámci řádného legislativního procesu? (*otázka spíše až ústavněprávní – míří v podstatě na to, zda bychom byli stále demokratickým právním státem, pokud bychom některá práva zrušili.*)
4. Existují nějaká základní práva, která podle vás omezit nelze? (*Existují absolutní práva? Lidská důstojnost, svoboda myšlení?*)
5. Která práva jsou podle vás práva menšin? (*Je možné, že např. omezení islámu budou studenti chápat jako potlačení práv menšiny. Je dobré je upozornit na to, že v tomto konkrétním případě se sice jedná o menšinu, ale náboženská svoboda se týká všech – znamená i svobodu být bez vyznání.*)